

**T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ**

**6102 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNUNA GÖRE
ANONİM ŞİRKETLERDE KURULUŞTAN DOĞAN
SORUMLULUK**

Yüksek Lisans Tezi

GÖZDE SERT ŞAHİNKUŞU

İSTANBUL, 2013

T.C.

BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ÖZEL HUKUK

**6102 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNUNA GÖRE
ANONİM ŞİRKETLERDE KURULUŞTAN DOĞAN
SORUMLULUK**

Yüksek Lisans Tezi

GÖZDE SERT ŞAHİNKUŞU

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Emin Cem KAHYAOĞLU

İSTANBUL, 2013

T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ
İLGİLİ ENSTİTÜ ADI
YÜKSEK LİSANS PROGRAM ADI

Tezin Adı: 6102 sayılı Ticaret Kanuna Göre Anonim Şirketlerde Kuruluştan Doğan Sorumluluk

Öğrencinin Adı Soyadı: Gözde Sert Şahinkuşu

Tez Savunma Tarihi:15.04.2013

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları yerine getirmiş olduğu _____ Enstitüsü tarafından onaylanmıştır.

Ünvan, Ad ve SOYADI
Enstitü Müdürü
İmza

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları yerine getirmiş olduğunu onaylarım.

Ünvan, Adı ve SOYADI
Program Koordinatörü

İmza
Yrd Doç Dr Aslı Morkoç Başak

Bu Tez tarafımızca okunmuş, nitelik ve içerik açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak yeterli görülmüş ve kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

Yard. Doç. Dr. Emin Cem Kahyaoglu

Tez Danışmanı
Ünvan, Adı ve SOYADI

Ek Danışman
Ünvan, Adı ve SOYADI

Üye Yard. Doç. Dr. Ayşe Şahin

Ünvan, Adı ve SOYADI

Üye Yard. Doç. Dr. Sedla Öktem Çevik

Ünvan, Adı ve SOYADI

İmzalar

E. C. Kahyaoglu

A. Şahin

S. Öktem Çevik

ÖNSÖZ

Tez çalışmam boyunca bana destek olan danışman hocam Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğretim üyesi Sayın Yard. Doç. Dr. Emin Cem Kahyaoğlu'na ve değerli jüri üyeleri Sayın Yard. Doç. Dr. Ayşe Şahin'e ve Sayın Yard. Doç. Dr. Seda Öktem Çevik'e teşekkürlerimi borç bilirim.

Hayatımın her anında olduğu gibi bu özverili süreçte de yanımda olan ve hiç bir desteklerini esirgemeyen canım anneme, babama, kardeşime ve hayatımın sonuna dek yanımda olmasını istediğim can yoldaşım eşime gösterdikleri anlayıştan dolayı sonsuz teşekkürler.

Gözde Sert Şahinkuşu
Nisan, 2013

ÖZET

6102 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNUNA GÖRE ANONİM ŞİRKETLERDE KURULUŞTAKİ SORUMLULUK

GÖZDE SERT ŞAHİNKUŞU

Özel Hukuk Yüksek Lisans Programı

Yrd. Doç. Dr. Emin Cem KAHYAOĞLU

Nisan 2013, 106 sayfa

“6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketlerde Kuruluştaki Sorumluluk” başlıklı tez çalışmamızda, öncelikle anonim şirketin kuruluşundan dolayı sorumlu olan kişilere değinildi. Sorumlu olan kişilerin sorumluluk halleri üzerinde durulmasından sonra ise sorumluluk sonucunda uygulanacak müeyyidelerden bahsedildi. Son olarak da dava hakkı, sorumluluğun sona ermesine ve şirketin zararına değinildi.

Tez çalışmamız altı ana bölümden oluşturuldu. Birinci ana bölümde anonim şirketin kuruluşundan dolayı sorumluların kimler olduğu ele alındı. İkinci ana bölümde ise sorumluların sorumluluk halleri üzerinde duruldu. Bu başlık altında konumuz gereği hukuki sorumluluk üzerinde duruldu. Üçüncü ana bölümde, sorumluluğun müeyyideleri incelendi. Dördüncü ana bölümde, sorumlulara karşı dava hakkından, beşinci bölümde ise sorumluluğun sona ermesinden bahsedildi. Sorumluluğun sona ermesinde kusursuzluğun ispatı, sulh, ibra ve zamanaşımı konuları ele alındı. Son bölümde ise şirketin zararına yer verildi.

Çalışmamızda 6102 sayılı TTK. incelenirken 6762 sayılı ETTK.’ya da yer verildi. 6102 sayılı TTK., 6762 sayılı ETTK.’nın eksikliklerini gidermek amacı ile çıkarılmış olmasına rağmen tüm sorunlara cevap verememiş, bu nedenle de eleştirilere maruz kalmıştır. Bu eleştirilere karşılık 6335 sayılı Kanunun getirdiği yenilikler ile 6102 sayılı TTK.’da çeşitli değişiklikler yapılmıştır. Çalışmamızda bu değişikliklere de değinildi.

Anahtar Kelimeler : Anonim şirket, hukuki sorumluluk, yaptırım, yükümlülük

ABSTRACT

THE ORGANIZATION OF CORPORATIONS FOR 6102 NUMBERED TURKISH
COMMERCIAL CODE

GÖZDE SERT ŞAHİNKUŞU

Private Law Master Program

Emin Cem KAHYAOĞLU, Asst. Prof.

2013 April, 106 pages

“The Organization Of Corporations For 6102 Numbered Turkish Commercial Code” titled study is primarily addressed to persons who are responsible for the establishment of the corporation. After the states of responsibility given to the people who will be responsible for, then sanctions to be applied as a result of liability mentioned. Finally, the right to sue, the termination of liability and the expense of the partnership have been mentioned.

The thesis work consists of six main sections. At the first main section we discussed that who is responsible for the establishment of joint-stock partnership. At the second main section focuses on the states of responsibility for those responsible. Under this topic, legal responsibility were discussed. At the third main section, liability sanctions were discussed according to 6102 numbered TTK and capital market law. The fourth main section mentioned the right to sue responsible parties for, the fifth main section mentioned the end of Liability. Ending the proof of the perfection of liability, settlement, release and statute of limitations issue was handled. In the last section the expense of the partnership is given.

In our study, while 6102 No. TTK. is studied we also mentioned the 6762 No TTK. The new TTK, although issued in order to eliminate the shortcomings of the 6762 No. TTK, could not answer all the problems. For this reason, has been criticized. In spite of this criticism some changes made on the 6102 numbered TTK with the 6335 numbered law. In our study we also consider this law.

Keywords : Corporations, legal responsibility, sanctions, liability

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	v
KISALTMALAR	viii
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	4
KURULUŞTAN DOLAYI SORUMLULUK.....	4
I. KAVRAM.....	4
II. KURULUŞTAN DOLAYI SORUMLULAR	5
A. Kurucular ve Kurucu Gibi Sorumlu Olanlar	5
1. Pay taahhüt edip esas sözleşmeyi imzalayan gerçek ve tüzel kişi kurucular	5
2. Aynı sermaye taahhüt eden kurucular.....	7
3. Birinci fıkrada yazılı işlemi, üçüncü bir kişinin hesabına yapan kurucular	7
4. Sayısı.....	8
5. Gerçek kişiler.....	11
6. Yabancı uyruklular	12
7. Tüzel kişiler	13
a. Kamu hukuku tüzel kişileri.....	13
b. Özel hukuk tüzel kişileri.....	14
B. Belgeleri Düzenleyen veya Beyanları Yapanlar ile Bunlara Katılanların Sorumluluğu	15
C. Kurucuların, Yönetim Kurulu Üyelerinin ve Yöneticilerin Sorumluluğu ..	17
1. Yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu	21
a. Yönetim kurulu üyelerinin zarar sigortası	23
2. Yöneticilerin sorumluluğu.....	25
D. Denetçilerin ve Özel Denetçilerin Sorumluluğu.....	25
1. Denetçilerin sorumluluğu	26
2. Özel denetçilerin sorumluluğu	28
İKİNCİ BÖLÜM	29
HUKUKİ SORUMLULUK HALLERİ	29
I. BELGELERİN VE BEYANLARIN KANUNA AYKIRI OLMASI.....	29
II. SERMAYE HAKKINDA YANLIŞ BEYANLAR VE ÖDEME YETERSİZLİĞİNİN BİLİNMESİ.....	33
III. DEĞER BİÇİLMESİNDE YOLSUZLUK.....	37
IV. HALKTAN PARA TOPLAMAK	41
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	43
SORUMLULUĞUN MÜEYYİDELERİ.....	43
I. SORUMLULUĞUN HUKUKİ MÜEYYİDELERİ	43
II. SORUMLULUĞUN CEZAİ MÜEYYİDELERİ	43
A. Belgelerde Sahtecilik ve Ticari Defterlerde Kasıtlı Gerçeğe Aykırı Kayıtta Bulunma Suçu	44

B. Sermaye Hakkında Yanlış Beyanda Bulunma ve Ödeme Yetersizliğini Bilme Suçu	44
C. Halktan Para Toplama Suçu.....	45
D. Ayınlara Değer Biçilmesinde Yolsuzluk Yapma Suçu.....	45
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	46
DAVA HAKKI	46
I. SORUMLULUĞUN HUKUKİ DAYANAĞI	46
A. Akdi sorumluluk	47
B. Haksız fiil sorumluluğu	48
II. SORUMLULUĞUN İSPATI	49
III. ANONİM ŞİRKETİN DAVA HAKKI.....	49
A. Anonim şirketin dava hakkının kullanılması	50
B. Davada Anonim Şirketin Temsili	53
C. Yönetim Kurulu Üyesi ile Anonim Şirket Arasındaki Sözleşmenin Mahiyeti	54
1. Vekalet akdi görüşü	54
2. Hizmet akdi görüşü	55
3. Nevi şahsına münhasır sözleşme görüşü	56
4. Şirketler ve borçlar hukukuna ilişkin unsurları birlikte barındıran sözleşme görüşü	57
IV. PAY SAHİPLERİNİN DAVA HAKKI	58
V. ŞİRKET ALACAKLILARININ DAVA HAKKI	59
A. Dolayısıyla Zarar Gören Şahıs Sıfatı ile Pay Sahiplerinin ve Alacaklıların Dava Hakları	60
B. Yönetim Kurulu Üyelerinin Pay Sahipleri ve Alacaklılara Karşı Sorumluluğunun Hukuki Mahiyeti.....	60
1. Doğrudan zararlardan sorumluluk	61
a. Tanımı	61
b. Davanın özelliği	61
c. Davanın hukuki mahiyeti	62
2. Dolayısı ile zararlardan sorumluluk	62
a. Tanımı	62
b. Davanın niteliği	63
VI. YETKİLİ MAHKEME	64
BEŞİNCİ BÖLÜM	66
SORUMLULUĞUN SONA ERMESİ	66
I. KUSURSUZLUĞUN İSPATI	66
II. SULH.....	67
A. Sulh Sözleşmesinin Pay Sahiplerinin Dava Hakkına Etkisi.....	67
B. Sulh Sözleşmesinin Alacaklıların Dava Haklarına Etkisi	69
III. İBRA.....	69

A. İbranın Sorumluluk Davasına Etkisi	72
B. İbra Kararının Şirketin Dava Hakkına Etkisi	73
C. İbranın Pay Sahiplerinin ve Alacaklıların Dava Haklarına Etkisi	73
1. İbranın dolayısıyla zararlar sebebiyle açılacak davalarda etkisi	73
2. İbranın doğrudan zararlar sebebiyle açılacak davalarda etkisi.....	75
D. Kurulda İbra.....	75
E. İbra Kararının Geri Alınma Sorunu.....	76
F. Haklarında Sorumluluk Davası Açılmış Kişilerin Genel Kurulun İbra Etmeme Kararının İptalini Dava Edip Edemeyeceği Sorunu	77
IV. ZAMANAŞIMI.....	78
ALTINCI BÖLÜM	81
ŞİRKETİN ZARARI	81
I. GENEL OLARAK	81
II. İFLAS HALİNDE	81
III. FARKLILAŞTIRILMIŞ TESELSÜL VE BAŞVURU	83
SONUÇ.....	89
KAYNAKÇA	91

KISALTMALAR

BDK	:	Bağımsız Denetim Kuruluşu
BK	:	Borçlar Kanunu
C	:	Cilt
ETTK	:	Eski Ticaret Kanunu
KİK	:	Kamu İktisadi Kurumları
KHK	:	Kanun Hükmünde Kararname
HUMK	:	Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
HMK	:	Hukuk Muhakemeleri Kanunu
İİK.	:	İcra ve İflas Kanunu
İsvBK	:	İsviçre Borçlar Kanunu
M	:	Madde
MK.	:	Medeni Kanun
No	:	Numara
R.G	:	Resmi Gazete
S.	:	Sayfa
SMMM.	:	Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavir
SPK.	:	Sermaye Piyasası Kurulu
TCK.	:	Türk Ceza Kanunu
TMK.	:	Türk Medeni Kanunu
TTK.	:	Türk Ticaret Kanunu
Vd.	:	Ve diğer
YMM	:	Yeminli Mali Müşavir

GİRİŞ

İngilizcede “promoter” denilen şirket kurucuları, anonim şirketin ortaya çıktığı 17. ve 18. yüzyıllarda sadece şirketi kurup harekete geçirmekle yetinirlerdi¹. Prometer, bir iş fırsatını değerlendiren ve onun kuruluşunda etkisi olduğu şirkete satan bir girişimcidir. Prometer, karlı bir sonuç alınabileceğini düşündüğü bir iş fırsatı ile karşılaşınca, yatırımın mali ve ticari planlarını hazırlar, şirket kuruluşu teşebbüsüne öncü olur, yatırımın finansmanı ve payların satılması konusunda gerekli girişim ve tertipleri düzenler, reklamları hazırlar, banka ve aracı kuruluşlarla anlaşmalar yapar. Prometer, şirket ile anlaştığı esaslar çerçevesinde hizmetlerinin karşılığını alır. Bu da nakit pay senedi, şirkette bir yetki, görev veya değer ifade eden herhangi bir karşılık şeklinde olabilir. Bu kurucu tipi Amerikan Hukukunda geçerlidir². Bugün de buna benzer sistemler mevcuttur.

Ayrıca bu sistem dışında bazı kanun koyucular, sorumluluk bakımından kurucuların aynı zamanda pay sahibi olmalarını aramıştır. Bu şekilde kendi paralarını da riske attıklarından, diğer tasarruf sahiplerinin paralarını daha dikkatle tasarruf edilmesi arzulanmıştır³. Türk sisteminde de kurucular aynı zamanda pay sahipleridir.

Şahıs şirketlerinde şirkete girecek olan pay sahiplerinin şirket haklarını devretmesi için pay sahiplerinin onayı gereklidir. Anonim şirkette her zaman yeni pay sahibi girip çıkabileceğinden diğer şirketlerdeki gibi şirkete yeni pay sahibinin girmesi için statünün değişikliği ve yeniden pay sahipleri tarafından imzalanarak tescil ve ilan edilmesi söz konusu değildir. Bu sebeple diğer şirketlerde kuruculuk ve azalık hakları birleşmiş olmasına rağmen anonim şirketlerden ayrılmış bulunmaktadır⁴.

¹ Poroy, R. / Tekinalp, Ü. / Çamoğlu, E. ,2010, *Ortaklıklar Ve Kooperatifler Hukuku*, 12. Bası, İstanbul, s.285.

² Çevik, O. N., 2002, *Anonim Şirketler*, 4. Bası, Ankara, s.173.

³ Poroy, R. / Tekinalp, Ü. / Çamoğlu, E. ,2010, *Ortaklıklar Ve Kooperatifler Hukuku*, 12. Bası, İstanbul, s.285.

⁴ Onsun, K. Ş., 1949, *Ticaret Şirketleri: Mahiyetleri, Kuruluş, İşleyiş, İnfisah Ve Tavsiyeler Ve Organlar*, Ankara,s.103; Çevik, O. N., 2002, *Anonim Şirketler*, 4. Bası, Ankara, s.246.

Anonim Şirket kurulduktan sonra kurucu pay sahiplerinin rızaları gerekmeksizin bunlar yerine Şirkete iştirak etmiş olan pay sahiplerinden oluşan kişilerin iradesi yeterlidir. Anonim Şirketlerde, Şirket kurulduktan sonra kurucu pay sahiplerinin Şirketin alıŐma ve devamında ve sona ermesinde etkinlikleri biter. Artık kurucu pay sahipleri yerine, diŐer pay sahiplerinin belli bir çoğunluğu aranmaktadır. Şirket devam ettiği sũrece çalışma konusunda ve Şirketin feshi için de aynı Şekilde belirli bir çoğunluk aranmaktadır. Bu çoğunluğun dışında kalan azınlık, çoğunluğun iradesine uymak zorundadır⁵.

Anonim Şirketin hukuki yapısı ve özelliği gereği Şirkette çok sayıda pay sahibi bulunmakta ve bu nedenle bũyũk bir sermaye toplanmaktadır. Bu çok sayıdaki pay sahibinin, Şirketin kuruluşuna ait işlem ve formaliteleri birlikte yũrũtmesi ve tamamlaması zordur. Bu nedenle kanun koyucu kuruluş işlemlerinin yapılmasını kurucular adı verilen bir kısım pay sahiplerine gũrev olarak yũklemiŐtir⁶.

Anonim Şirketlerde kuruluştan dolayı sorumlular 6762 sayılı ETTK.'da ayrı ayrı belirtilmiştir. Kuruluştan dolayı sorumlu olanlar 6762 sayılı ETTK.'ya gũre; ETTK m. 278'de tarif edilen kurucular ve kurucular gibi sorumlu olanlar, ETTK. m. 305, 306 ve 307. maddelerdeki fiillere katılanlar ve ilk yũnetim kurulu ũyeleri ile denetçilerdir. 6102 sayılı TTK. sorumlu olanları kurucular, yũnetim kurulu ũyeleri ve yũneticiler olmak ũzere belirtmiştir.

6762 sayılı ETTK.'daki yeniliklerden biri de anonim Şirketlerde ilgililerin sorumluluğudur. 6762 sayılı ETTK.'da kurucuların, denetçilerin ve yũneticilerin sorumlulukları farklı maddelerde dũzenlenmiŐti. Örneğin 6762 sayılı ETTK.'nın 305. maddesinde vesikaların doğru olmaması nedeni ile sorumluluğu; m. 306'da esas sermaye hakkında yanlış beyanlar sebebi ile sorumluluğu; m. 307'de ayın tũrũnden sermayeye değer biçilmesinde hile nedeni ile sorumluluğu; m.308'de ise ilk yũnetim kurulu ũyeleri ile denetçilerin, anonim Şirketin kuruluşundaki yolsuzlukları incelemede

⁵ Onsun, K. Ő., 1949, *Ticaret Şirketleri: Mahiyetleri, Kuruluş, İŞleyiş, İnfisah Ve Tavsiyeler Ve Organlar*, Ankara, s.103; evik, O. N., 2002, *Anonim Şirketler*, 4. Bası, Ankara, s.246.

⁶ Baştuğ, İ., 1974, *Şirketler Hukukunun Temel İlkeleri*, İzmir, s.287.

ihmali bulunması ve zararın kuruculardan alınamaması durumunda ilk yönetim kurulu üyeleri ile denetçilerin müteselsil sorumluluğunu düzenlemiştir.

6762 sayılı ETTK.'da dağılık düzenlenen sorumluluk maddeleri 6102 sayılı TTK.'da "Sorumluluk" başlığında tek bir bölümde düzenlenmiştir.

Anonim şirketin tanımı TTK.'da şu şekilde yapılmıştır: Anonim şirket, sermayesi belirli ve paylara bölünmüş olan, borçlarından dolayı yalnız malvarlığı ile sorumlu bulunan şirkettir (TTK. m.329).

Anonim şirketler, halka açık olup olmama açısından halka açık olmayan anonim şirket ve halka açık anonim şirket olmak üzere ayrılmaktadır⁷. Halka açık olmayan şirketlerde kayıtlı sermaye sistemi benimsenmiştir (TTK. m.332). Halka açık anonim şirket, hisse senetleri halka arz edilmiş olan veya halka arz edilmiş sayılan anonim şirketlerdir (6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu m.3e).

Bizde çalışmamızda önce anonim şirketin kuruluşundaki sorumluların kimler olduğundan bahsedeceğiz. Kurucuların tanımına, asgari sayılarına, ehliyetlerine yer vereceğiz. 6102 sayılı kanuna göre belgelerin ve beyanların kanuna aykırı olması, sermaye hakkında yanlış beyanlar ve ödeme yetersizliğinin bilinmesi, değer biçilmesinde yolsuzluk, halktan para toplamak, kurucuların, yönetim kurulu üyelerinin, yöneticilerin ve tasfiye memurlarının sorumluluğu ve denetçilerin sorumluluğu olarak alt başlıklar halinde ayrıntılı olarak inceleyeceğiz. Dört numaralı bölümde sorumluluğun müeyyidelerini 6102 sayılı TTK. açısından anlatacağız. Beşinci bölümde sorumluluğun sona ermesinin şartları olan kusursuzluğun ispatı, sulh, ibra ve zamanaşımı konularını ayrıntılı olarak inceleyeceğiz. Son olarak da şirketin zararına değineceğiz.

⁷ Pulaşlı, H., 2011, *6102 Sayılı Kanuna Göre Şirketler Hukuku Şerhi*, C.2, Ankara, s.1854.

BİRİNCİ BÖLÜM

KURULUŞTAN DOLAYI SORUMLULUK

I. KAVRAM

Anonim şirket bir sermaye şirkettir. Pay sahiplerinin borcu taahhüt ettikleri sermaye paylarıyla sınırlıdır ve ortakların şahsi bir sorumluluğu söz konusu değildir. Anonim şirketin tanımını TTK. 329. maddede yapılmıştır. Bu maddeye göre anonim şirket, sermayesi belirli ve paylara bölünmüş olan, borçlarından dolayı yalnız malvarlığıyla sorumlu bulunan şirkettir. Pay sahipleri, sadece taahhüt etmiş oldukları sermaye payları ile ve şirkete sorumludur. Payların 3. kişilere devri her zaman mümkün ve olduğundan anonim şirket ekonomik ve ticari teşebbüsleri gerçekleştirebilecek çok büyük sermayeyi temin edebilen bir şirkettir.

Anonim şirketin hukuki yapısı ve özelliği pek çok kişinin şirkete ortak olarak katılmaları ve dolayısıyla büyük bir sermayenin toplanmasını gerektirmektedir. Bu çok sayıda ortağın şirketin kuruluşuna ait işlem ve formaliteleri birlikte yürütüp tamamlaması zordur. Bu sebeple kanun koyucu kuruluş işlemlerinin yapılması görevini kurucular adı verilen bir kısım ortaklara yüklemiştir⁸. Kurucu kavramı TTK. m.337'de düzenlenmiştir. Bu madde hukuki (m. 549) ve cezai (m. 562 ve 563) hükümlerin uygulanması, kurucular beyanı (m. 349) ve dolaylı olarak kuruluşun denetlenmesi (m. 351) yönlerinden önem taşımaktadır. Ayrıca TTK. 337. maddesi asgari sayıyı düzenleyen 338. madde ile bağlantı içinde bulunmaktadır. Birleşme, bölünme ve tür değiştirme gibi yapı değişikliklerinde ve yeni kuruluş şeklinin söz konusu olduğu hallerde 337. maddenin, dolayısıyla yukarıda anılan hükümlerin uygulanıp uygulanmayacağı öğretiyeye bırakılmıştır⁹.

⁸ Baştuğ, İ., 1974, Şirketler Hukukunun Temel İlkeleri, İzmir, s.287.

⁹ TTK. Gerekçe m.337 <http://www.ticaretkanunu.net/>

II. KURULUŞTAN DOLAYI SORUMLULAR

Kuruluş işlemleri, esas sözleşmenin tanziminden şirketin tüzel kişilik kazanması için gereken tescil ve ilanının yapılmasına kadar bütün işlemlerdir¹⁰.

Kuruluştan dolayı sorumlular, anonim şirket kurucuları, yönetim kurulu üyeleri ve denetçilerdir. Bu kişiler hakkında ancak, kuruluşun tescilinden itibaren 4 yılın geçmesi ile ibra kararı verilebilir (6762 sayılı ETTK. m.310; 6102 sayılı TTK. m.559).

A. Kurucular ve Kurucu Gibi Sorumlu Olanlar

Kurucular, Ticaret Kanunu madde 337’de düzenlenmiştir. Pay taahhüt edip esas sözleşmeyi imzalayan tüm gerçek ve tüzel kişiler, kurucu kabul edilmiştir.

İkinci fıkra, kurucular çevresini genişletmiştir. 6762 sayılı ETTK. m.278/3’te olduğu gibi hesabına pay taahhüt edilmiş ve esas sözleşmeyi imzalayan kişi de, kuruluştan doğan sorumluluk bakımından kurucu sayılmıştır. Bu şekilde hukuki ve cezai yaptırımların ve ilgili diğer hükümlerin kapsamı içine alınmıştır.

Ticaret Kanunu m. 337’e göre kurucular;

1. Pay taahhüt edip esas sözleşmeyi imzalayan gerçek ve tüzel kişi kurucular

Kurucuların tanımı yapılırken 6762 sayılı ETTK. m.278¹¹ kural olarak korunmuştur. Ancak, ETTK. zamanında TTK.’dan farklı olarak iki tip kuruluş söz konusu idi. ETTK’na göre anonim şirketler ani kuruluş ve tedrici kuruluş olmak üzere iki şekilde

¹⁰ Çevik, O. N., 2002, *Anonim Şirketler*, 4. Bası, Ankara, s.503; Tüzün, N., 1983, *Şirketler Hukuku Dersleri*, 3. Bası, Ankara, Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayını, s.89.

¹¹ ETTK.’nın 278. maddesine göre tanımı yapılan kurucular şunlardır:

- 1.Esas sözleşmeyi düzenleyen, imza eden ve sermaye koymayı taahhüt eden pay sahipleri.
- 2.Tedrici kuruluşta, esas sözleşmeyi düzenleyen ve imza etmeksizin paradan başka bir şeyi sermaye olarak koyan pay sahipleri.
3. Kurucular yukarıdaki (1) ve (2) numaralarında yazılı işlemlerden birini, üçüncü bir şahsın hesabına yaptıkları takdirde, bu kişi de kuruluştan doğan sorumlular bakımından kurucu sayılır (ETTK. m.278/3). Bu üçüncü kişi, kendi hesabına iş gören kimsenin bildiği veya bilmesi gereken bir olayı kendisinin bilmediğini ileri süremez (ETTK. m.278/4).

kurulabilmekte idi (ETTK m.276). Şirket paylarının kurucular tarafından tamamen taahhüt edilmesi ile ani kuruluş gerçekleştirilmekte idi. Tedrici kuruluş ise, bir kısım payların kurucular tarafından taahhüt edilmesi ve geri kalan kısmı için de halka müracaat edilmesi suretiyle olmakta idi. Tedrici kuruluşta, kuruluş aşaması ile ilgili olarak yapılması gereken prosedürler genel olarak ani kuruluşla benzetilmekte idi. Ancak tedrici kuruluşta halka başvuru için yapılması gereken bazı ek prosedürler mevcut idi.

Kuruluş aşamalarının kolaylığı, sermayenin tümünün kurucular tarafından karşılanması ve kimi zaman da tedrici kuruluş formalitelerinden kaçınmak için genellikle ani kuruluş tercih edilmekte idi. ETTK. bunu önlemek üzere ani olarak kurulan anonim şirketin, şirketin tescilinden sonra beş yıl içerisinde halka müracaat etmesi durumunda tedrici kuruluş faaliyetlerinin aynen yapılmasını zorunlu kılmış idi (ETTK m.304). ETTK'nun yürürlüğe girmesinden beri tedrici kuruluşla hemen hemen hiç başvurulmamış idi (Komisyon Raporu, m.346).

6102 sayılı Kanununun 335. maddesinde belirtilen “Şirket, kurucularının, sermayenin tamamını ödemeyi, şartsız taahhüt ettikleri, imzalarının noterce onaylandığı esas sözleşmede, anonim şirket kurma iradelerini açıklamalarıyla kurulur.” hükmünden de anlaşılacağı üzere, 6102 sayılı TTK. ile tedrici kuruluş kaldırılmış, şirket kurucularının sermayenin tamamını ödemeyi taahhüt etmeleri zorunlu kılınmıştır. Tedrici kuruluşun kanundan çıkartılması ile birlikte, halka açık kurulma gereksinimine cevap vermek amacıyla, halka arz edilmek üzere pay taahhüdünde bulunulabileceği hüküm altına alınmıştır.

TTK. ile tedrici kuruluş kaldırıldığından, TTK. m.337/1’de sadece ani kuruluş sistemine göre tanım yapılmıştır. Bu madde, TTK. 338. madde ile bağlantı içindedir. Birleşme, bölünme ve tür değiştirme gibi yapı değişikliklerinde ve yeni kuruluş şeklinin söz konusu olduğu hallerde 337. maddenin, uygulanıp uygulanmayacağı öğretiyeye bırakılmıştır. Bu durumda 337. madde anlamında kurucu bulunup bulunmadığı sorununda kanunda kesinlik yoktur. Kurucular çevresini genişleten özel hükümler karşısında 337. maddenin uygulanma durumu yoktur.

2. Aynı sermaye taahhüt eden kurucular

6102 sayılı TTK.'da hangi tür malvarlığı unsurlarının aynı sermaye olarak konulabileceği düzenlenmiştir (TTK. m. 342). Bu maddede fikri mülkiyet haklarının aynı sermaye olarak konulabileceği açık bir hükümle düzenlenmiş; sanal ortamların aynı sermaye olarak konulmasına imkan tanınmıştır. Bu tür malvarlığı unsurlarının aynı sermaye olarak konulabilmesi için; devredilebilir nitelik taşımaları, değerlerinin nakden belirlenebilmesi, herhangi bir aynı hakla kısıtlı olmaması ve cebri icra işlemlerine konu olmaması gerekmektedir. Kanun'un sermayenin korunması bakımından getirdiği önemli bir hüküm de, vadesi gelmemiş alacakların sermaye olarak konulmasının yasaklanmasıdır (TTK. m. 342/1). Özellikle bu düzenleme, kötüye kullanmaların önüne geçilmesi açısından oldukça yararlı olacağı kanatındayız.

3. Birinci fıkrada yazılı işlemi, üçüncü bir kişinin hesabına yapan kurucular

Ticaret Kanunu m.337/2 yeni bir madde gibi gözükse de 6762 sayılı ETTK. m. 278'in son iki fıkrasının birleştirilmiş ve ifadesinin güncelleştirilmiş halidir.

İkinci fıkra, kurucular çevresini genişletmiştir. Hesabına pay taahhüt edilmiş ve esas sözleşmeyi imzalayan kişi de, kuruluştan doğan sorumluluk bakımından kurucu sayılmıştır.

Ticaret Kanununa göre 337/1'deki yazılı işlemi, üçüncü kişi hesabına yapan kişi de kuruluştan doğan sorumluluk bakımından kurucu sayılır. Bu üçüncü kişi, kendi hesabına iş gören kimsenin bildiği veya bilmesi gereken bir hususu kendisinin bilmediğini ileri süremez. Bu şekilde hukuki ve cezai yaptırımların ve ilgili diğer hükümlerin kapsamı içine alınmıştır¹².

¹² Doğrusöz, A. B. / Onat, Ö. / Töralp, F. T., 2011, *Gerekçe, Karşılaştırmalı Maddeler, Komisyon Raporları, Önergeler ve Karşılaştırma Tabloları İle Türk Ticaret Kanunu*, İstanbul, s.438; Pulaşlı, H., 2011, *6102 Sayılı Kanuna Göre Şirketler Hukuku Şerhi*, C.2, Ankara, s.1859.

Ayrıca 6102 sayılı TTK. ile tedrici kuruluş kaldırıldığından, 6762 sayılı ETTK'nın 278/2maddesindeki “tedrici kuruluşta esas mukaveleyi tanzim ve imza etmeksizin paradan başka bir şeyi sermaye olarak koyan kişi de kurucu sayılır” hükmü de artık geçerli değildir.

4. Sayısı

6762 sayılı Eski Türk Ticaret Kanunu'nun 277. maddesine göre bir anonim şirketin kurulması için şirkette pay sahibi en az beş kurucunun bulunması gerekli idi. Kurucu sayısının en az beş kişi olarak tespit edilmesinin nedeni, kuruluşta sorumluluğu yüklenecek kişilerin sayısının artırılarak, anonim şirkete olan güveni sağlamak idi¹³.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 338. maddesinde yer alan asgari beş kurucu ortak şartı kaldırılmıştır. Böylece anonim şirketin tek kişi ile bile kurulabileceği açıkça kabul edilmiştir. Ayrıca Türk Ticaret Kanunu madde 330 hükmü saklı tutulmuştur. Böylece özel kanunların birden fazla sayıda kurucu şartı aramasına olanak tanınmıştır¹⁴.

Tek kişilik anonim şirket bütün dünya uygulamasında gereksinimi duyulan bir hukukî organizasyondur. Bu durum “şirket” kavramına aykırı değildir. Tek kişilik anonim şirket, şirketler topluluğunda çatı şirket olarak kullanılabilir, kurumsallaşmaya yardımcı olabilir, vakıf ve dernek işletmeciliğini kolaylaştırabilir. Tüm bu işlevlerin yerine getirilebilmesi için göstermelik nitelikteki pay sahibine TTK.'ya göre gerek kalmayacaktır¹⁵. Bu durum da hukuki dürüstlüğe ve gerçekçiliğe de uygundur.

¹³ Ansay, s.43; Pulaşlı, H., 2011, *6102 Sayılı Kanuna Göre Şirketler Hukuku Şerhi*, C.1, Ankara, s.605.

¹⁴ Moroğlu, E., 2009, *Türk Ticaret Kanunu İle Yürürlük Ve Uygulama Kanunu Tasarıları Değerlendirme ve Öneriler*, Genişletilmiş 6. Bası, İstanbul, s.137; Pulaşlı, H., 2011, *6102 Sayılı Kanuna Göre Şirketler Hukuku Şerhi*, C.1, Ankara, s.605; Doğrusöz, A. B. / Onat, Ö. / Töralp, F. T., 2011, *Gereğe, Karşılaştırmalı Maddeler, Komisyon Raporları, Önergeler ve Karşılaştırma Tabloları İle Türk Ticaret Kanunu*, İstanbul, s.441.

¹⁵ Gereğe, m.338. www.ticaretkanunu.net/yeni-turk-ticaret-kanunu/

Tek kişilik şirketlerde, tek pay sahibi, tek kişilik anonim şirket söz konusudur. Şirkette gerçekten değil, görünüşte birden fazla kişi bulursa dahi paylar gerçekte tek kişiye ait ise, şirket yine de tek kişilik şirkettir¹⁶.

Yönetim kurulu, temsile yetkili kişileri ve bunların temsil şekillerini gösterir kararının noterce onaylanmış suretini, tescil ve ilan edilmek üzere ticaret siciline verir (TTK m. 373). Diğer taraftan, TTK m. 371/6 uyarınca esas sözleşmenin yapılması sırasında, şirket tek pay sahibi tarafından ister temsil edilsin ister edilmesin, tek pay sahipli anonim şirketlerde, bu pay sahibi genel kurulun tüm yetkilerine sahip olduğundan, tek pay sahibinin genel kurul sıfatıyla alacağı kararların geçerlilik kazanabilmeleri için yazılı olmaları şarttır. Bu koşul piyasa koşullarına göre günlük, önemsiz ve sıradan işlemlere ilişkin sözleşmelerde uygulanmayacaktır. Tekinalp'e göre¹⁷, TTK. m. 371/6 şirket adına tek pay sahibi ile yapılacak bütün sözleşmelerin yazılı olması koşunu getirmektedir. Akdağ Güney'e göre ise¹⁸, TTK. m.371/6 hükmünün genel kurul kararı olması halinde dahi uygulanması gerektiğini düşünmemektedir. Zira yazara göre, genel kurul kararı olması durumunda zaten yazılı bir belge bulunacağından ayrıca yazılı sözleşme yapılmasını aramak sadece bürokrasiyi artıracaktır. Ancak bize göre maddede sadece günlük, önemsiz ve sıradan işleri ayırdığı için genel kurul kararı olması durumunda dahi sözleşmenin yazılı şekilde yapılması gerekmektedir.

Pay sahibi sayısı bire düştüğünde, bu durum, işlem tarihinden itibaren 7 gün içinde yönetim kuruluna yazılı olarak bildirilir. Yönetim kurulu bildirim tarihinden itibaren 7 gün içinde, şirketin tek pay sahipli bir anonim şirket olduğunu tescil ve ilan ettirir. Yine, hem şirketin tek pay sahipli olarak kurulması hem de payların tek kişide toplanması durumunda tek pay sahibinin adı, yerleşim yeri ve vatandaşlığı da tescil ve ilan edilir. Aksi halde doğacak zarardan, bildirimde bulunmayan pay sahibi ve tescil ve ilanı yaptırmayan yönetim kurulu sorumludur. Ayrıca, anonim şirket, tek pay sahibi olacak

¹⁶ Tekinalp, Ü., 2012, *Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku İle Tek Kişi Ortaklığının Esasları*, İstanbul, s.57.

¹⁷ Tekinalp, Ü., 2011, *Tek Kişilik Ortaklık*, s.90.

¹⁸ Akdağ Güney, N., 2012, *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulu*, İstanbul, s.88.

şekilde kendi payını iktisap edemez ve ettiremez (TTK m.338/2-3). Bu hüküm, hukuk güvenliği ve şeffaflığı için öngörülmüştür¹⁹. Buradaki “ettiremez” kelimesi, payların yavru şirket aracılığı ile veya üçüncü kişi tarafından şirket hesabına iktisabı ve benzer haller kastedilmiştir²⁰. “İktisap” terimi de bağışlama dahil olmak üzere şirketin kendi paylarını devralma yasağının istisnası olarak, hukuken geçerli bütün iktisap olasılıklarını kapsamına almaktadır. Yasak kapsamında olan pay iktisapları geçersiz olacağından, şirketin tek pay sahibi olacak şekilde kendi payını iktisap etmesi mümkün değildir²¹.

Doktrindeki bazı yazarlara göre²²; 6102 sayılı kanunun “Tek kişilik anonim şirket”i benimsemesi doğru olmasına rağmen, düzenlemelerin tam olarak yapılmamış olması önemli bir eksikliklerdir. Örneğin yazarlara göre, şirketin tek kişi pay sahibi ile ve onun sahibi olduğu diğer şirketlerle, kan ve kayın hısımlarıyla ve onların şirketlerle ilişkileri; tek pay sahibinin yönetim kurulu başkanı veya üyesi, ya da tek yönetici olması durumunda karar ve icra organları arasındaki ilişkinin, yetki ve görev paylaşımının nasıl olacağı hakkında yeterli bir düzenleme yoktur.

¹⁹ Bu duruma benzer bir bildirim yükümlülüğü de Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanununun 23. Maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre; anonim şirketin tek pay sahibi, Ticaret Kanununun yürürlüğe girmesinden itibaren onbeş gün içinde anonim şirketin tek pay sahibi konumunda bulunan gerçek veya tüzel kişinin yönetim kuruluna noter aracılığı ile bildirimde bulunması şart konulmuştur. Bildirimden itibaren yedi gün içinde Ticaret Kanununun 338. maddesinde öngörülen hususlar ayrıca tescil ve ilan edilecektir. Aksi durumda Ticaret Kanununun 338. maddesinde öngörülen hukuki sonuçlar doğacaktır (TTK Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun m.23).

²⁰ Doğrusöz, A. B. / Onat, Ö. / Töralp, F. T., 2011, *Gerekçe, Karşılaştırmalı Maddeler, Komisyon Raporları, Önergeler ve Karşılaştırma Tabloları İle Türk Ticaret Kanunu*, İstanbul, s.441.

²¹ Kendigelen, A., 2011, *Yeni Türk Ticaret Kanunu: Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler: Genel Açıklamalar, Başlangıç Hükümleri, Ticari İşletme, Ticaret Şirketleri, Kıymetli Evrak, Son (Ve Geçici) Hükümler*, İstanbul, On İki Levha Yayın, s.193.

²² Moroğlu, E., 2009, *Türk Ticaret Kanunu İle Yürürlük Ve Uygulama Kanunu Tasarıları Değerlendirme ve Öneriler*, Genişletilmiş 6. Bası, İstanbul, s.137; Arslan, İ., 6102 sayılı Ticaret Kanununa Göre Tek Kişilik Şirket, <http://www.marmaraticaretabd.com/wp-content/uploads/2012/05/6102-say%C4%B1%C4%B1-T%C3%BCrk-Ticaret-Kanununa-G%C3%B6re-Tek-Ki%C5%9Filik-%C5%9Eirket.pdf>

5. Gerçek kişiler

Kurucunun hukuken kişi niteliğini taşıması, yani gerçek veya tüzel kişi olması, taahhütte bulunacak ve kurucular beyanını (m. 349) imzalayacak ehliyetinde olması gerekir.

6102 sayılı TTK., diğer ticaret şirketlerinde olduğu gibi anonim şirketlerde de pay sahibi olan kişinin ehliyetinin sınırlarını belirlememiştir.

Anonim şirkette kurucu sıfatı ile pay sahibi olacak kişiler ve bedeli tamamen ödenmiş bir pay senedini alarak anonim şirkete pay sahibi olacakların ehliyetleri farklı değerlendirilmelidir.

Bir borç ve yükümlülük altına girebilmesi için sadece medeni haklardan yararlanma ehliyetine (hak ehliyeti)²³ sahip olması yeterli olmayacaktır. Bu kişinin ayrıca medeni hakları kullanma ehliyetine (fiil ehliyeti)²⁴ de sahip olması gerekecektir²⁵.

Kural olarak, fiil ehliyetine sahip olan gerçek kişiler, anonim şirketlere kurucu pay sahibi olarak katılabilirler veya sermaye artışlarında taahhütte bulunabilirler.

Küçük ve kısıtlıların adı şirketin ya da münferit firmanın ünvanında geçse bile, bunlar anonim şirketlerde müdür veya genel müdür, yönetim kurulu üyesi veya denetçi

²³ Hak ehliyeti; her insanın hak ehliyeti vardır. Bütün insanlar, hukuk düzeninin sınırları içinde, haklara ve borçlara sahip olmada eşittirler (Medeni Kanun m.8).Cinsiyet, ırk, dil, din, renk, siyasi ve felsefi inanç gibi ayrımlar hakka sahibi olmaya sınırlar getirmemektedir.

²⁴ Medeni Kanun m. 10'a göre; fiil ehliyetine sahip olabilmek için ayırt etme gücüne sahip olmak, kısıtlı olmamak ve ergin olmak şarttır.Kişinin medeni hakları kullanma ehliyetine sahip olabilmesi için; ayırt etme gücünün bulunması (Medeni Kanun m.13), ergin olması (Medeni Kanun m.11-12), kısıtlı olmaması (Medeni Kanun m.355-358) gereklidir. Ayırt etme gücü, Medeni Kanun m.13'e göre; Yaşının küçüklüğü yüzünden veya akıl hastalığı, akıl zayıflığı, sarhoşluk yada bunlara benzer sebeplerden biriyle akla uygun biçimde davranma yeteneğinden yoksun olmayan herkes, bu kanuna göre ayırt etme gücüne sahiptir. Erginlik; erginlik yaşı, onsekizin doldurulmasıdır.(MK. m.11)

²⁵ Oğuzman M.K. / SELİÇİ Ö. / Oktay Özdemir S., 2012, *Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler)*, Filiz Kitapevi, 12 Bası, İstanbul, s.30; Çevik, O. N., 2002, *Anonim Şirketler*, 4.Bası, Ankara, Seçkin Kitapevi, 4.Bası, s.251.

olmayacaklardır. Onların yerine kanuni temsilcileri ve vekilleri de, bu şahsa sıkı sıkıya bağlı hakkı kullanamaz²⁶.

Medeni Kanun'un 335. maddesine göre; ergin olmayan çocuk, ana ve babasının velayeti altındadır. Velayet, çocukların tam ehliyet kazanıncaya kadarki durumlarını ifade etmektedir. Küçükler, velayet altında iken anne ve baba sağ ve velayet hakkı ayrılmamış ise anne ve baba küçük yerine ana sözleşmeyi imzalayarak temsil edecektir (Medeni Kanun m.336).

Baba ölmüş ya da velayet hakkı anneye verilmiş ise anne küçük yerine ana sözleşmeyi imzalayacaktır. Anne ölmüş yada velayet hakkı babaya verilmiş baba küçük adına ana sözleşmeyi imzalayacaktır. Hem anne hem baba ölmüş ise veya her ikisinden velayet hakkı alınmış ise, bu durumda mahkemece atanan vasi, küçük yerine ana sözleşmeyi imzalayabilecektir (Medeni Kanun m.336).

Anne ve baba evli değil ise, esas sözleşmeyi velayet hakkı olan anne imzalar. Anne küçük, kısıtlı veya ölmüş yada velayet hakkı kendisinden alınmış ise ana sözleşmeyi küçük adına ya hakim atadığı vasi ya da velayetin verildiği baba imzalar (Medeni Kanun m.337).

6. Yabancı uyruklular

6762 sayılı ETTK., anonim şirketlere kurucu pay sahibi olmak için yabancı uyruklulara farklı bir hüküm getirmemiş idi. Bu nedenle, yabancı uyruklu olan gerçek kişiler, özel kanunlarla getirilen hükümler saklı kalmak koşuluyla, Türkiye'de Türk vatandaşlarının tabi olduğu esas ve usullerle anonim şirketlere kurucu pay sahibi olabilirlerdi²⁷.

6102 sayılı TTK.'ya göre de yabancı uyruklu gerçek ve tüzel kişiler anonim şirketlerde kurucu olabilirler.

²⁶ Oğuzman M.K. / SELİÇİ Ö. / Oktay Özdemir S.,2012, *Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler)*, 12. Bası, İstanbul, s.56; İpekçi, N., 2002, *Açıklamalı-İçtihatlı TTK Şerhi Ticaret Şirketleri Tatbikatı*, 1. Cilt, 3.Bası, İstanbul, Adil yayınevi. s.1050.

²⁷ Çevik, O. N., 2002, *Anonim Şirketler*, 4. Bası, Ankara, s.256; Çevik, O. N., 2002, *Uygulamada Şirketler Hukuku*, 3. Bası, Ankara, Yetkin Yayınları, s.185.

7. Tüzel kişiler

ETTK.'ya göre tüzel kişiler, anonim şirketlerde kurucu pay sahibi olabilirler. Ancak bunun için ana sözleşmede buna ilişkin açık bir hükmün bulunması gerekli idi (ETTK m.137). Tüzel kişi kurucu ortak olarak iştirak edecek ise, tüzel kişiyi temsil edecek şahsın yetki belgesinde “kurulacak şirketlerde şirketimizi temsile, esas sözleşmelerini imzalamaya” gibi ifadeler ile yetkinin açıkça belirtilmiş olması gereklidir²⁸. 6102 sayılı TTK.'ya göre ana sözleşmede açıkça belirtilmesine gerek yoktur.

Tüzel kişilerin anonim şirketlere iştirak edip edemeyecekleri hakkında tartışmalara 6102 sayılı TTK. ile son verilmiştir.

TTK.'ya göre, şirketin kurucuları, şirket sermayesi için bir pay taahhüt ederek esas sözleşmeyi imzalayan gerçek veya tüzel kişilerdir. Yani tüzel kişiliğe sahip olan başka bir anonim şirket, bir dernek veya bir vakıf dahi anonim şirketin kurucusu olabilir.

Tüzel kişiler, Kamu Hukuku ve Özel Hukuk tüzel kişileri olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Şimdi Kamu Hukuku ve Özel Hukuk tüzel kişilerini inceleyeceğiz.

a. Kamu hukuku tüzel kişileri

Kamu hizmeti görmek için ve kamu hukuku usullerine göre kurulmuş tüzel kişiler, kamu tüzel kişileridir.

Kamu hukuku anlamında en önemli tüzel kişilik Devlet'tir.

Kamu iktisadi devlet teşekkülleri ise, iktisadi devlet teşekkülü (İDT) ve kamu iktisadi kuruluşları (KİK) olarak iki gruptur.

İktisadi Devlet Teşekkülü, iktisadi alanda ticari esaslara göre faaliyet gösterme amacı ile kurulurlar ve sermayenin tamamı Devlete aittir. Kamu iktisadi kuruluşlarının da

²⁸ Kumkale, R.,2004, *Şirketin Kuruluşu ve İşleyiş Rehberi*, 5. Bası, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s.58; Ayan M. / Ayan N., 2011, *Kişiler Hukuku*, Konya, s.132.

sermayesinin tamamı Devlete aittir. Temel mal ve hizmet üretmek ve pazarlamak için kamu yanı ağır basan kamu iktisadi teşebbüsleridir²⁹.

Mahalli idareler, Özelleştirme Uygulamaları Hakkındaki 4046 sayılı Kanununun 26. maddesine göre; Belediyeler ve diğer mahalli idareler ile bunların kurdukları birlikler tarafından ticari amaçla faaliyette bulunmak üzere ticari kuruluşlar kurulması, mevcut veya kurulacak şirketlere sermaye katılımında bulunması, Bakanlar Kurulu'nun iznine tabidir.

Diğer teşekküller ise, Siyasi partiler; Anayasa ve kanunlara uygun olarak; milletvekili ve mahalli idareler seçimleri yoluyla, tüzük ve programlarında belirlenen görüşleri doğrultusunda çalışmaları ve açık propagandaları ile milli iradenin oluşmasını sağlayarak demokratik bir Devlet ve toplum düzeni içinde ülkenin çağdaş medeniyet seviyesine ulaşması amacını güden ve ülke çapında faaliyet göstermek üzere teşkilatlanmış tüzel kişiliğe sahip kuruluşlardır (2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu m.3).

Kuruluşlar ticaretle uğraşamaz. Ancak, kuruluşlar genel kurul kararıyla nakit mevcudunun yüzde kırkıdan fazla olmamak kaydıyla sanayi ve ticaret kuruluşlarına yatırımda bulunabilir. (6356 sayılı Sendikalar Kanunu m.26/8).

Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu; kurumun teklifi ve Bakanlar Kurulu kararı ile; çalışma konuları, organları, görev ve yetkileri ile denetim usulleri yönetmeliklerde belirtilmek şartı ile tüzelkişiliğe sahip müesseseler kurabilir veya kurulmuş bulunanların hisse senetlerini satın alabilir veya iştiraklerde bulunabilir (1479 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu m.21).

b. Özel hukuk tüzel kişileri

Özel hukuk hükümlerine tabi tüzel kişiler amaçlarına göre; kazanç amacı güden tüzel kişiler ve kazanç amacı gütmeyen tüzel kişiler olarak ikiye ayrılır.

²⁹ Oğuzman M.K. / SELİÇİ Ö. / Oktay Özdemir S., 2012, *Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler)*, 12. Bası, İstanbul, s.173; Çevik, O. N., 2002, *Anonim Şirketler*, 4. Bası, Ankara, s.259.

Kazanç amacı güden tüzel kişiler ticaret şirketleridir. Ticaret şirketlerinin tüzel kişiliği olup şirket sözleşmesinde yazılı işletme mevzuunun çevresi içinde kalmak şartı ile bütün hakları iktisap ve borçları iltizam edebilecekleri hükme bağlanmıştır (TTK. m.125).

Vakıflar ve dernekler kazanç amacı gütmeyen özel hukuk tüzel kişileridir. Bu teşekküller, ticari faaliyetlerde bulunabileceklerinden kuruluşlarını düzenleyen belgelerdeki konularda, bu konuların sınırlarını aşmamak kaydı ile, kurulacak anonim şirketlere kurucu pay sahibi olarak katılabileceklerdir³⁰.

Anonim şirketin kurucusu gerçek kişi olabileceği gibi, tüzel kişi de olabilir. Niteliği açısından 6102 sayılı Ticaret Kanununun, 6762 sayılı Eski Ticaret Kanunundan herhangi bir farklılığı mevcut değildir.

İsviçre Borçlar Kanununun 625. maddesinde; “anonim şirketin bir veya daha fazla gerçek veya tüzel kişi veya ticaret şirketleri tarafından kurulabileceği” belirtilmektedir. İsviçre hukukunda ticaret şirketi sayılan kollektif ve komandit şirketlerin, tüzel kişiliği mevcut değildir. İsviçre doktrininde de İBK m.625’deki hüküm sebebi ile, şahıs şirketlerinin de anonim şirketin ortağı veya kurucusu olabileceği kabul edilmektedir³¹.

B. Belgeleri Düzenleyen veya Beyanları Yapanlar ile Bunlara Katılanların Sorumluluğu

Ticaret Kanununun 549. maddesinde “belgeleri düzenleyenler veya beyanları yapanlar ile bunlara katılanlar” sorumlu olarak sayılmıştır. Kanunda düzenleyen ile katılanların tanımı yapılmamıştır, ancak sorumluluk bakımından farklı sistemlere bağlanmıştır. Düzenleyenler kusursuz sorumlu iken, katılanlar kusurlu sorumlu sayılmaktadır³².

³⁰ Oğuzman M.K. / SELİÇİ Ö. / Oktay Özdemir S., 2012, *Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler)*, 12. Bası, İstanbul,, s.174; Çevik, O. N., 2002, *Anonim Şirketler*, 4. Bası, Ankara, s.259.

³¹ Pulaşlı, H., 2011, *6102 Sayılı Kanuna Göre Şirketler Hukuku Şerhi*, C.1, Ankara, s. 607.

³² TTK Gereke m.549. www.ticaretkanunu.net/yeni-turk-ticaret-kanunu/

Yeni olan bu hüküm bir taraftan 6762 sayılı ETTK.'nun 305. maddesinden, diğer taraftan da İsv. BK m. 752'den esinlenerek, ancak her iki kaynaktan da birçok noktada farklılıklara yer verilerek düzenlenmiştir.

6762 sayılı Eski Kanununun 305. maddesi (559 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile kaldırılan 299. maddede yazılı) belgelerin hakikat hilafı düzenlenmiş olmasına özgülünmüş olduğu için dar bir hükümdü ve kusurdan söz etmediği için sorumluluğun niteliği yönünden tartışmalara ve tereddütlere yol açıyordu.

TTK.'nın 549. maddesi ise her iki esin kaynağına nazaran çok daha geniştir. Hüküm sorumluluğu; kuruluş, birleşme, bölünme, tür değiştirme, sermayenin artırılması, azaltılması ve menkul değer ihracı gibi sınırlı sayıda belirtilmemiş işlemleri halka açılmayla ilgili olarak izahnameleri kapsamakta, bu işlemler bağlamında belgeleri de düzenlemektedir. Belgeler doğru olmama, gerçeği yansıtmama, sahtelik ve hile gibi açıkça belirtilen hukuka aykırılıklar ile diğer kanuna aykırılıklar çerçevesinde düzenlenmiştir. Hükümde sadece izahname anılmış olmasına rağmen halka açılmayla ilgili her türlü belge hükmün kapsamındadır.

Kanunda, düzenleyen ve katılanlar somut olarak belirtilmemiş olmakla sorumluluk ile ilgili işlemler çerçevesinde bunların kimler olduğunu tespit edebiliriz.

Kurucular ile sermaye artırım ve menkul kıymet ihracı ile ilgili işlemlere katılan yönetim kurulu üyeleri ve denetleme bakımından denetçiler bu gruba girmektedir. Bunlara katılan olarak da danışmanlar, avukatlar ve noterler³³ sayılabilir. Bu kişiler ancak kusurları dolayısı ile sorumludurlar³⁴.

³³ Noterin sorumluluğu TTK. m.341'de düzenlenmiş idi. Noter sadece şekli değil, içeriğe dair de inceleme yapmak ile yükümlü idi. Örneğin noter, sermayenin tamamının şartsız olarak usulüne uygun şekilde taahhüt edildiği şerhini verirken, ayın değerlerin yasada öngörülen şekilde gerçekleştirilmiş olduğuna ilişkin resmi belgeler ile doğrulanması istenmeli idi. Bu durum yerine gelmiş ise, bunu da şerhte ayrıca belirtilmesi gerekmektedir. TTK. 341. madde notere imzaların onayı yanında, payların tamamının kayıtsız ve şartsız taahhüt olunup olunmadığını incelemek görevini vermekte idi. Noter, 339. madde gereğince kurucuların imzasının onanması için esas sözleşme kendisine ibraz edildiğinde incelemesini yapacak ve esas sözleşmenin altına onay şerhini koyacak idi. Ancak TTK'nın 341. maddesi 26.06.2012 tarih 6335 sayılı Kanununun 43. maddesi ile yürürlükten kaldırılmıştır.

³⁴ Pulaşlı, H., 2011, *6102 Sayılı Kanuna Göre Şirketler Hukuku Şerhi*, C.2, Ankara, s.1850.

Hukuki sorumluluk davasında aktif dava ehliyeti, zarar görenlere ait olup bunlar somut olayın özelliklerine göre pay sahipleri, bu sıfatı bu işlemler dolayısıyla yitirenler, menkul değerleri alanlar, bu menkul değerlerin sonraki müktesipleri olabilir. Pasif dava ehliyeti ise düzenleyenler ile maddede anılan eylemlere katılanlardır.

Sorumluluk şartları kanuna aykırı, doğru olmayan beyanlar ve gizlenmiş hususların olması, ayrıca bundan zarar doğmuş bulunması ve uygun nedensellik bağıdır. Birlikte zarar verilmesi halinde 557. madde uygulanır.

Sorumlu kişilerin çevresinin belirlenebilmesi için, “katılan veya etkili olanların” sorumluluğunun kapsamının sınırlandırılması gerekir. Şirket kuruluşuna dışarıdan önemli derecede katkısı olan danışmanların da, kuruluş sorumluluğuna dahil edilmesi söz konusu olabilir. Ancak, kredi veren kurumlar genel olarak organ sayılmazlar, çünkü şirket yönetimine etki etseler bile, karar alma yetkisine sahip değildirlir³⁵.

C. Kurucuların, Yönetim Kurulu Üyelerinin ve Yöneticilerin Sorumluluğu

Kurucuların, yönetim kurulu üyelerinin ve yöneticilerin, kanundan ve esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerini kusurları³⁶ sebebi ile ihlal etmeleri sonucu, anonim şirketin zarar görmesine sebebiyet vermeleri halinde sorumlu olurlar (TTK. m.553).

Ticaret Kanununun 553. maddesinin kaynağı, İsviçre Borçlar Kanununun 754. maddesidir³⁷. Bu madde; kurucular, yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler ve tasfiye memurları hakkındadır. Denetçiler ve özel denetçilerin sorumluluğu Ticaret Kanununun 554. maddesine tabidir.

³⁵ Pulaşlı, H., 2011, *6102 Sayılı Kanuna Göre Şirketler Hukuku Şerhi*, C.2, Ankara, s.1867.

³⁶ “Yükümlülüklerini” ibaresinden sonra gelmek “kusurlarıyla” ibaresi 26.06.2012 tarih ve 6335 sayılı Kanunun 28. maddesi ile eklenmiştir.

³⁷ Kendigelen, A., 2011, *Yeni Türk Ticaret Kanunu: Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler: Genel Açıklamalar, Başlangıç Hükümleri, Ticari İşletme, Ticaret Şirketleri, Kıymetli Evrak, Son (Ve Geçici) Hükümler*, İstanbul, On İki Levha Yayın, s.401; Doğrusöz, A. B. / Onat, Ö. / Töralp, F. T., 2011, *Gereğe, Karşılaştırmalı Maddeler, Komisyon Raporları, Önergeler ve Karşılaştırma Tabloları İle Türk Ticaret Kanunu*, İstanbul, s.719; Pulaşlı, H., 2011, *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Şirketler Hukuku Şerhi*, C.2, Ankara, Adalet Yayınevi, s.1857.

Hüküm hem doğrudan hem de dolayısıyla zarara uygulanır³⁸. TTK. m.553 hükmü ile kaynak arasında farklılıklar mevcuttur. Örneğin; hükümde “kurucular, yönetim kurulu üyeleri ve tasfiye memurları” denilerek görevli kişiler açıkça belirtilmiştir. Kaynak İsviçre Borçlar Kanununda ise, “Yönetim kurulu üyeleri ile yönetim ve tasfiye ile uğraşan kişiler” denilmektedir. Bu şekilde geniş bir ibare kullanılması İsviçre’deki anlamını aşan bir anlam kazanacağından endişe edildiğinden “uğraşan” sözcüğü yerine “yöneticiler” sözcüğü kullanılmıştır³⁹. Yönetici; anonim şirket adına karar alıp onu uygulayan veya imza yetkisi bulunan, bu şekilde şirket adına şirketin işletme konusunun gerçekleştirilebilmesi için kendilerine bırakılan görevler çerçevesinde gerekli işlemleri yapan genel müdür, genel müdür yardımcısı, müdürler, genel koordinatör gibi sıfatları taşıyan kişidir⁴⁰.

Hüküm ile kaynak arasındaki diğer bir fark ise, TTK.’da kaynak İsviçre’den farklı olarak “kurucuların” da hükümde belirtilmiş olmasıdır. Kurucuların TTK’nın 549-552. maddeleri arasına girmeyen, görevi ihmalleri olabilir. Hükümde “kanundan ve esas sözleşmeden doğan yükümlerin” ihlali diyerek sorumluluğu netleştirmiştir. Eşit işlem, sermayenin korunması gibi ilkelerin kanunda açık bir şekilde belirtilmiş olması görev ve yetkilerin Ticaret Kanununun 374-378. maddelerinde de netleşmiş olması ve diğer ilgili hükümlerin kesin yükümler öngörmesi ve özen bağlılık yükümlerinin, şirketler topluluğuna ilişkin özel düzenlemelerin olması somutlaştırmanın, olabilecek sakıncalarını ortadan kaldırmaktadır. Kaynak İsviçre’de “yükümlerin ihlali” ibaresi ile belirsizliğe yol açmaktadır⁴¹.

³⁸ ETTK 309. maddenin aksine olarak her iki tür zarara uygulanır. ETTK m. 309 “...dolayısıyla zarar gören pay sahipleri ve şirket alacaklılarının dava hakları vardır. Ancak, hükmolunacak tazminat şirkete verilir.” ibaresiyle TTK. m. 553’ten ayrılmaktadır.

³⁹ Doğrusöz, A. B. / Onat, Ö. / Töralp, F. T., 2011, *Gerekçe, Karşılaştırmalı Maddeler, Komisyon Raporları, Önergeler ve Karşılaştırma Tabloları İle Türk Ticaret Kanunu*, İstanbul, s.720; Pulaşlı, H., 2011, *6102 Sayılı Kanuna Göre Şirketler Hukuku Şerhi, C.2*, Ankara, s.1858; TTK Gerekçe m.553, www.ticaretkanunu.net/yeni-turk-ticaret-kanunu/

⁴⁰ Tekinalp, Ü., 2011, *Tek Kişilik Ortaklık*, s.271; Pulaşlı, H., 2011, *6102 Sayılı Kanuna Göre Şirketler Hukuku Şerhi, C.2*, Ankara, s.1858.

⁴¹ Doğrusöz, A. B. / Onat, Ö. / Töralp, F. T., 2011, *Gerekçe, Karşılaştırmalı Maddeler, Komisyon Raporları, Önergeler ve Karşılaştırma Tabloları İle Türk Ticaret Kanunu*, İstanbul, s.720; Pulaşlı, H., 2011, *6102 Sayılı Kanuna Göre Şirketler Hukuku Şerhi, C.2*, Ankara, s.1858; 6102 sayılı TTK. Gerekçe m. 553 www.ticaretkanunu.net/yeni-turk-ticaret-kanunu/

Bir başka fark, İsviçre’de “kasıt ve ihmal” denilerek kusurun derecesini ayrıma tabi tutmuştur. Ticaret Kanununun 557. maddesinde “kusur” ibaresi yer almıştır⁴².

Ticaret Kanununun 553. maddesi anlamında yükümlülük, görev kavramına göre daha dardır. Buradaki yükümlülük, yönetim kurulunun kanunda ve esas sözleşmede öngörülen hususlardaki yapma ve yapmama zorunluluklarını ifade etmektedir. Yükümlülükler, anonim şirketi, pay sahiplerini ve alacaklıları korumaya yönelik görev ve yetkililerdir. Örneğin, sermayenin ve malvarlığının korunması, finansal tabloların Türkiye Muhasebe Standartlarına göre hazırlanması, borca batıklığın zamanında mahkemeye bildirilmesi vb⁴³.

İsviçre Hukukundan farklı olarak TTK.’da, özen ve gözetim yükümlülüğü için bir kimsenin kontrolü dışındaki kanun veya esas sözleşmeye aykırılık ya da yolsuzluklardan sorumlu tutulamayacağı açıkça hükme bağlanmıştır (TTK. m.553/3).

İsviçre Federal Mahkemesi de yükümlülüğün görevden farklı olduğuna yönelik kararlar vermiştir. Örneğin İsviçre Federal Mahkemesi 10 Nisan 1984 tarihli bir kararında⁴⁴, kanunun alacaklıları koruyan hükümlerinin, yönetim kurulu tarafından ihlal edilmeleri durumunda, alacaklıların İsviçre BK. m.754/1 (TTK. m.553/1)’de düzenlenen sorumluluk davasını açabileceklerini, sadece anonim şirketin kendisini veya pay sahiplerini koruyan hükümlere aykırılık durumunda, alacaklıların sorumluluk davası açamayacaklarını belirtmiştir.

⁴² Doğrusöz, A. B. / Onat, Ö. / Töralp, F. T., 2011, *Gerekçe, Karşılaştırmalı Maddeler, Komisyon Raporları, Önergeler ve Karşılaştırma Tabloları İle Türk Ticaret Kanunu*, İstanbul, s.720; 6102 sayılı TTK. Gerekçe m. 553 www.ticaretkanunu.net/yeni-turk-ticaret-kanunu/

⁴³ Tekinalp, Ü., 2011, *Tek Kişilik Ortaklık*, s.272.

⁴⁴ Olayda, anonim şirket, lokanta ve pansiyon olarak kullanılan bir gayrimenkulu kiraya vermiştir. Kiracıda, alacaklı sıfatı ile anonim şirketin kira sözleşmesinin hükümlerine aykırı davranarak kendisini zarara uğrattığı gerekçesi ile İsviçre BK. m.754/1 (TTK. m.553/1)’e dayanarak gayrimenkulun sahibi anonim şirketin yönetim kurulu aleyhine sorumluluk davası açmıştır. Federal Mahkeme’de, olayda alacaklıyı koruyan bir anonim şirket hükmünün ihlal edilmediği gerekçesi ile davayı reddetmiştir. Federal Mahkemenin ileri sürdüğü görüş şu şekildedir; “Ortaklığa karşı yükümlülüklerin ihlali alacaklılara karşı yükümlülüğün ihlali niteliğinde bir davranış oluşturmaz. Böyle bir ihlal, davalının anonim ortaklığın organı olarak kendisine yükletilmiş bulunan yükümlülüklerin davalıya karşı ihlal edilmiş olması şartına bağlıdır”.

Görev yüklenen veya yetkiye sahip olan kişi veya kurul, görevin yerine getirilmesinde veya yetkinin kullanılmasında özen göstermekle yükümlüdür⁴⁵.

Yeni düzenlemede kurucular, yönetim kurulu üyeleri ve müdürler için farklı hükümler yerine, tüm bu kişilerin sorumluluğu tek bir maddede toplanmıştır. Ayrıca müdür terimi yerine, yönetici terimi tercih edilmiştir. Bu kişiler, kanundan veya esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerini kusurlarıyla ihlal ettikleri durumda, doğacak zarardan sorumlu tutulmuştur.

TTK. m.553/1’de “verdikleri zarardan” ibaresi ile “doğrudan zarar” kastedilmektedir. “Şirketin uğradığı zararın tazminini, şirket ve her bir pay sahibi isteyebilir. Pay sahipleri tazminatın ancak şirkete ödenmesini isteyebilirler” hükmü ile şirketin zararı doğrudan zarar, pay sahipleri bakımından ise dolayısıyla zarar kabul edilmiştir.

Doğrudan zarar davasında davacılar, anonim şirket ve pay sahipleridir. Anonim şirket adına davayı yönetim kurulu açar. Davalılar, kurucular, yönetim kurulu, yöneticiler ve tasfiye memurlarıdır⁴⁶.

Ticaret Kanununun 555. maddesi, 6762 sayılı ETTK. 309. maddesine uygun olarak dava hakkını şirkete ve pay sahibine tanımıştır. Aktif dava ehliyetine sahip bu kişilerin bu yetkilerini kullanabilme şartları Ticaret Kanununun 555 ve 556. maddelerinde belirtilmiştir.

Ticaret Kanununun 553/2. maddesi, 6762 sayılı ETTK. 336/son maddesine benzemesine rağmen, yeni bir hükümdür. Ticaret Kanunda, belirli bir maddeye göre devir sınırlamasını kaldırmış, onun yerine kanuna dayanarak, kanunun izin verdiği tüm devirleri kapsama almıştır. Kanundan veya esas sözleşmeden kaynaklanan bir görev

⁴⁵ Tekinalp, Ü., 2011, *Tek Kişilik Ortaklık*, s.272-274; Pulaşlı, H., 2011, *6102 Sayılı Kanuna Göre Şirketler Hukuku Şerhi*, C.2, Ankara, s.1858.

⁴⁶ Tekinalp, Ü., 2011, *Tek Kişilik Ortaklık*, s.277; Kendigelen, A., 2011, *Yeni Türk Ticaret Kanunu: Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler: Genel Açıklamalar, Başlangıç Hükümleri, Ticari İşletme, Ticaret Şirketleri, Kıymetli Evrak, Son (Ve Geçici) Hükümler*, İstanbul, On İki Levha Yayın, s.406; Pulaşlı, H., 2011, *6102 Sayılı Kanuna Göre Şirketler Hukuku Şerhi*, C.2, Ankara, s.1870.

veya yetkinin başkasına devri durumunda, görev veya yetkiyi devralan kişinin fiil ve kararlarından, devreden kişiyi makul derecede özen göstermediklerinin ispat edilmesi hariç, sorumlu tutulmamıştır. İspat yükü bakımından, makul derecede özenin gösterilmediğini ispat yükünü, iddia edene yüklemektedir (TTK. m.553/2).

TTK. m.553/3’de, yönetim organının, organsal işlevi ister kanuna göre devredilmiş olsun, ister organın kendisinde kalsın üyelerin gözetim yükümlerini tanımaktadır. Bu hüküm, uygulamada yönetim kurulu üyelerinin insan takatinin üstünde bir gözetim anlayışıyla şirketteki her türlü kanuna veya esas sözleşmeye aykırılıktan sorumlu tutuldukları gözlemlendiğinden, soyut bir gözetim görevi anlayışına dayanılarak sorumlu tutulmalarına engel olmak amacıyla öngörülmüştür⁴⁷.

1. Yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu

Yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu 6102 sayılı Kanun’un 553. maddesinde düzenlenmiştir. Yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğuna gidilebilmesi için, yönetim kurulunun görevini, ifa edip etmediği ve ticaret siciline tescil edilmiş olup olmadığı önemli değildir, önemli olan yönetim kuruluna seçilmiş veya atanmış olmasıdır⁴⁸.

TTK’nın m. 359/1’ göre; “Anonim şirketin, esas sözleşmeyle atanmış veya genel kurul tarafından seçilmiş, bir veya daha fazla kişiden oluşan bir yönetim kurulu bulunur.” hükmüne yer verilmiştir. TTK, “bir üyeli yönetim kurulu⁴⁹”nun oluşumuna olanak sağlamıştır. Böylece sistemde tek payşahipli anonim şirkete yer verilerek, birçok AB ülkesinin aynı kuralı uygulamakta olması dolayısıyla, AB hukuku ile uyum sağlanmasına olanak tanınmıştır⁵⁰.

⁴⁷ Gerekçe, m.553. www.ticaretkanunu.net/yeni-turk-ticaret-kanunu/

⁴⁸ Pulaşlı, H., 2011, *6102 Sayılı Kanuna Göre Şirketler Hukuku Şerhi*, C.2, Ankara, s.1860.

⁴⁹ “Tek kişi ile kurul ifadesini çelişki yaratabileceği de düşünülmemelidir. Çünkü buradaki “kurul” kelimesi birden ziyade kişiden çok, “organ”a işaret etmektedir. Modern şirketler hukuku anlayışında kurulun birden çok kişi anlamı gün geçtikçe vurgusunu yitirmektedir. Tek üyeli yönetim kurulu bir çok komite ve komisyonla birlikte çalışıp bir yönetim örgütü oluşturabilir.” Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, Esas No: 1/324, S. Sayısı: 96

⁵⁰ Atlas, Soner, Türk Ticaret Kanuna Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulunun Yapısı ve Üyelerinin Nitelikleri <http://archive.ismmmo.org.tr/docs/malicozum/104malicozum/5%20soner%20altas.pdf>

Tek pay sahibi ile tek kişiden oluşan yönetim kurulu birbirinden farklıdır. Yönetim kurulu tek kişiden oluşuyorsa yönetim kurulu toplantısına gerek yoktur. Kararın deftere yazılıp imzalanması yeterlidir. Tek pay sahipli anonim şirkette bu pay sahibi genel kurulun bütün yetkilerine sahiptir⁵¹. TTK. m.408/3'e göre tek kişilik şirkette genel kurul toplantısına gerek yoktur.

Yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu esas itibarı ile tazminat alacağı doğurmaktadır. Anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu için, zarar, kanuna aykırılık, kusur ve illiyet koşullarının birlikte gerçekleşmesi aranmaktadır⁵².

6335 sayılı Kanunun 28. maddesi ile "kusurlarıyla" ibaresi eklenmiştir. Böylece yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu kusur sorumluluğu olarak düzenlenmiştir. Moroğlu'na göre⁵³; kurucuların, yönetim kurulu üyelerinin, yöneticilerin ve tasfiye memurlarının hukuki sorumluluğu kusur sorumluluğu olduğuna göre BK. m.112'ye göre, sorumluluktan kurtulmak için kusurlarının bulunmadığını ispat etmek durumundadırlar. Bu durumda da 6335 sayılı Kanunun 1. fıkrada "kusurlarıyla" ibaresini eklemesi ve "kusurlarının bulunmadığını ispatlamadıkça" ibaresinin çıkarılması gereksizdir.

Kusur sorumluluğunda İsviçre'de "kasıt ve ihmalle" denilerek kusurun derecesinde ayrıma vurgu yapmıştır, kanunumuz "kusur" sözcüğü ile yetinilmiş olmasıdır. Ayrıca BK m. 43 ve 44'ün bu konuda açık olduğu da dikkate alınmıştır⁵⁴.

⁵¹ Arslan, İbrahim, 6102 sayılı Ticaret Kanununa Göre Tek Kişilik Şirket, <http://www.marmaraticaretabd.com/wp-content/uploads/2012/05/6102-say%C4%B1%C4%B1-T%C3%BCrk-Ticaret-Kanununa-G%C3%B6re-Tek-Ki%C5%9Filik-%C5%9Eirket.pdf>.

⁵² Çamoğlu, s.174; Akdağ Güney, N.,2010, *Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu*, 2. Bası, İstanbul, Vedat Yayıncılık, s.49.

⁵³ Moroğlu, E., 2012, *6102 sayılı Türk Ticaret Kanununu Değerlendirme ve Öneriler*, 7. baskı, İstanbul, s.327.

⁵⁴ TTK Gereke m.553 www.ticaretkanunu.net/yeni-turk-ticaret-kanunu/.

a. Yönetim kurulu üyelerinin zarar sigortası

Şeffaflık, adilik, hesap verebilirlik ve sorumluluk, temel ilkelerine dayanan 6102 sayılı TTK. özellikle de kurumsal ve profesyonel yönetim alanında şirketler ve yöneticiler için birçok yeniliği, değişikliği ve sorumluluğu beraberinde getirmiştir⁵⁵.

Yönetim Kurulu üyelerinin görevlerini yaparken kusurlarıyla şirkete verebilecekleri zarara karşı sigorta yapılması öngörülmüştür (TTK. m 361).

Ticari hayatta riskler çoğalmış ve rakamlar büyümüştür. Şirketlerin yönetimini üstlenenler yaptıkları işlemlerden dolayı büyük riskler altındadırlar. Bir yönetici, şirketin lehine ve menfaatine düşündüğü bir işlemi iyi niyetle gerçekleştirirken bu işlemden dolayı önceden düşünilemeyen bir risk, bir hata meydana çıktığında bunun sorumluluğu altından kalkmamaktadır. Bu bakımdan bu risklere karşı sigortalanmak ihtiyacı kaçınılmaz duruma gelmiştir.

Günümüzde risklerin erken çözülebilmesi konusunda çalışan özel şirketler kurulmuştur. Nitekim aynı konuda TTK. 378. maddesinde şirketlerin riskin erken saptanması komitesi adı altında, şirketin varlığını, gelişmesini ve devamını tehlikeye düşüren sebeplerin erken tespiti, önlemler ve çareler aranması için uzman bir komite kurularak yönetim kuruluna iki ayda bir rapor vererek tehlikeleri belirtmesi öngörülmüştür.

6102 sayılı TTK. m.369'a göre; yönetim kurulu üyeleri ve yönetimle görevli üçüncü kişiler, görevlerini tedbirli bir yöneticinin özeniyle yerine getirmek ve şirketin menfaatlerini dürüstlük kurallarına uyarak gözetmek yükümlülüğü altındadırlar.

TTK'nın 361. maddesi ile yönetim kurulu üyelerine, şirkete verecekleri zararların güvencesi olarak, zarar sigortası yaptırma imkanı getirilmiştir. TTK. m.361'e göre; yönetim kurulu üyelerinin, görevlerini yaparken kusurlarıyla şirkete verebilecekleri zarar, şirket sermayesinin %25'ini aşan bir bedelle sigorta ettirilmiş ve bu suretle şirket teminat altına alınmışsa, bu husus halka açık şirketlerde Sermaye Piyasası Kurulunun ve

⁵⁵ Çolakoğlu, M. H., Şirket Yöneticileri Sorumluluk Sigortası, <http://www.dunya.com/sirket-yoneticileri-sorumluluk-sigortasi-163382h.htm> (20.02.2013).

ayrıca pay senetleri borsada işlem görüyorsa borsanın bülteninde duyurulur ve kurumsal yönetim ilkelerine uygunluk değerlendirmesinde dikkate alınır.

Yönetim kurulu üyeleri ve yöneticiler tazminata hükmedildiğinde eğer yönetici sorumluluk sigortaları yoksa kendi şahsi malvarlıklarından ödeme yapmak durumunda kalacaklardır. Bu durumda yüksek tazminatların dışında ayrıca dava masrafları da ciddi büyüklükte olabilmektedir. Bu nedenle yöneticiler tazminata hükmedilmese bile bazı durumlarda yüksek miktardaki dava masrafları ödemek durumunda kalabilirler. Sigorta şirketlerinin düzenleyeceği yönetici sorumluluk sigortası poliçeleri tüm bu masrafları yöneticiler adına ödeyecek ve yöneticilerin mal varlığı böylelikle korunacaktır⁵⁶.

Bu sigortanın isteğe bağlı olarak yapılmaktadır. Zira, yasa koyucu, zarar sigortasını zorunlu hale getirmekten kaçınmış, hatta bu düzenlemenin getirilip getirilmemesi noktasında dahi çekingen davranmıştır. Nitekim, m.361'in gerekçesinde "Bu hükümde yönetim kurulu üyelerinin görevlerini yerine getirirken şirkete verebilecekleri zararların güvence altına alınması konusunda ilk çekingen adım atılmıştır. Batıda yaygın olan bu sigortanın, zararların karşılanmasından çok, profesyonel, sorumluluk bilincine sahip ve görevin gereklerine uygun yetenekleri haiz kişilerden oluşan yönetim kurullarının oluşmasında etken rol oynadığı şüphesizdir. Ancak Ülkemizde bu sigortanın bugün yaptırılması olanakları hemen hemen yok gibidir. Çünkü bu kadar büyük bir riski Türk sigorta endüstrisinin taşıyabilmesi mümkün görülmemektedir. Bütün riskin yurtdışına reasüre edilmesi ise üzerinde düşünülmesi gereken bir diğer noktadır. Ancak hükmün yavaş ve tedricen de olsa gereksinimlere cevap vermesi olasılığı toplumsal politika ve yarar açısından ihmal edilemeyecek bir katkı olarak değerlendirilmiştir." denilerek, anılan sigortanın zorunlu kılınmamasının nedenleri açıklanmıştır⁵⁷.

Yönetim kurulu üyelerinin sigortalanması bakımından iki farklı imkan söz konusudur. Yönetim kurulu üyeleri kendileri kendilerini (mesleki risk sigortası) sigortalayabilir, bu

⁵⁶ Çolakoğlu, M. H., Şirket yöneticileri sorumluluk sigortası, <http://www.dunya.com/sirket-yoneticileri-sorumluluk-sigortasi-163382h.htm> (20.02.2013), Kubilay, H. / Mutluel, D., Yönetici Hukuku Sorumluluk Sigortası Hakkında Genel Bilgi, http://www.izto.org.tr/portals/0/yonetici_sorumluluk_sigortasi.pdf (20.02.2013).

⁵⁷ TTK Gerekçe madde-361. www.ticaretkanunu.net/yeni-turk-ticaret-kanunu/

durumda sigorta primlerini kendileri karşılarlar yada şirket tarafından bütün yönetim kurulu üyeleri sigortalabilir, bu durumdada sigorta primini şirket ödeyecektir⁵⁸.

Kanımızca getirilen bu düzenleme ile, yönetim kurulu üyelerinin sorumluluk endişesi taşımadan görevlerini yapmaları, bu sigortadan beklenen en büyük faydadır.

2. Yöneticilerin sorumluluğu

Yöneticilere, yönetimle görevli kişiler (TTK. m.553/1), yönetim kurulu yetkileriyle donatılmış murahhas müdürler (TTK m.370/2) veya müdürler (TTK m.368; 375/1d) ve gerektiğinde ticari mümessil ve ticari vekiller de dahildir (TTK. m.368). Kaynak İsviçre Borçlar Kanunu m.754/1'e göre, yöneticiler "yönetim veya tasfiye ile uğraşan kişiler" dir⁵⁹.

Ticaret Kanununun 553. maddesinin gerekçesine göre, geniş anlama sahip "uğraşan" sözcüğü ile görevli olmadığı halde yönetime ve tasfiyeye karışan, talimat veren, yönetimi ve tasfiyeyi yönlendiren, bir bakıma arkadan yöneten büyük pay sahipleri başta olmak üzere, gizli yöneticiler ve tasfiye memurları kastedilmiştir. Bu geniş kapsamlı ibarenin hukukumuza aktarılması halinde ibarenin amacı ve İsviçre'deki anlayışı aşan bir anlam ve boyut kazanılacağından endişe edilmektedir. Kanun koyucu bunun gibi belirsiz bir ibareyi maddede belirtmek yerine, mevcut yöneticiler sözcüğünün yorumlanmasını öğretiyeye ve yargı kararlarına bırakmıştır⁶⁰.

D. Denetçilerin ve Özel Denetçilerin Sorumluluğu

⁵⁸ Akdağ Güney, N., 2012, *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulu*, İstanbul, s.150.

⁵⁹ Pulaşlı, H., 2011, *6102 Sayılı Kanuna Göre Şirketler Hukuku Şerhi*, C.2, Ankara, s.1864; Kendigelen, A., 2011, *Yeni Türk Ticaret Kanunu: Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler: Genel Açıklamalar, Başlangıç Hükümleri, Ticari İşletme, Ticaret Şirketleri, Kıymetli Evrak, Son (Ve Geçici) Hükümler*, İstanbul, On İki Levha Yayın, s.401; TTK Gerekeçe madde-553. www.ticaretkanunu.net/yeni-turk-ticaret-kanunu/

⁶⁰ Doğrusöz, A. B. / Onat, Ö. / Töralp, F. T., 2011, *Gerekeçe, Karşılaştırmalı Maddeler, Komisyon Raporları, Önergeler ve Karşılaştırma Tabloları İle Türk Ticaret Kanunu*, İstanbul, s.720; Pulaşlı, H., 2011, *6102 Sayılı Kanuna Göre Şirketler Hukuku Şerhi*, C.2, Ankara, s.1858; TTK Gerekeçe m.553, www.ticaretkanunu.net/yeni-turk-ticaret-kanunu/

Ticaret Kanunu, denetçilerin sorumluluğunu, yönetim kurulunun sorumluluğu içinde değil, ayrı olarak düzenlenmiştir. TTK. m. 554. ile ilgili eleştirilerden biri, maddenin kenar başlığı ile içeriği arasında uyumsuzluk olduğudur. Maddenin kenar başlığında “denetçi”den söz edilmektedir, oysaki madde metninde “özel denetçiler” de sorumlular arasında sayılmıştır. Bu nedenle madde metni ile kenar başlığının uyumsuz olduğu ileri sürülmektedir. Ayrıca, m. 553’te kurucuların, yönetim kurulu üyelerinin, yöneticilerin ve tasfiye memurlarının hukuki sorumlulukları ile ilgili kusur karinesi mevcut iken, denetçilerin, özel denetçilerin vs. hukuki sorumlulukları konusunda kusur karinesine yer vermeden kusuru iddia edene ispatı yüklemesi açısından da eleştirilere hedef olmuştur⁶¹.

“Kusuru iddia eden ispatlar” hükmü eleştiriler doğrultusunda 6335 sayılı Kanun ile maddeden çıkarılmıştır. Moroğlu’na göre⁶²; bu maddede “denetçilerin kusurları bulunmadığına kanıtlamadıkça sorumlu olacaklardır” ibaresine yer verilmemiş olsa bile bu bir eksiklik değildir. Bu durum BK. m.112’nin kusur karinesini öngören hükmü ile giderilebilecektir.

1. Denetçilerin sorumluluğu

Genel olarak denetçi müşterisinin finansal tablolarda sunmuş olduğu bilgileri genel kabul gören standartlara uygun olup olmadığına ilişkin görüşünü denetim raporunda açıklayan kişi veya kurumdur. Denetçi, denetlenecek bilgi ile önceden saptanmış ölçütler arasındaki uygunluk derecesini belirlemede kanıt toplar, değerlendirir ve sonuçları ilgililere aktarır⁶³.

TTK 400. maddeye göre, denetim işlevi önceki sistemden farklı olarak şirket denetim organlarından alınıp tamamen denetçilere verilmiştir. Artık denetçiler şirket organı olmaktan çıkarılmıştır.

⁶¹ Kendigelen, A., 2011, *Yeni Türk Ticaret Kanunu: Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler: Genel Açıklamalar, Başlangıç Hükmeleri, Ticari İşletme, Ticaret Şirketleri, Kıymetli Evrak, Son (Ve Geçici) Hükmeler*, İstanbul, On İki Levha Yayın, s.402; Moroğlu, E., 2012, *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununu Değerlendirme Ve Öneriler*, 7. Baskı, İstanbul, s.328

⁶² Moroğlu, E., 2012, *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununu Değerlendirme Ve Öneriler*, 7. Baskı, İstanbul, s.328

⁶³ Bozkurt, N., 2012, *Muhasebe Denetimi*, 6. Bası, s.24.

Bağımsız denetimin amacı; işletmenin mali durumunu ve faaliyet sonuçlarını tüm önemli yönleriyle gerçeğe uygun ve doğru bir biçimde gösterip göstermediği konusunda bağımsız bir denetçinin görüş bildirmesini sağlamaktır⁶⁴.

Şirketlerin finansal tabloları denetçi tarafından, uluslararası denetim standartlarına uyumlu “Türkiye Denetim Standartları”na göre denetlenecektir. Ayrıca, anonim şirketlerde yönetim kurullarınca düzenlenecek Yıllık Faaliyet Raporlarında yer alan finansal bilgilerin, denetlenen finansal tablolar ile tutarlı olup olmadığı ve gerçeği yansıtır yansıtmadığı da denetlenecektir (TTK.m.402).

Denetçiler, hem anonim şirketi hem de diğer şirketleri, bağımsız denetleme kuruluşları ile (BDK), yani tüzel kişilerle, YMM VE SMMM sıfatı ile denetleme yapan gerçek kişilerdir. Denetçi, Türkiye Denetim Standartlarındaki şartlara uygun, kanunun öngördüğü şekilde denetim yapmak ile yükümlüdür. Aksi takdirde sorumluluğu söz konusu olacaktır. Denetçi, yıllık finansal tabloları, yönetim kurulu faaliyet raporlarının yıllık finansal tabloların değerlendirilmesine ilişkin kısımlarını, risk yönetim komitesinin raporlarını, komitenin kurulup kurulmadığını ve işleyip işlemediğini de denetlemektedir⁶⁵. Bu denetleme görevlerini yerine getirmemesi durumunda denetçiler, TTK. m.554’e göre sorumlu olmaktadır. TTK 554. maddeye göre, şirketin ve şirketler topluluğunun yıl sonu ve konsolide finansal tablolarını, raporlarını, hesaplarını denetleyen denetçi, kanuni görevlerinin yerine getirilmesinde kusurlu hareket ettikleri takdirde, hem şirkete hem de pay sahipleri ile şirket alacaklılarına karşı verdikleri zarar dolayısıyla sorumludur. Yönetim kurulu tarafından düzenlenen yıllık faaliyet raporlarında yer alan finansal bilgilerin denetlenmesi denetçinin sorumlulukları arasındadır.

⁶⁴ Özkorkut, K., 2005, *Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Anonim Şirketlerin Denetiminde Yeni Bir Dönem:Bağımsız Denetleme Kuruluşları, Serbest Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler*, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, XXIII, s.31.

⁶⁵ Tekinalp, Ü., 2011, *Tek Kişilik Ortaklık*, İstanbul, Vedat Kitapçılık, s.289; Pulaşlı, H., 2011, *6102 Sayılı Kanuna Göre Şirketler Hukuku Şerhi*, C.2, Ankara, s.1866.

TTK. m.554’de belirtilen denetimlerin dışında şirket tarafından isteğe bağlı olarak yaptırılan diğer özel denetimler, denetçilerin sorumluluğu kapsamında değildir⁶⁶.

TTK.’da denetçilerin verdikleri zarardan sorumlu olacakları miktarın üst sınırı da tespit edilmiştir. İhmalî bulunan kişiler hakkında, verdikleri zarar sebebi ile, her bir denetim için yüz bin Türk Lirasına, hisse senetleri borsada işlem gören anonim şirketlerde ise üç yüz bin Türk Lirasına kadara tazminata hükmedilebilecek (TTK. m.404/2).

Ayrıca 660 sayılı Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin 24. maddesinde bağımsız denetim kuruluşları ve bağımsız denetçilerin, hazırladıkları denetim raporlarının denetim standartlarına aykırı olması ve bu raporlardaki yanlış, eksik ve yanıltıcı bilgi ve kanaatler nedeniyle doğabilecek zararlardan hukuken sorumlu olduğu belirtilmiştir. Aynı maddede, denetçilerin kusurlu davranışlarından dolayı meydana gelecek zararlardan sorumlu oldukları belirtildiği gibi bağımsız denetim kuruluşlarının ve bağımsız denetçilerin verdikleri bu zararları gidermek için genel şartlarını Hazine Müsteşarlığı’nın belirleyeceği bir sigorta yaptırmak zorunluluğu da bulunmaktadır.

2. Özel denetçilerin sorumluluğu

Özel denetçi şirketin organı değildir. Özel denetçi, özel denetim ile görevlendirilmiş, görevlendirildiği konunun uzmanı olan kişidir. Eğer denetçiler bağlı şirketin, hakim şirketle veya diğer bağlı bir şirketle ilişkilerinde hilenin veya dolanın varlığını belirtir şekilde görüş bildirmişse, bağlı şirketin her pay sahibi, bu konunun açıklığa kavuşturulması amacıyla, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden özel denetçi atanmasını isteyebilecektir (TTK. m. 438).Özel denetim, anonim şirketin ve pay sahibinin mafaati ile ilgisi olan ve daha önce kullanılan bilgi alma ve inceleme hakkı ile istenilen sonuç elde edilememiş ise veya bazı konular netleştirilememiş ise başvurulan denetim yoludur⁶⁷. Her pay sahibi, pay sahipliği

⁶⁶ Pulaşlı, H., 2011, *6102 Sayılı Kanuna Göre Şirketler Hukuku Şerhi*, C.2, Ankara, s.1913.

⁶⁷ Tekinalp, Ü., 2011, *Tek Kişilik Ortaklık*, İstanbul, Vedat Kitapçılık, s.290; Pulaşlı, H., 2011, *6102 Sayılı Kanuna Göre Şirketler Hukuku Şerhi*, C.2, Ankara, s.1866.

haklarının kullanılabilmesi için gerekli olduğu takdirde ve bilgi alma veya inceleme hakkı daha önce kullanılmışsa, belirli olayların özel bir denetimle açıklığa kavuşturulmasını, genel kuruldan isteyebilir (TTK. m.438). Ancak pay sahibinin özel denetçi atanması talebinin reddedilmesi durumunda azınlık pay sahipleri 3 ay içinde mahkemeden özel bir denetçi atanmasını talep edebilir (TTK. m.439/1). Mahkeme, kurucuların veya organların kanunu veya esas sözleşmeyi ihlal ederek, şirketi veya pay sahiplerini zarara uğrattıklarını ikna edici bulması durumunda, özel denetçi atar (TTK. m.439/2). Özel denetçi, incelemenin sonucu hakkında, şirketin sırlarını da koruyarak, mahkemeye ayrıntılı bir rapor verecektir.

Pulaşlı'ya göre⁶⁸; özel denetçinin sorumluluğu BK.'daki vekalet hükümlerine dayanmaktadır.

TTK 554. maddeye göre, özel denetçiler; kanuni görevlerinin yerine getirilmesinde kusurlu hareket ettikleri takdirde, hem şirkete hem de pay sahipleri ile şirket alacaklılarına karşı verdikleri zarar dolayısıyla sorumludur.

İKİNCİ BÖLÜM

HUKUKİ SORUMLULUK HALLERİ

I. BELGELERİN VE BEYANLARIN KANUNA AYKIRI OLMASI

⁶⁸ Pulaşlı, H., 2013, *Bakanlığın İkincil Mevzuat Çerçevesinde Çıkardığı Yönetmelik ve Tebliğler ile 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanuna Göre Hazırlanmış Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, 2. Bası, s.647.

Bir anonim şirketin kurulabilmesi için, kurucular tarafından yapılması gereken çeşitli işler vardır. Şirket esas sözleşmesinin hazırlanması, izin alınması, şirket sermayesinin üstlenilmesi, bu üstlenmenin yerine getirilmesinin sağlanması, toplanan paraların şirket adına bankaya yatırılması, ayın türünden sermayeye değer biçilmesi ve şirketin kurulması için kanunen zorunlu bütün işlerin tamamlandığını bildiren ve şirketin tasdikini isteyen beyannamenin ticaret mahkemesine sunulması bu işlerdendir⁶⁹.

Kuruluştaki düzenlenen belgelerdeki aykırılıklar, gerçek dışı bir banka belgesi şeklinde düzenlenmiş olabilir. Gerçek dışı belgenin yardımcı kişiler tarafından da düzenlenmiş olması mümkündür⁷⁰.

Kurucular kuruluşun mahkemece onanması sırasında verilen belgelerin ve beyanların kanuna aykırı olarak düzenlenmesinden sorumludurlar. Bu belgelerin kanuna aykırı olarak düzenlenmeleri nedeni ile zarar doğmuş ise, kurucular veya kurucuların eylemine katılanlar; anonim şirkete, pay sahiplerine ve alacaklılarına karşı hukuken sorumludurlar⁷¹.

Eski Türk Ticaret Kanununun 305. Maddesinde, sadece kuruluşla ilişkin belgelerin gerçeği yansıtmaması bir hukuki ve cezai sorumluluk olarak öngörülmüş idi. Sorumluluk için ise kusur aranmamakta idi.

6102 sayılı Ticaret Kanunu ise bu hükmü 549. maddede düzenlemiştir. Bu madde düzenlenirken de ETTK.'dan ve İsviçre Borçlar Kanunu'ndan etkilenmiştir. Ancak TTK'nın her iki kanundan da ayrıldığı noktalar mevcuttur. ETTK.'nın 305. maddesi,

⁶⁹ Domaniç, H.,1964, *Türk Ticaret Hukukuna Göre Anonim Şirketlerin Kuruluşundan Doğan Hukuki Mesuliyet*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Yayınları, s.23; Yıldız, Ş., Devlet Memurlarının Anonim Şirkete Kurucu Ortak Olup Olamayacağı Sorunu Üzerine Düşünceler, <http://www.turkhukusitesi.com/makale/52.htm>.

⁷⁰ Bahtiyar, M., 2012, *Ortaklıklar Hukuku*, 7. Bası, İstanbul, s.93; İpekçi, N., 2002, *Açıklamalı-İçtihatlı TTK Şerhi Ticaret Şirketleri Tatbikatı*, 1. Cilt, 3.Bası, İstanbul, Adil Yayınevi, s.1095; Eriş, G., 2007, *Açıklamalı- İçtihatlı Ticari İşletme Ve Şirketler*, Cilt II, 4. Bası, Ankara Seçkin Yayınları, s.1646.

⁷¹ Eriş, G., 2007, *Açıklamalı- İçtihatlı Ticari İşletme Ve Şirketler*, Cilt II, 4. Bası, Ankara Seçkin Yayınları, s. 1646; Pulaşlı, H., 2011, *6102 Sayılı Kanuna Göre Şirketler Hukuku Şerhi*, C.2, Ankara, s.1867; Bahtiyar, M., 2012, *Ortaklıklar Hukuku*, 7. Bası, İstanbul, s.94.

559 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile kaldırılan 299. maddede belgelerin gerçeğe aykırı düzenlenmiş olmasına bağlı olduğu için dar bir hükümdü. Ayrıca kusurdan söz etmediği için sorumluluğun niteliğinden dolayı tartışmalara yol açmaktaydı⁷². Yeni düzenleme ile bu tartışmaların önüne geçilmeye çalışılmıştır.

Birleşme, bölünme, tür değiştirme halini özel olarak düzenleyen Ticaret Kanununun 193. maddesi, aynı zamanda bu işlemlere katılan anonim şirketler hakkında da uygulanacaktır. Ayrıca sorumluluk, kuruluş, sermayenin artırılması, azaltılması ve menkul değer ihracı gibi sınırlı sayıda belirtilmemiş işlemlerle ilgili izahnameleri kapsamakta, bu işlemlerle ilgili belgeleri de düzenlemektedir. Belgelerin yanlış, sahte, gerçeği yansıtmama veya hileli olması gibi açıkça belirtilen hukuka aykırılıklar ile diğer kanuna aykırılıklar çerçevesinde belgelere aykırılıklar düzenlenmiştir.

Kendigelen'e göre⁷³; belge veya beyanların gerçeği saklaması ile bunların hileli olması farklı olmadığından, aynı anlama gelecek kelimelerin madde içinde sıralanması gereksizdir. Belge ve beyanların sadece "kanuna" veya "kanuna veya gerçeğe" aykırı olduğunun belirtilmesi yeterlidir.

Belge ve beyanların doğru olmamasından doğan sorumluluğun niteliği, sorumlu olanların sıfatlarına göre farklıdır. Kurucu, yönetici ve şirket çalışanı (avukat, muhasebeci, mali müşavir) gibi anonim şirket ile hukuki ilişki içinde bulunanların sorumluluğu, sözleşmesel bir sorumluluktur. Sorumlu üçüncü kişi ise, onun için haksız fiil sorumluluğu söz konusudur⁷⁴.

⁷² Doğrusöz, A. B. / Onat, Ö. / Töralp, F. T., 2011, *Gereğe, Karşılaştırmalı Maddeler, Komisyon Raporları, Önergeler ve Karşılaştırma Tabloları İle Türk Ticaret Kanunu*, İstanbul, s.714; Pulaşlı, H., 2011, *6102 Sayılı Kanuna Göre Şirketler Hukuku Şerhi*, C.2, Ankara, s.1852.

⁷³ Kendigelen, A., 2011, *Yeni Türk Ticaret Kanunu: Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler: Genel Açıklamalar, Başlangıç Hükümleri, Ticari İşletme, Ticaret Şirketleri, Kıymetli Evrak, Son (Ve Geçici) Hükümler*, İstanbul, On İki Levha Yayın, s.397.

⁷⁴ Tekinalp, Ü., 2012, *Yeni Anonim Ve Limited Ortaklıklar Hukuku İle Tek Kişi Ortaklığının Esasları*, İstanbul, s.261.

Belgelerin ve beyanların kanuna aykırı olmasından zarar görenler, somut olayın özelliğine göre; pay sahipleri, bu sıfatı bu işlemler dolayısıyla yitirenler, menkul değerleri alanlardır⁷⁵.

Ticaret Kanunu'nun 549. maddesine göre sorumlular belgeleri düzenleyenler, beyanda bulunanlar ve taahhüt edenlerdir. Ayrıca sorumlu olanlar arasında katılanlar da kabul edilmiştir. Maddede sorumlu olanlar sınırlı şekilde sayılmamıştır.

Sorumluluğun şartları, zarar, kusur ve illiyet bağıdır⁷⁶. Belge veya beyanlara katılanların sorumluluğu açısından doktrinde farklı görüşler mevcuttur. Gerekçeye göre⁷⁷; Ticaret Kanununda belgeleri düzenleyen ve beyanlara katılanların tanımı yapılmamış; ancak sorumluluklarını farklı şekilde düzenlemiştir. Belgeleri düzenleyenlerin sorumluluğu kusursuz sorumluluk iken, beyanlara katılanların sorumluluğu kusurlu sorumluluktur. Ancak Kendigelen'e göre⁷⁸; belge veya beyanlara katılanların sorumluluğu maddeye göre kusurlarının varlığına bağlı olduğundan, belgeleri düzenleyen ve beyanda bulunanlar bakımından kusursuz sorumluluk esası benimsenmiştir.

Sorumluluğun diğer bir şartı ise zarardır. Zarar; belgelerin, beyanların ve taahhütlerin hileli, sahte, gerçeğe aykırı veya kanuna aykırı olması sebebi ile, mevcut değeri ile bunlar doğru olsaydı var olacakları varsayımsal değer arasındaki farktır⁷⁹. Birlikte zarar verilmesi söz konusu ise Ticaret Kanunu'nun 557. maddesi uygulanacaktır.

⁷⁵ Doğrusöz, A. B. / Onat, Ö. / Töralp, F. T., 2011, *Gerekçe, Karşılaştırmalı Maddeler, Komisyon Raporları, Önergeler ve Karşılaştırma Tabloları İle Türk Ticaret Kanunu*, İstanbul, s.714; Pulaşlı, H., 2011, *6102 Sayılı Kanuna Göre Şirketler Hukuku Şerhi*, C.2, Ankara, s.1852.

⁷⁶ Tekinalp, Ü., 2012, *Yeni Anonim Ve Limited Ortaklıklar Hukuku İle Tek Kişi Ortaklığının Esasları*, İstanbul, s.261; Kendigelen, A., 2011, *Yeni Türk Ticaret Kanunu: Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler: Genel Açıklamalar, Başlangıç Hükümleri, Ticari İşletme, Ticaret Şirketleri, Kıymetli Evrak, Son (Ve Geçici) Hükümler*, İstanbul, On İki Levha Yayın, s.396; Doğrusöz, A. B. / Onat, Ö. / Töralp, F. T., 2011, *Gerekçe, Karşılaştırmalı Maddeler, Komisyon Raporları, Önergeler ve Karşılaştırma Tabloları İle Türk Ticaret Kanunu*, İstanbul, s.714.

⁷⁷ Gerekçe 549, www.ticaretkanunu.net/yeni-turk-ticaret-kanunu/

⁷⁸ Kendigelen, A., 2011, *Yeni Türk Ticaret Kanunu: Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler: Genel Açıklamalar, Başlangıç Hükümleri, Ticari İşletme, Ticaret Şirketleri, Kıymetli Evrak, Son (Ve Geçici) Hükümler*, İstanbul, On İki Levha Yayın, s.396.

⁷⁹ Tekinalp, Ü., 2012, *Yeni Anonim Ve Limited Ortaklıklar Hukuku İle Tek Kişi Ortaklığının Esasları*, İstanbul, s.261; Pulaşlı, H., 2011, *6102 Sayılı Kanuna Göre Şirketler Hukuku Şerhi*, C.2, Ankara,

II. SERMAYE HAKKINDA YANLIŞ BEYANLAR VE ÖDEME YETERSİZLİĞİNİN BİLİNMESİ

Ticaret Kanununa göre, bir anonim şirketin kurulmasında ilgililerin sorumluluğunu gerektirecek ikinci durum, sermaye hakkında yanlış beyanlarda bulunulması ve ödeme yetersizliğinin bilinmesidir.

Sermaye hakkında yanlış beyanda bulunulmasının, kuruluştan doğan sorumlulukta düzenlenme nedeni, kuruluş işlemlerindeki belirli yolsuzluktan zarara uğrayan kimselerin haklarını elde edebilmelerini sağlamaktır. Yoksa amaç, muhataplarını zarara uğratan kurucularla diğer sorumluları korumak değildir⁸⁰.

Kanunda “Sermaye Hakkında Yanlış Beyanlar ve Ödeme Yetersizliğinin Bilinmesi” başlığı ile 550. maddede düzenlenen bu hükmün ilk fıkrasının kaynağı 6762 sayılı ETTK.’nun 306. maddesi olup, ikinci fıkrası ise tamamen yenidir. İkinci fıkrada ise Alman Ticaret Kanunu’nun 46. maddesinden yararlanılmıştır⁸¹.

Kanunun 550. maddesindeki sorumluluk üç farklı hali içermektedir;

- a) Maddenin ilk fıkrasında, sermayenin tamamı taahhüt edilmemişken, edilmiş gibi gösteren kişilerin, bu payları taahhüt etmiş gibi kabul edilecekleri ve bu payların karşılıklarının dışında, şirketin uğradığı zararı da faizi ile birlikte ödemek ile yükümlü olacaklarından bahsedilmektedir.

Esas sermaye sisteminin kabul edildiği durumda anonim şirketin kuruluşu ve sermaye artırılması sırasında sermayenin tamamının taahhüt edilmesi zorunludur. Kuruluştaki ve

s.1852; Doğrusöz, A. B. / Onat, Ö. / Töralp, F. T., 2011, *Gerekçe, Karşılaştırmalı Maddeler, Komisyon Raporları, Önergeler ve Karşılaştırma Tabloları İle Türk Ticaret Kanunu*, İstanbul, s.714; Bilgili F. / Demirkapı E., 2011, *Ticaret Hukuku Dersleri*, Bursa, Dora Yayınları, s.152.

⁸⁰ Domaniç, H., 1978, *Anonim Şirketler*, İstanbul, Eğitim Yayınları, s.266; Çevik, O. N., 2002, *Anonim Şirketler*, 4.Bası, Ankara, Seçkin Kitapevi, s.324.

⁸¹ Tekinalp, Ü., 2012, *Yeni Anonim Ve Limited Ortaklıklar Hukuku İle Tek Kişi Ortaklığının Esasları*, İstanbul, s.262; İpekçi, N., 2002, *Açıklamalı-İçtihatlı TTK Şerhi Ticaret Şirketleri Tatbikatı*, 1. Cilt, 3.Bası, İstanbul, Adil Yayınevi, s.1099.

sermaye artırımında sermayenin tamamının ödenmemiş olması durumunda bu sorumluluk söz konusudur.

- b) Aynı sorumluluk, kanun veya ana sözleşme hükümleri gereğince ödenmesi gereken sermaye ödenememişken, bunu ödenmiş gibi gösteren kişiler için de geçerli olacaktır. Ayrıca kusurlu olmaları şartı ile, şirket yetkilileri de müteselsil sorumlu olacaktır (TTK m.550/1). Bu durum, anonim şirketin defterlerinde sahte kayıt olarak görülür⁸².

Ticaret Kanunu 550/1'e göre, tamamen taahhüt edilmeyen şirket sermayesini taahhüt edilmiş gibi gösteren kişiler, bu payları taahhüt etmiş kabul edilecekler ve bu payların karşılıklarının yanında ayrıca şirketin uğradığı zararı da faizi ile birlikte ödemekle yükümlü olacaklardır.

- c) Maddenin ikinci fıkrasında, kuruluş veya sermaye artırımı sırasında, sermaye taahhüdünde bulunanların ödeme yeterliliğinin bulunmadığını bilen ve buna onay veren kişiler, borcun ödenememesinden dolayı şirket zararlarından sorumlu tutulmuşlardır. Sorumluluk için, ödeme yeterliliğinin bulunmadığını bilmek şart olduğundan bu fıkrada, ilk fıkranın aksine kusura dayalı sorumluluk kabul edilmiştir (TTK m.550/2).

TTK. m.550 geniş bir içeriği kapsamaktadır. Bu hüküm;

- a) nakdi ve ayni sermaye taahhüdünü;
- b) taahhüdün ana sözleşmede gereği gibi yapılmamış olmasını (TTK. m.339)
- c) Halka arz edilecek paylar ile ilgili şartları (TTK. m.346) ve payların itibari değerden aşağı çıkarılamayacakları kuralı (TTK. m.347);

⁸² Kendigelen, A., 2011, *Yeni Türk Ticaret Kanunu: Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler: Genel Açıklamalar, Başlangıç Hükümleri, Ticari İşletme, Ticaret Şirketleri, Kıymetli Evrak, Son (Ve Geçici) Hükümler*, İstanbul, On İki Levha Yayın, s.396; Pulaşlı, H., 2011, *6102 Sayılı Kanuna Göre Şirketler Hukuku Şerhi, C.2*, Ankara, s.1853.

- d) Kuruculara bedelsiz pay verilemeyeceğini (TTK. m.348) ve kurucular beyanının sermaye taahhüdüne ilişkin bölümlerinin gerçeğe uygun olduğu (TTK. m. 349);
- e) Peşin ödemelerin gereği gibi yapıldığını (TTK. m.344 ve 345) ve aynı sermayenin tevdi ve özel sicillerine şerh konulmak sureti ile güvence altına alındığını kapsamaktadır.

Sermaye hakkında yanlış beyanlarda bulunulması, kurucularla diğer sorumluların, satılmamış payları kendi hesaplarına almaları ve bunların karşılığını ödeme yükümlülükleri, şirket açısından sadece yetki boyutundadır. Yani bu durum şirketi, satılmamış payları halkın kabul ve taahhüdüne sunmasını engellemeyecektir. Bu yüzden şirket, çıkarlarına göre, taahhüt edilmemiş payları kurucularla diğer sorumlu şahıslara veya halka satmakta serbesttir⁸³.

TTK. m.550'ye aykırılık sebebi ile açılacak davalarda davacılar; TTK. m.555'e göre pay sahipleri ve TTK. m.556ya göre, şirketin iflası halinde şirket alacaklıları, tasfiye memuru ile iflas idaresi, kuruluşa veya sermaye artırımında kuruluşun veya sermaye artırımının yarım kalması sebebi ile pay taahhüt eden ile zarar gören menfaat sahipleridir⁸⁴. Davalılar, kurucular ile bunların yolsuz işlemlerine iştirak eden üçüncü kişilerdir⁸⁵. Anonim şirketlerde sermayenin belirli olması ve önceden tespit edilmiş olması gerekmektedir. Bunun dışında anonim şirkette tek borç ilkesi geçerli olduğundan, her müteahhidin, taahhüt ettiği sermaye borcunu ödemesi gerekmektedir. Bunlar şirket alacaklılarının haklarının korunması açısından önem arz etmektedir. Alacaklılar, sadece şirketin malvarlığına müracaat edebildiklerinden, sermayenin ve bunun karşılığındaki aktiflerin korunmasına ilişkin hükümler, alacaklıların teminatıdır⁸⁶.

⁸³ Domaniç, H., 1978, *Anonim Şirketler*, İstanbul, Eğitim Yayınları, s.266; Pulaşlı, H., 2011, *6102 Sayılı Kanuna Göre Şirketler Hukuku Şerhi*, C.2, Ankara, s. 1868.

⁸⁴ Tekinalp, Ü., 2012, *Yeni Anonim Ve Limited Ortaklıklar Hukuku İle Tek Kişi Ortaklığının Esasları*, İstanbul, s.263.

⁸⁵ Domaniç, H., 1964, *Türk Ticaret Hukukuna Göre Anonim Şirketlerin Kuruluşundan Doğan Hukuki Mesuliyet*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Yayınları, s.42; Çevik, O. N., 2002, *Anonim Şirketler*, 4.Bası, Ankara, Seçkin Kitapevi, s.324; Tüzün, s.89.

⁸⁶ Pulaşlı, H., 2011, *6102 Sayılı Kanuna Göre Şirketler Hukuku Şerhi*, C.2, Ankara, s.1853; Kendigelen, A., 2011, *Yeni Türk Ticaret Kanunu: Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler: Genel Açıklamalar*,

Bu yüzden 6102 sayılı kanun ile sermaye ile beyanların, taahhütlerin ve ödemelerin gerçeğe uygun olmaması yerine buna aykırı işlem ve eylemler sorumluluğa tabi tutulacaktır (TTK. m.550).

TTK. m.550'e göre, tek pay sahipli anonim şirketlerde, tek kurucu da davalı olabilir. Tek kurucuda sermayeyi taahhüt etmediği halde kendisini etmiş gibi gösterebilir yada TTK.'nın 128/2 maddesindeki tevdi veya şerh işlemini yaptırmamışken yaptırmış gibi belgeler de sunabilir veya ödenmemişken ödenmiş gibi gösterebilir.

Sorumluluğun şartları, sözleşmesel hükümler gereği 6098 sayılı BK. m.114/2 ve BK. m.49'a göre, hukuka aykırılık, zarar, kusur ve uygun illiyet bağıdır. Hukuka aykırılık, sermayeye ilişkin yanlış beyanlarda bulunarak, bilerek ödeme yeterliliği olmayan kişileri kuruculuğa kabul ederek, kanundan doğan yükümlülükleri yerine getirmemektir. Zarar, bu yükümlülüklerin yerine getirilmemesi ile bu yükümlülükler yerine getirilmiş olsaydı malvarlığında oluşan farktır⁸⁷.

Sermaye hakkında yanlış beyanlar ve ödeme yetersizliğinin bilinmesine ilişkin tazminat davasının davacıları, TTK. m.555/1'e göre, dolayısı ile zarar gören olarak pay sahipleri ve TTK. m.556 maddesine bağlı olarak şirket alacaklılarıdır. Ayrıca şartları varsa pay sahipleri ile şirket alacaklıları doğrudan zararlarını da talep edebilirler (TTK.m.553). Doğrudan ve dolayısı ile zarar kavramlarına ileride değinilecektir⁸⁸.

Davalıları ise anonim şirket kuruluşunda söz konusu fiili gerçekleştiren kurucular, sermaye artırımında ise yönetim kurulu üyeleridir. Şirketin kuruluşu ve sermaye artırımını tescil eden ticaret sicil müdürüne ve çalışanlarının husumet yöneltip yönetilemeyeceği düşünülebilir. Karahan'a göre⁸⁹, sermayeye ilişkin aykırılıkları

Başlangıç Hükümleri, Ticari İşletme, Ticaret Şirketleri, Kıymetli Evrak, Son (Ve Geçici) Hükümler, İstanbul, On İki Levha Yayın, s.396.

⁸⁷ Tekinalp, Ü., 2012, *Yeni Anonim Ve Limited Ortaklıklar Hukuku İle Tek Kişi Ortaklığının Esasları*, İstanbul, s.265; Pulaşlı, H., 2011, *6102 Sayılı Kanuna Göre Şirketler Hukuku Şerhi*, C.2, Ankara, s.1853; Bilgili F. / Demirkapı E., 2011, *Ticaret Hukuku Dersleri*, Bursa, Dora Yayınları, s.153.

⁸⁸ Bkz. doğrudan ve dolayısıyla zarar kavramına.

⁸⁹ Karahan, S., 2012, *Şirketler Hukuku*, İstanbul, s.744.

tespit eden ticaret sicil müdürü davalı kapsamındadır. Tekinalp'e göre⁹⁰, kural olarak ticaret sicil müdürüne ve çalışanlarına dava yöneltilemeyecektir. Bu kişiler önlerine gelen tescil istemini TTK. m.32 çerçevesinde belgeleri yüzeysel incelediklerinden sermayeye ilişkin gerçeğe aykırılıkları tespit edemezler.

Sermayenin en az yüzde yirmi beşi veya ana sözleşmede öngörülen miktar ödenmediği halde ödenmiş gibi gösteren kurucular, sermaye artırımında yönetim kurulu üyeleri ve sermayenin kanuna, ana sözleşmeye ve sermaye artırımlarında genel kurul kararlarına göre, ödenmesi gereken miktarının ödendiğini gerçeğe aykırı olarak beyan eden banka mektubunu imzalayanlar da davalılardandır. Ayrıca ödeme yeterliliği bulunmayan kişi veya kişilerin sermaye taahhüdünde bulunmaları durumunda, bu durumu bilen ve buna onay veren kişilere de tazminat davası açılabilir (TTK. m.550/2).

Sermaye taahhüdünde bulunan kişinin ödeyemeyeceği biliniyor olmasına rağmen kuruculuğa kabul edilmesi durumunda, söz konusu borç kapatılmadığı takdirde zarar davalılar tarafından giderilir⁹¹.

Ayrıca 550. maddeye aykırılık bakımından 6762 sayılı ETTK. 306. maddesinden farklı olarak cezai yaptırım öngörülmüştür. Ticaret Kanununun 562/9. maddesine göre; üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası öngörülmüştür.

III. DEĞER BİÇİLMESİNDE YOLSUZLUK

Kurulmakta olan bir şirkete paradan başka, menkul veya gayrimenkul ayınla bir veya daha fazla işletmenin ve çeşitli hakların da sermaye olarak konması mümkündür

⁹⁰ Tekinalp, Ü., 2012, *Yeni Anonim Ve Limited Ortaklıklar Hukuku İle Tek Kişi Ortaklığının Esasları*, İstanbul, s.264.

⁹¹ Tekinalp, Ü., 2012, *Yeni Anonim Ve Limited Ortaklıklar Hukuku İle Tek Kişi Ortaklığının Esasları*, İstanbul, s.266; Pulaşlı, H., 2011, *6102 Sayılı Kanuna Göre Şirketler Hukuku Şerhi*, C.2, Ankara, s.1853.

(ETTK.m.139;TTK. m.127). İntifa hakları, hisse senetleri, her türlü haklar bu kapsama girmektedir⁹².

Anonim şirketler, büyük sermaye şirketleri olduklarından ve çok sayıda pay sahipleri olmasına rağmen kuruluş işlemlerinin inisiyatifinin sınırlı sayıdaki kurucuların elinde bulunması, bunlara istedikleri kişileri bilirkişi seçtirmek ve seçilen bilirkişiyi yönlendirmek, bu şekilde ayın nevinden sermayeye değer biçilmesinde hile karıştırmak olanağı vermektedir. Kanun koyucu, kurucuların, hilelerle bunların yolsuz işlemlerine pay sahibi olan kişilerin bu tür işlemlerini özel olarak yaptırıma tabi tutmuştur⁹³.

Malvarlığının esas sermayeye uygun şekilde gerçeği yansıtması, malvarlığının korunması ilkesindedir. Bu nedenle, aynı katılma paylarının veya devralınacak işletme ve ayınların değerinin mahkemece atanacak bilirkişi tarafından tespit edilmesi, malvarlığının tam olarak belirlenmesi için önemlidir. Amaca uygun olması için, düzenlenecek raporda seçilen değerlendirme yönteminin somut olay için en adil ve en uygun yönetim olduğu öngörülmektedir (TTK. m.343).

TTK. sadece kuruluşta değil, sermaye artırımında da uygulanacaktır.

Değerlerinin emsallerine göre yüksek gösterilmesi veya bu durumu onaylamaları kurucuların özen ve koruma yükümlülüklerini ihlal etmeleri demektir. Değerlendirmeyi yapan uzmanların, birden çok örneği inceleyip karşılaştırarak değer biçmeleri gerekmektedir⁹⁴.

⁹² İpekçi, N., 2002, *Açıklamalı-İçtihatlı TTK Şerhi Ticaret Şirketleri Tatbikatı*, 1. Cilt, 3.Bası, İstanbul, Adil Yayınevi, s.1096; Tüzün, N., 1983, *Şirketler Hukuku Dersleri*, 3. Bası, Ankara, Ankara İktisadi Ve Ticari İlimler Akademisi Yayını, s.89.

⁹³ Domaniç, H., 1978, *Anonim Şirketler*, İstanbul, Eğitim Yayınları, s.269; Eriş, G., 2007, *Açıklamalı-İçtihatlı Ticari İşletme Ve Şirketler*, Cilt II, 4. Bası, Ankara Seçkin Yayınları, s.1649.

⁹⁴ Tekinalp, Ü., 2012, *Yeni Anonim Ve Limited Ortaklıklar Hukuku İle Tek Kişi Ortaklığının Esasları*, İstanbul, s.266; Pulaşlı, H., 2011, *6102 Sayılı Kanuna Göre Şirketler Hukuku Şerhi*, C.2, Ankara, s.1853.

Bu hüküm, Ticaret Kanununda “Değer Biçilmesinde Yolsuzluk” başlığı ile 551. maddesinde düzenlenmiştir. Maddenin kaynağı 6762 sayılı ETTK.’nun 307. maddesi olmasına rağmen iki hüküm arasında farklılıklar mevcuttur.

ETTK.’nu madde 307’e göre, kurucularla bu fiilde onlara katılan üçüncü kişilerin sorumluluğu için, ayın nevinden bir sermayeye veya devralınması kararlaştırılan işletmeye veya bazı aylara değer biçilmesinde, hile kullanılarak değer olduğundan fazla gösterilmesi ve bu hareket neticesinde bir zararın ortaya çıkmış olması gerekmektedir.

Eski Ticaret Kanunu madde 337’e göre sorumluluğun söz konusu olabilmesi için sadece değer aşırı yüksek tespit edilmesi değil, ayrıca bu değer biçmede hilenin⁹⁵ olması gerekmektedir. 6102 sayılı TTK. hile unsurunu aranmamıştır.

Ayıların değerlemesinde benzerine oranla yüksek fiyat biçilmesinin yanı sıra, işletme ve ayın niteliğini veya durumunu farklı göstermek ya da başka bir şekilde yolsuzluk yapmaktan da sorumludurlar (TTK. m.551).

Ayıların nitelikleri bilinçli olarak farklı gösterilmiş ve buna göre işletme veya aylara yüksek değer biçilmiş ise, ayıların niteliklerinde yolsuzluk yapılmıştır. Kalitesiz eski yün yeni yün olarak veya elle çalışan makinenin otomatik veya dijital olmayan göstergelerin dijital gösterilmeleri ayıların niteliklerinde yolsuzluk yapılmasına örnektir. Değer biçilecek konunun durumunun farklı belirtilmesi ve bu şekilde o nesneye değer biçilmesinde yolsuzluk yapılması da bu maddeye göre sorumluluk arz etmektedir. Örneğin, bir arsa imar planına göre yeşil alan iken bu durum saklanmış ise veya üzerine iş merkezi veya turistik tesis yapılması imkanı yokken bu mümkünmüş gibi arsaya değer verilmesi, değer biçilmesinde yolsuzluktur⁹⁶.

⁹⁵ Hile, aldatma, yanıltmadır. Doktrinde hilenin tanımı şöyle yapılmıştır; bir kimseyi, bir irade beyanında bulunmaya, özellikle sözleşme yapmak için, o kişide kasten hatalı bir kanaat uyandırmaya veya mevcut olan hatalı bir kanaati koruma veya sürdürme fiilidir.

⁹⁶ Tekinalp, Ü., 2012, *Yeni Anonim Ve Limited Ortaklıklar Hukuku İle Tek Kişi Ortaklığının Esasları*, İstanbul, s.267; Pulaşlı, H., 2011, *6102 Sayılı Kanuna Göre Şirketler Hukuku Şerhi*, C.2, Ankara, s.1854; Doğrusöz, A. B. / Onat, Ö. / Töralp, F. T., 2011, *Gereğe, Karşılaştırmalı Maddeler, Komisyon Raporları, Önergeler ve Karşılaştırma Tabloları İle Türk Ticaret Kanunu*, İstanbul, s.716.

Bilirkişileri etkileyen veya onlarla birlikte hareket eden kurucular ve sermaye artırımında yönetim kurulu üyeleri ile yöneticiler kanundan, ana sözleşmeden, iş ve vekalet sözleşmesinden doğan yükümlülüklerini ihlal ettikleri için, iş görme sözleşmesine aykırılıkları sebebi ile sözleşmeden doğan sorumluluk hükümlerine tabidirler⁹⁷.

Değer biçilmesinde yolsuzluk yapılmasında davacılar, anonim şirket ve dolayısı ile zarar sebebi ile pay sahipleri ile TTK. m.556'daki şartlara bağlı olarak alacaklılardır. Şartları varsa pay sahipleri ile alacaklılar TTK. m.553/1'e dayanarak doğrudan zararlarını da dava edebilirler.

Değer biçilmesinde yolsuzluk yapılmasında sorumlular; kuruluştaki kurucular, kuruluş sonrası yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler (müdürler, ticari mümessil ve ticari vekil) bilirkişi olarak atanmış kişiler ve işlem denetiminden sorumlu denetçilerdir⁹⁸. Doktrindeki kimi yazarlara göre⁹⁹, onlarla yolsuzluk konusunda işbirliği yapan avukatlar, belediye ve imar idaresi gibi resmi yetkililer de davalı olabilir. Karahan'a göre¹⁰⁰ ise, bilirkişi tarafından belirlenen değeri ilgili sicillere bildiren ticaret sicil müdürü ve bildirime göre mülkiyet değişikliğini gerçekleştiren sicil memuru davalı olmamalıdır. Zira, ticaret sicil müdürü de, sicil memuru da belge üzerinde inceleme yapmamaktadır. Bu nedenle yazara göre, bilirkişi tarafından belirlenen değere yolsuzlukluğunun yapıldığını bilmeleri söz konusu değildir.

Değer biçilmesinde yolsuzluk yapılması durumunda sorumluluk haksız fiil sorumluluğu olduğu için (BK. m.49), hukuka aykırılık, zarar, kusur ve illiyet bağı şartları sorumluluk için aranmaktadır. Zarar borçlar hukuku anlamında malvarlığında oluşan zarardır.

⁹⁷ Tekinalp, Ü., 2012, *Yeni Anonim Ve Limited Ortaklıklar Hukuku İle Tek Kişi Ortaklığının Esasları*, İstanbul, s.267.

⁹⁸ Pulaşlı, H., 2011, *6102 Sayılı Kanuna Göre Şirketler Hukuku Şerhi*, C.2, Ankara, s.1853; Tekinalp, Ü., 2011, *Tek Kişilik Ortaklık*, İstanbul, Vedat Kitapçılık, s.269.

⁹⁹ Pulaşlı, H., 2011, *6102 Sayılı Kanuna Göre Şirketler Hukuku Şerhi*, C.2, Ankara, s.1853; Tekinalp, 2011, *Tek Kişilik Ortaklık*, İstanbul, Vedat Kitapçılık, s.269.

¹⁰⁰ Karahan, S., 2012, *Şirketler Hukuku*, İstanbul, s.746.

Gerçeğe uygun değer ile yolsuz değer arasındaki fark tazminatın miktarını belirler. İlliyet bağında, sorumluluk için genel kabul edilen tanım geçerlidir¹⁰¹.

Ticaret Kanununun 551. maddesinde, kusur konusunda özel bir düzenleme getirilmediğinden, gerekçede de belirtildiğine göre sorumluluğun kusur esasına dayalı olduğu kabul edilmektedir¹⁰².

Bunun dışında bu maddeye aykırılık durumunda yeni Ticaret Kanunu 562/10 maddesi ile cezai sorumluluk da söz konusudur. Ticaret Kanunu 560/10 maddesine göre doksan günden az olmamak üzere adli para cezası öngörülmüştür.

IV. HALKTAN PARA TOPLAMAK

6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun m. 1611'e göre pay sahibi sayısı 500'ü aşan anonim şirket hisse senetleri halka arz edilmiş sayılır ve halka açık anonim şirket hükümlerine tabi olurlar. Halka açık anonim şirket, Sermaye Piyasası Kurulunun denetimine tabi olmasının dışında, kamuoyunu aydınlatma, kar payı dağıtımını, dışarıdan bağımsız gibi bir takım özel hükümlere tabidirler. Sermaye Piyasası Kanununun m.12'nin uygulanmasında sermaye piyasası araçlarının ihraç ve halka arzı sıkı şekil ve usul kurallarına bağlanmıştır. Ancak bunlara rağmen son yıllarda ülkemizde, sermaye piyasası kurallarına aykırı olarak kuruluşta ve kuruluştan sonra sermaye artırımında anonim şirketlerde, ortak olunması amacı ile halktan para toplanılmasına rastlanılmaktadır¹⁰³.

¹⁰¹ Tekinalp, Ü., 2011, *Tek Kişilik Ortaklık*, İstanbul, Vedat Kitapçılık.s.269; (İlliyet bağı, hayat tecrübelerine göre, somut olaydaki sebep, somut olaydaki sonucu meydana getirmeye elverişli ise ve olay başka bir sebep ile kesilmemiş ise, somut olayda uygun illiyet bağı mevcuttur).

¹⁰² Kendigelen, A., 2011, *Yeni Türk Ticaret Kanunu: Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler: Genel Açıklamalar, Başlangıç Hükümleri, Ticari İşletme, Ticaret Şirketleri, Kıymetli Evrak, Son (Ve Geçici) Hükümler*, İstanbul, On İki Levha Yayın, s.398; Tekinalp, 2011, *Tek Kişilik Ortaklık*, İstanbul, Vedat Kitapçılık, s.269.

¹⁰³ Pulaşlı, H., 2013, *Bakanlığın İkincil Mevzuat Çerçevesinde Çıkardığı Yönetmelik Ve Tebliğler İle 6362 Sayılı Sermaye Piyasası Kanuna Göre Hazırlanmış Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, 2. Bası, s.626.

Bu hüküm 6762 sayılı eski Ticaret Kanununda yer almamakla birlikte 6102 sayılı Ticaret Kanununda, yakın bir dönemde ülkemizde ve yurt dışında Türk vatandaşlarına yönelik, izinsiz ve denetimsiz bir şekilde halktan para toplanmasına yönelik girişimlerin engellenmesi ve bu şekilde halkı kandırmanın önüne geçilmesi için bu madde getirilmiştir¹⁰⁴.

Halktan para toplamak 6102 sayılı TTK. m.552'de¹⁰⁵ düzenlenmiştir. 6102 sayılı TTK.'nın 552. maddesinin 6335 sayılı kanunun 27. maddesi ile 06.06.2012 tarihinde yapılan değişiklikten sonraki hali şu şekildedir: "Sermaye Piyasası Kanunu hükümleri saklı kalmak kaydıyla, bir şirket kurmak veya şirketin sermayesini artırmak amacıyla yahut vaadiyle halka her türlü yoldan çağrıda bulunularak para toplanması yasaktır".

Bu maddeye göre davalılar, anonim şirket kurmak veya mevcut bir anonim şirketin sermayesini artırmak vaadiyle halktan para toplayanlar, bu fiilden haberi olan kurucular, şirket yönetim kurulu üyeleri ve yöneticiler olabilir.

104 Kendigelen, A., 2011, *Yeni Türk Ticaret Kanunu: Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler: Genel Açıklamalar, Başlangıç Hükümleri, Ticari İşletme, Ticaret Şirketleri, Kıymetli Evrak, Son (Ve Geçici) Hükümler*, İstanbul, On İki Levha Yayın, s.399; Pulaşlı, H., 2011, *6102 Sayılı Kanuna Göre Şirketler Hukuku Şerhi*, C.2, Ankara, s.1853; TTK. Gereğe m. 552 www.ticaretkanunu.net/yeni-turk-ticaret-kanunu/

105 Bir anonim şirket kurmak veya şirketin sermayesini arttırmak amacı ile yada vaadiyle para toplanabilmesi için Sermaye Piyasası Kurulundan izin alınması gereklidir. Ayrıca bu iznin esas ve usullerini belirleme yetkisi de Sermaye Piyasası Kurulu'na bırakılmıştır. Sermaye Piyasası Kurulu kendisinden izin alınmaksızın halktan para toplandığını veya bu yönde bir girişimde bulunduğunu öğrenirse, mahkmeden, bu işlemlerin tedbiren hemen durdurulmasını, toplanan paraların koruma altına alınması, gerekli diğer önlemlerin uygulanması, gerektiğinde kayyum atanmasını, Ankara Asliye Ticaret mahkemesinden de isteyebilir. Ayrıca Sermaye Piyasası Kurulundan bu istemi için teminat istenemeyeceği de hükümde belirtilmiştir. Başvuru üzerine verilen tedbir ve haciz kararından itibaren Sermaye Piyasası Kurulu altı ay içinde aynı mahkemede dava açmakla yükümlüdür. Kanun koyucu, ayrıca bu hükme aykırı olarak para toplayanlar ve fiilden haberi olan kurumlar ile ilgili şirketin yönetim kurulu üyeleri, yöneticileri ve girişimcileri toplanan paranın derhal Sermaye Piyasası Kurulunca belirlenen bir mevduat veya katılım bankasına yatırılmasından müteselsil sorumlu tutmuştur. Sermaye Piyasası Kurulundan izin alınmasına rağmen, toplanan tutarlar, izin tarihinden itibaren altı ay içinde öngörülen amaca uygun olarak kullanılmadığı veya ciddi bir şekilde kullanılmaya başlanılmadığı takdirde birinci fıkrada öngörülen yaptırımlar uygulanacaktır. Hükümdeki altı aylık süreyi uzatma konusunda mahkemeye başvurma imkanı tanınmıştır (TTK. m.552).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SORUMLULUĞUN MÜEYYİDELERİ

I. SORUMLULUĞUN HUKUKİ MÜEYYİDELERİ

Kurucuların kanuni görevlerini yapmamalarından dolayı hukuki sorumluluk halleri özel hükümler ile düzenlenmiştir.

Kurucular arasındaki sorumluluk müteselsil bir sorumluluk olduğu için, mahkeme kararı ile zarara uğramış oldukları belirlenen iştirak müteahhitleri, alacaklarını kurucuların birinden, birkaçından veya hepsinden isteme yetkisine sahiptirler (Borçlar Kanunu m.162,163). Kurucular kendi hisselerine düşenden fazlasını ödedikleri takdirde birbirlerine rücu edebilirler (Borçlar Kanunu m.167).

Kurucular, yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler ve tasfiye memurları, kanundan ve ana sözleşmeden doğan sorumluluklarını kusurlarıyla¹⁰⁶ ihlal ettikleri takdirde meydana gelen zararlardan sorumludurlar. Bu sorumluluğun müeyyidesi tazminattır. Dava hakkına sahip olanlar, zarar gören pay sahipleri ve şirket alacaklılarıdır (TTK. m.553/1). Dava ehliyetine sahip kişilerin bu yetkilerini kullanabilme şartları TTK'nın 555 ve 556. maddelerinde gösterilmektedir. 6762 sayılı Eski Kanunun 309. maddesinin aksine, şirket alacaklısına bu hak ancak şirketin iflası durumunda tanınmıştır. Bu durumda tazminatın şirkete ödenmesini talep edebilir (TTK m.556). Bu durumda kusuru iddia eden ispatlayacaktır.

II. SORUMLULUĞUN CEZAI MÜEYYİDELERİ

Hukuki sorumluluk hallerinden bazıları TTK. m.5622'de cezai müeyyidelere bağlanmıştır. Bu maddede öngörülen suçlar şikayete bağlı değildir (TTK. m.563).

Aşağıdaki sorumluluk halleri, hapis veya adli para cezasını gerektirmektedir.

¹⁰⁶ “yükümlülükleri ibaresinden sonra gelmek üzere “kusurlarıyla” ibaresi 26.06.2012 tarih ve 6335 sayılı Kanunun 28. maddesi ile eklenmiştir. (6102 sayılı TTK.)

A. Belgelerde Sahtecilik ve Ticari Defterlerde Kasıtlı Gerçeğe Aykırı Kayıta Bulunma Suçu

TTK. m.549'da belirtilen belgeleri sahte olarak düzenleyenler ile ticari defterlerde kasıtlı olarak gerçeğe aykırı kayır yapanlar bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar (TTK. m.562/8).

Maddede belirtilen hapis cezası süreli hapis cezasıdır (TCK. m.49/1).Suçun fail veya failleri hakkında, bir yıl hapis cezasına hükmedilmesi durumunda, suçlunun kişiliğine, sosyal ve ekonomik durumunda, yargılama sürecinde duyduğu pişmanlığa ve suçun işlenmesindeki özelliğe göre, adli para cezası veya kamuya yararlı bir işte çalıştırılabilir (TCK. m.50). Suçun faili hakkında, iki yıl veya daha az süreyle hapis cezasına hükmedilmesi halinde ise, şartların bulunması durumunda ceza ertelenebilir (TCK. m.51).

B. Sermaye Hakkında Yanlış Beyanda Bulunma ve Ödeme Yetersizliğini Bilme Suçu

TTK. m.550'deki sermaye hakkında yanlış beyanda bulunma ve ödeme yetersizliğinin bilinmesi fiillerini gerçekleştirenler üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır (TTK. m.562/9).

Yargılamayı yapan hakim durumun özelliğini göz önüne alarak hapis cezası yerine adli para cezasına hükmedebilir.

TTK. m.550/1'in kaynağı olan ETTK. m.306'da sermaye hakkında yanlış beyanda bulunma açısından cezai sorumluluk öngörülmemiştir. Bu açıdan bu hüküm açısından cezai hüküm getirilme nedeni açıklanmamıştır¹⁰⁷.

¹⁰⁷ Kendigelen, A., 2011, *Yeni Türk Ticaret Kanunu: Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler: Genel Açıklamalar, Başlangıç Hükümleri, Ticari İşletme, Ticaret Şirketleri, Kıymetli Evrak, Son (Ve Geçici) Hükümler*, İstanbul, On İki Levha Yayın, s.398.

C. Halktan Para Toplama Suçu

TTK. m.552'de yer alan bir şirket kurmak veya şirketin sermayesini artırmak amacıyla yahut vaadiyle halka her türlü yoldan çağrıda bulunarak halktan para toplama fiilinde bulunanlar altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar (TTK. m.562/11).

D. Ayınlara Değer Biçilmesinde Yolsuzluk Yapma Suçu

TTK. m.551'de yer alan, anonim şirketin kuruluşunda, sermaye artırımında, aynı sermayenin değerinde yolsunluk yapma fiilinde bulunanlar doksan günden az olmamak üzere adli para cezasıyla cezalandırılacaktır (TTK. m.562/10).

Hakimin, fail hakkında yüz günden az adli para cezasına hükmetmesi durumunda, adli para cezasını failin ekonomik ve diğer şahsi halleri göz önünde bulundurarak takdir edecektir (TCK. m.52/3).

Hakim, ekonomik ve şahsi hallerini göz önünde bulundurarak, kişiye adli para cezasını ödemesi için hükmün kesinleşmesinden itibaren bir yıldan fazla olmamak üzere mehil verebileceği gibi, bu cezanın belirli taksitler halinde ödenmesine de karar verebilir. Taksit süresi iki yılı geçemez ve taksit miktarı dörtten az olamaz. Kararda, taksitlerden birinin zamanında ödenmemesi hâlinde geri kalan kısmın tamamının tahsil edileceği ve ödenmeyen adli para cezasının hapse çevrileceği belirtilir (TCK. m.52/4).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

DAVA HAKKI

Kurucular ve kurucu gibi sorumlu olanlar ile, iştirak edenlerin hukuki sorumluluklarını gerektiren fiiller ile şirketin zarara sokulması durumunda, bundan dolayısı ile zarar gören pay sahipleri ve şirket alacaklılarının ilgililer aleyhine dava açmaya hakları vardır.

Doğrudan zarar gören şirkettir. Şirket, bir zarara uğramış, fakat çeşitli sebeplerden dolayı yönetim kurulu aleyhine dava açılmamış ise, pay sahipleri, uğradıkları zarar sebebi ile dava açma hakkına sahiptirler¹⁰⁸.

Şirket zarara uğramamış ise veya uğradığı zararlar sorumlular tarafından karşılanmış ise veya şirketin uğradığı zarar şirket alacaklılarını etkilememiş ise, “dolayısı ile dava hakkı” söz konusu olmaz¹⁰⁹.

Açılacak tazminat davasının miktarı kanunda açıklanmamıştır. Bu miktar, pay sahibi ve şirket alacaklısının dolayısı ile gördüğü zarar ölçüsünde mi yoksa şirketin uğradığı zarar ölçüsünde mi olacağı hakkında kanunda açık bir hüküm mevcut değildir. Davanın sonucunda hüküm olunacak tazminat şirkete verildiğine göre, her iki durumda da dava açılması mümkündür¹¹⁰.

I. SORUMLULUĞUN HUKUKİ DAYANAĞI

¹⁰⁸ Helvacı, M., 2001, *Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu*, 2. Bası, İstanbul, 128; Çamoğlu, E., 2010, *Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu (Kamu Borçlarından Sorumluluk İle)*, 3. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, s.180; Çevik, O. N., 2002, *Anonim Şirketler*, 4.Bası, Ankara, Seçkin Kitapevi, 4.Bası, s.509.

¹⁰⁹ Çelik, A.,2007, *Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Üyelerinin İbrası*, Ankara, Adalet Yayınevi, s.373.

¹¹⁰ Tekil, F., 1978, *Şirketler Hukuku: Anonim Şirketler*, C.II, 2. Bası, İstanbul,s.365; Mimaroglu, S. K., 1967, *Anonim Şirketlerde İdare Meclisi Azalarının Hukuki Mes'uliyeti*, Ankara, s.45.

Asli dava hakkı sahibi, şirket ortaklığıdır. Giderilmesi gereken zarar, şirketin uğradığı doğrudan doğruya zarardır. Açılan davanın dayanağının ne olduğu konusunda doktrinde tartışmalar mevcuttur. Aşağıda bu tartışmalara değinilmiştir.

A. Akdi sorumluluk

Doktrindeki kimi yazarlara göre¹¹¹; pay sahiplerinin ve alacaklıların doğrudan doğruya zararları sebebi ile açtıkları davaların kaynağı sözleşmeseldir. Bu görüşteki yazarlara göre, pay sahiplerinin ve alacaklıların davaları, üçüncü kişilerin sözleşmenin ihlal edilmesi nedeni ile tazminat isteyemeyecekleri kuralına getirilen istisnalardandır. Pay sahiplerinin ve alacaklıların sözleşmeye aykırılığa dayanarak dava açabilmeleri için iki koşulun gerçekleşmesi gerekmektedir. Yönetim kurulu üyelerinin zarar verici fiili aynı zamanda şirket ile aralarındaki sözleşmenin ihlalini teşkil etmeli ve pay sahibi ve alacaklı sıfatından dolayı şirket veya alacaklıların doğrudan doğruya zarar görmeleri gerekmektedir.

Yönetim kurulu üyelerinin TTK. m. 395 ve 396'ye aykırılığı durumunda, akde aykırılık söz konudur. Zira, yönetim kurulu üyeliğine seçilmek ile, üye, şirket ana sözleşmesinin ve kanunun öngördüğü hükümleri ihlal etmemeyi, genel kurulun icap anlamındaki kararına verdiği kabul cevabı ile taahhüt etmiş olur. Bu durumda, bunların ihlali akdin ihlali niteliğindedir¹¹².

Bu görüşü savunan yazarlara göre, şirkete ait olan dava hakkını, pay sahibi veya alacaklı kanun hükmüne dayanarak kullanır. Bu yüzden bu kişilerin davası şirketin dava hakkından doğan ikincil derecede bir davadır. Kanunun belirttiği durumlarda, pay sahibi ve alacaklılar şirketin zararını ve mahrum kalınan karını isteyebilirler. Bu durumda da, Borçlar Kanunu m. 112 vd. uygulanır.

¹¹¹ Çamoğlu, E., 2010, *Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu (Kamu Borçlarından Sorumluluk İle)*, 3. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, s.133; Ansay, T., 1982, *Anonim Şirketler Hukuku*, 6. Bası, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, s.147; Pulaşlı, H., 2009, *Şirketler Hukuku*, 8. Bası, Adana, Karahan Kitapevi, s.338; İmregün, O., 1989, *Anonim Ortaklıklar*, 4. Bası, İstanbul, Yasa Yayıncılık, s.202; Tandoğan, H., 1963, *Üçüncü Şahsın Zararını Tazmin*, Ankara, Ajans-Türk Matbaası, s.113,115.

¹¹² Mimaroglu, S. K., 1967, *Anonim Şirketlerde İdare Meclisi Azalarının Hukuki Mes'uliyeti*, Ankara, s.106, Arslanlı, H.,1960, *Anonim Şirketler, C. II-III, Umumi Hükümler*, 3. Bası, İstanbul, s.172.

B. Haksız fiil sorumluluğu

Doktrinadaki diğer görüşe göre¹¹³; yönetim kurulu üyeleri ile pay sahipleri ve alacaklılar arasında bir sözleşme ilişkisi olmadığından davanın hukuki mahiyetinin sözleşmeye dayandığını söylemek de mümkün değildir. Üçüncü kişilerin zararını tazmin kuralına bir istisna da söz konusu değildir. Burada, pay sahipleri veya alacaklılar doğrudan uğradıkları zararın tazminini talep etmektedirler. Bu görüşü savunan yazarlara göre, davanın hukuki mahiyeti bu sebep ile, BK. m.49'daki haksız fiildir.

Bu görüşü savunan yazarlara göre yönetim kurulu üyelerinin görevlerini ifa ederken, yönetim kurulu üyeliği sıfatı ile ilgisi olmayan, şirket işlerinin görüşülmesi dışında meydana gelen, yönetim kurulu ile şirket arasındaki akdin ihlali durumunda olmayan durumlarda bir zarar doğmuş ise haksız fiil kurallarını uygulamak mümkündür. Bu görüşe göre, şirket ile şirket alacaklıları ve pay sahipleri arasında vekalet veya hizmet sözleşmesi gibi doğrudan sözleşmesel bir ilişki olmadığı için sorumluluğun sözleşmesel sorumluluk olduğunu söylemek mümkün değildir. Buradaki sorumluluk, haksız fiil sorumluluğudur.

Bir olayda alacaklının akde dayanması ile haksız fiile dayanması arasında önemli farklılıklar vardır. Akitlerde genel zamanaşımı süresi uzundur (BK. m.146-147 gereğince 10 veya 5 yıl); haksız fiillerde ise daha kısadır (BK. m. 72 gereğince 2 veya 10 yıl). Borç ilişkilerinde borçlu borca aykırı davrandığında, borçlu aleyhinde aksi ispatlanabilir bir kusur karinesi mevcuttur. Alacaklı borçlunun kusurunu değil, borçlu kendi kusursuzluğunu ispatlayarak sorumluluktan kurtulabilir (BK. m.112). Alacaklı sadece alacaklı olduğunu, zarara uğradığını ve illiyet bağının varlığını ispatlaması yeterli olacaktır. Buna rağmen haksız fiilde, haksız fiilin koşullarını ispat yükü zarar görene düşer (BK. m.50).

¹¹³ Domaniç, H., 1964, *Türk Ticaret Hukukuna Göre Anonim Şirketlerin Kuruluşundan Doğan Hukuki Mesuliyet*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Yayınları, s.54; Ansay, *Anonim Şirketler*, s.130; Akdağ Güney, N., 2010, *Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu*, 2. Bası, İstanbul, Vedat Yayıncılık, s.115.

II. SORUMLULUĞUN İSPATI

Sözleşmeden kaynaklanan bir sorumluluk kabul edilir ise, yönetim kurulu üyelerinin kuruluş yolsuzluklarını incelemede ihmalleri olduğunun ispatı, davalılara düşecektir. Doktrindeki diğer görüşe göre ise¹¹⁴; her ikisinin de ispatı, davacı durumunda olan şirket alacaklılarına ve pay sahiplerine düşer (Medeni Kanun m.6). Olağandışı ve istisnai olan kendi görevini yerine getirmemesidir. İspat yükü istisnai olanı iddia edene yöneltilmelidir¹¹⁵.

Haksız fiil kabul edilmesi durumunda ise, kusurun varlığını ispat yükü davacıdadır.

III. ANONİM ŞİRKETİN DAVA HAKKI

Anonim şirket ile yönetim kurulu arasındaki hukuki ilişki, genel olarak vekalet akdi olduğu kabul edilmektedir. Yönetim kurulu üyelerinin, esas sözleşmenin yüklediği görevleri ihlal etmesi sonucu şirkete zarar vermesi, akdin ihlali sonucunu doğurur. Davanın şekli şartları ise ETTK. m. 341’de belirtilmişti. Bu maddeye göre, yönetim kurulu üyeleri aleyhine sorumluluk davası açılabilmesi için, genel kuruldan bu dava için izin alınması gerekli idi.

TTK.’da ise, yönetim kurulu üyelerinin aleyhine dava açılabilmesi için genel kuruldan karar alınması şartına gerek yer verilmemiştir. Şirketin ödeme gücü mevcut olduğu sürece bir veya birkaç yönetim kurulu üyesi aleyhine sorumluluk davası açılmasına halen görevde bulunan yönetim kurulu karar verir (TTK. m. 365) ve şirketin temsilcisi olarak bu davayı açar.

Yönetim kurulu üyelerinin tümü aleyhine sorumluluk davası açılması durumunda ise, davayı yine şirket açabilir. Ancak, şirketin ihmali veya sorumluların şirkete hakim

¹¹⁴ Domaniç, H., 1978, *Anonim Şirketler*, İstanbul, Eğitim Yayınları, s. 289; Atan, T., 1967, *Türk Ticaret Kanuna Göre Anonim Şirketlerde İdare Meclisi Azalarının Hukuki Mesuliyeti*, Ankara, Banka Ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, s.91.

¹¹⁵ Domaniç, H., 1978, *Anonim Şirketler*, İstanbul, Eğitim Yayınları, s. 290.

olmaları sebebi ile davayı açmamaları durumunda, doğrudan veya dolaylı zararın varlığında bunun tazmine ilişkin davayı her pay sahibi açabilir. TTK. m.555'e göre; anonim şirketin uğradığı zararın tazminini, anonim şirket ve pay sahipleri isteyebilir¹¹⁶. Şirketin davasının konusu verilen zararın tazminidir. Şirketin yönetim kurulu üyelerine karşı açacağı davanın dayanağı, yönetim kurulu üyesi ile şirket arasındaki akdin ihlalidir. Doktrinde yönetim kurulu üyeleri ile şirket arasındaki ilişki tartışmalıdır. Bu tartışma yukarıda "Sorumluluk Halleri" başlığı altında incelendiğinden tekrar değinmiyoruz.

Anonim şirket doğrudan zararının varlığında tazminat davası açabilir; çünkü anonim şirketin TTK. 553 ve devamındaki hükümlere göre dolayısıyla zarara uğraması olanağı yoktur. Anonim şirketin dava hakkını kullanması, belli şartlara tabi tutulmuştur. Bu şartlardan davanın aslına ilişkin olanlar; zarar, kusur ve zarar ile fiil arasındaki illiyet bağı ile bu işlemin yönetim kurulu üyeleri tarafından idare ve temsil işleri kapsamında yapılmış olmasıdır.

A. Anonim şirketin dava hakkının kullanılması

Şirketin yönetim kurulu üyelerine karşı dava hakkını kullanması belli şartlara tabidir. Bu şartlar; zarar, kusur ve zarar ile zarar verici işlem arasındaki illiyet bağı ile bu işlemin yönetim kurulu üyeleri tarafından idare ve temsil işleri kapsamında yapılmış olmasıdır.

555. maddeye göre aktif dava ehliyeti şirkette olup şirketin uğradığı zarar şirket tarafından 553 ve 554. maddelerdeki sorumlulardan (kurucular, yönetim kurulu üyeleri,

¹¹⁶ ETTK. m.309 ise, pay sahiplerinin ve alacaklıların dava hakkından bahsetmektedir. Ayrıca TTK.'dan farklı olarak doğrudan ve dolaylı zarar ayrımı yapmakta idi. Bu durumda pay sahipleri ve alacaklılar dolayısıyla zarar gören sıfatı ile elde edilecek tazminatı şirkete verilmek üzere dava açtıkları için anonim şirketin dava hakkı öncelikli idi (Çamoğlu, E., 2010, *Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu (Kamu Borçlarından Sorumluluk İle)*, 3. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, s.109; Helvacı, M., 2001, *Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu*, 2. Bası, İstanbul, s.108; Arslanlı, H.,1960, *Anonim Şirketler, C. I, Umumi Hükümler*, 3. Bası, İstanbul, s.245; İmregün, O., 1989, *Anonim Ortaklıklar*, 4. Bası, İstanbul, Yasa Yayıncılık, s.68).

yöneticiler, tasfiye memurları, denetçi) talep edilecektir. Ayrıca şirketin ihmali veya sorumluların şirkete hakim olmaları sebebiyle davayı açamamaları olasılığı düşünülerek, zararın tazmini davasını açmak hakkı şirketin pay sahibine de verilmiştir. Şirket alacaklısına bu hak tanınmamıştır. Yönetim kurulu üyeleri görevlerini yerine getirirken üçüncü kişilere karşı haksız fiil işlemişler ise, şahsen sorumlu olurlar. Ancak haksız fiilden şirket de sorumludur (ETTK. m.321/5; TTK. m.371/5). Şirket ile yönetim kurulunun sorumluluğu müteselsildir (BK.m.61). Fakat, üyeler arasında haksız fiile iştirak söz konusu değil ise, üyeler arasında müteselsil sorumluluk söz konusu olmaz¹¹⁷.

Eski Ticaret Kanunu zamanında genel kurulda karar alınmadan sorumluluk davası açma imkanının bulunup bulunmadığı veya dava açıldıktan sonra genel kurulun icazet verip vermeyeceği ile ilgili tartışmalar söz konusu idi. Eski Ticaret Kanununun 341. maddesi sonucunda eski Yargıtay uygulamalarında genel kurul kararının dava şartı olduğu yönündeydi, genel kurul kararı olmadan şirket adına açılan davaların reddi gerekiyordu¹¹⁸. Ancak Yargıtay 1980 sonrası kararlarında bu görüşünü değiştirmiştir. Yargıtay kararlarına göre, genel kurul kararının bulunmaması durumunda davayı reddetmeyip, masraf, zaman ve emekten tasarruf amacı ile davacı şirkete bu eksikliği tamamlamak için süre verilmektedir¹¹⁹.

Genel kurul kararı bulunmaması sebebi ile reddedilen sorumluluk davaları usulden reddedilmekteydi. Bu nedenle de davanın yeniden açılması mümkündü. Bunun yerine süre verilmesi yolunun seçilmesi ile usul ekonomisine katkı sağlanmıştır¹²⁰.

¹¹⁷ Çevik, O. N., 2002, *Anonim Şirketler*, 4.Bası, Ankara, Seçkin Kitapevi, s.511.

¹¹⁸ Yarg. 12.1.1970 69/3679E, 97K; Yarg. 11. HD. 17.6.1974, 74/1920E, 74/1962 K www.kazanci.com.tr. (9.03.2012)

¹¹⁹ Helvacı, M., 2001, *Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu*, 2. Bası, İstanbul, s. 111; Çevik, O. N., 2002, *Anonim Şirketler*, 4.Bası, Ankara, Seçkin Kitapevi, s.508; Çamoğlu, E., 2010, *Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu (Kamu Borçlarından Sorumluluk İle)*, 3. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, s.117,118; Y.11.HD. 12.6.1989, 1989/6367E, 1989/3541K; Y.15.HD, 15.5.1990, 1990/2265E, 1990/2183K; Yarg. 11.HD. 06.10.2005 T, 2005/1021 E, 2005/9318 K. www.kazanci.com.tr (9.03.2012)

¹²⁰ Helvacı, M., 2001, *Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu*, 2. Bası, İstanbul, s.111.

Genel kurulda, yönetim kurulu üyelerinin aleyhine sorumluluk davası açılabilmesi kararı verilebilmesi için, gündemde bu konuya ilişkin hüküm bulunması gerekmektedir (TTK. m.413). Yönetim kurulu üyelerinin görevden alınmaları ve yenilerinin seçimine, TTK. m. 409/1 anlamında yılsonu finansal tablolarının müzakeresi maddesiyle ilgili sayılacağı açıkça hükme bağlanmıştır. Bu durumda yönetim kurulu üyeleri her olağan genel kurulda görevden alınıp yenileri seçilebilecektir.

Kanun koyucu ETTK. m.341'i¹²¹ Ticaret Kanunu'na almayarak sorumluluk davasını yönetim kuruluna bırakmıştır. Bu yetki kural olarak görev başındaki yönetim kuruluna aittir.

Çok üyeli yönetim kurullarında, halen üye sıfatını taşıyan üye hakkında sorumluluk davası açılması gereken hallerde, dava açılmasına karar verme yetkisi, kurulun diğer üyelerine aittir. Şirketi davada temsil yetkisine sahip üyeler temsil ederler. Eğer görevdeki üyeler veya tek üyeli yönetim kurulunun tek üyesi sorumlu tutuluyorsa bu takdirde başta ortaklar ve alacaklılar olmak üzere her ilgili şirketin bu konudaki menfaatlerini korumak üzere mahkemeden TMK m. 426/3. uyarınca bir temsil kayyımı atanmasını isteyebilir.

Şirket genel kurulu, şirketin tescil tarihinden başlayarak dört yıllık sürenin geçmesinden sonra, ana sermayenin onda birini temsil eden pay sahipleri, sorumlu şahısları ibra etmiş bulunuyorsa, şirket alacaklılarıyla pay sahiplerinin dava hakları da düşer (TTK. m.559). Bu duruma düşmek istemeyen şirket alacaklılarıyla pay sahiplerinin, 559. maddede geçen zaman içinde ve zamanaşımı sınırları dahilinde dava açmaları veya bu sürenin geçmesinden sonra, sulh ve ibra yolu ile iskata engel olmaları gerekir. Aksi durumda onlar da ibra ve sulh işlemlerine katılmış gibi dava haklarını kaybederler.

¹²¹ Ticaret Kanununda genel kurulda karar verilmesi için herhangi bir özel çoğunluk belirtilmediği için, basit çoğunluğun dava açma kararı verilmesi mümkün idi. Ancak genel kurulun olumsuz kararına rağmen 1/10 azınlığın dava açmak için oy kullanmaları durumunda, genel kurul karar vermiş gibi sonuç doğururdu (ETTK. m.341).

B. Davada Anonim Şirketin Temsili

Anonim şirketi, dava açılması sırasında iş başında bulunan yönetim kurulu temsil eder (TTK. m.365). Kurulustaki yolsuzlukların anlaşılması ve bu nedenle ilk yönetim kurulu üyeleri ile denetçilere karşı dava açılması, bu kişilerin görev sürelerinin sona ermesinden sonra söz konusu olmuş ise, dava işbaşında bulunan yönetim kurulu tarafından açılır (ETTK. m.317; TTK. m.365). Ancak bu kişilerin görev süreleri sona ermeden dava açılacak ise, aleyhlerine dava açılacak olan yönetim kurulu üyeleri bu davada anonim şirketi temsil edemeyeceklerinden, Eski Ticaret Kanunu m.341, davayı denetçilerin açması gerektiğini belirtmiş idi. Ancak yeni düzenlemede, denetçiler anonim şirketin artık organı olmadıklarından, şirket adına dava açma ve şirketi temsil etme gibi hakları yoktur.

Yönetim ve denetim kurulu üyeleri, sorumlu ve davalı olabileceğinden, görevli buldukları sırada aleyhlerine açılacak davada şirketin temsilinde sorun yaşanacaktır. Bu yüzden ya, ETTK. 309. maddesinden yararlanılarak şirkete açılacak davanın şirket alacaklıları ile paydaşları tarafından açılması yada işbaşında bulunan ilk yönetim kurulu üyeleri ile denetçilerin dava edilmesine karar veren genel kurulca, bu iş özel bir vekile verilmelidir.

Doktrindeki bir görüşe göre¹²²; sorumluluk davası hem yönetim kurulu üyelerine karşı hem de denetçilere karşı açılmış ise veya denetçiler de yönetim kurulu aleyhine dava açılmasına muhalif iseler, bu durumda mahkeme şirkete kayyım atar ve dava kayyım tarafından takip edilir (Medeni Kanun m.426/3).

Domaniç'e göre¹²³; bu durumlarda, sorumluluk unsurlarını tespit edecek bütün belgeler, şirket defterleri, ana sözleşmeye bağlı birçok belgeler ve sair, davalı yönetim kurulu ile denetçilerin elinde bulunacağından davanın ispatı güç olacaktır. Bu yüzden başka bir

¹²² Çevik, O. N., 2002, *Anonim Şirketler*, 4.Bası, Ankara, Seçkin Kitapevi, 4.Bası, s.508; Çamoğlu, E., 2010, *Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu (Kamu Borçlarından Sorumluluk İle)*, 3. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, s.122.(Yarg. 11. HD. 15.02.1990, 1989/1108 E., 1990/1657 K.; www.kazanci.com.tr)

¹²³ Domaniç, H., 1978, *Anonim Şirketler*, İstanbul, Eğitim Yayınları, s. 291, 292.

yol olan, dava açılmasına karar verilen ilk yönetim kurulu üyeleri ile denetçilerin işten el çektiler ve dava açma işinin yeniden seçilecek yönetim kuruluna verilmesidir. Bu yol davanın ispatı açısından kanımızca da en uygun olanıdır.

Anonim şirket hukukundaki sorumluluktan kaynaklanan tazminat talepleri, pay sahiplerine ve şirket alacaklılarına aittir.

C. Yönetim Kurulu Üyesi ile Anonim Şirket Arasındaki Sözleşmenin Mahiyeti

Anonim şirket tüzel kişiliği ile yönetim kurulu arasında, organ ilişkisinin olduğu açıktır. Dolayısıyla, yönetim kurulunun işlem ve eylemlerinden şirket tüzel kişiliği sorumludur (TMK m. 50/2-3; ETTK m. 321/5; TTK. m.371).

Türk hukukunda anonim şirketin yönetim kurulu üyeleri arasında mevcut ilişkinin sözleşmeye dayandığı konusunda görüş birliği mevcuttur. Ancak yönetim kurulu üyeleri ile şirket arasındaki ilişkinin ne olduğu tartışmalıdır. Anonim şirket ile yönetim kurulu üyeleri arasında kurulan sözleşmenin şartları ana sözleşme veya genel kurul kararı ile tespit edilebilir. Ancak bu tespitin yapılmadığı durumlarda, sözleşmenin vekalet mi, hizmet mi, nevi şahsına münhasır bir sözleşme mi olduğu konusunda görüş ayrılıkları vardır.

1. Vekalet akdi görüşü

Türk doktrini tarafından çoğunlukla benimsenen bu görüşe göre¹²⁴, yönetim kurulu üyeleri, anonim şirkete karşı sözleşmeye aykırılıktan dolayı sorumludurlar.

¹²⁴ Çamoğlu, E., 2010, Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu (Kamu Borçlarından Sorumluluk İle), 3. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, s.163; Atan, T., *Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketlerde İdare Meclisi Azalarının Hukuki Mesuliyeti*, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 1967, s.12; Mimaroglu, S. K., 1967, *Anonim Şirketlerde İdare Meclisi Azalarının Hukuki Mes'uliyeti*, Ankara, s.102; Arslanlı, H.,1960, *Anonim Şirketler, C. II-III, Umumi Hükümler*, 3. Bası, İstanbul, s.108; İmregün, O., 1989, Anonim Ortaklıklar, 4. Bası, İstanbul, Yasa Yayıncılık, s.202; Bozkurt, T., TTK ve Tasarısı Çerçevesinde Anonim Şirketlerde Yönetim Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu: Üyelerin Özellikle Doğrudan Doğruya Zararlardan Doğan Sorumlulukları ve Yargı Uygulaması, *TBB Dergisi*, Sayı 83, 2009, s.156; Ansay, T., 1966, Anonim Şirketlerin Ehliyeti, İdare Meclisinin İbrası, İdare Meclisi Aleyhine Mesuliyet Davası Ve Yargıtay Hukuk Genel Kurulu Kararı, C.3, S.3, s.123.

Sorumluluğun kaynağı, vekalet akdindeki vekilin özen borcunu gereği gibi yerine getirmemesinden kaynaklanan sorumluluktur. Bu görüşe göre, TTK. m.126'nın Borçlar Kanununa yaptığı yollama gereğince “Kanunun bu bölümünde veya ortaklık sözleşmesinde aksine hüküm bulunmadıkça, yönetici ortaklar ile diğer ortaklar arasındaki ilişkiler, vekalet sözleşmesine ilişkin hükümlere tabidir” (BK. m.630) hükmünden hareket ile yönetim kurulu üyesi ile anonim şirket arasındaki sözleşmeye vekalet hükümlerinin uygulanması gerekmektedir.

Ansay'a göre¹²⁵, yönetim kurulu üyeleri ile şirket arasındaki ilişkide, ücret verilmesi şart değildir. Bu nedenle aradaki ilişki vekalet akdidir.

Vekalet sözleşmesinde vekil, müvekkiline karşı bir iş görme edimini özen ve sadakatle yapma borcunu üstlenmiştir. İstisna sözleşmesinden farklı olarak, vekilin özen ve sadakatle davranmak koşuluyla, öngörülen sonucun gerçekleşmemesinden dolayı sorumlu tutulması mümkün değildir; çünkü vekil, sonucu değil, fiili taahhüt etmiştir. Yönetim kurulu üyeleri, basiretli bir yöneticiden beklenen özen ve sadakati gösterdiğinde, sonucun gerçekleşmemesinden sorumlu tutulmamalıdır¹²⁶.

2. Hizmet akdi görüşü

Yönetim kurulu üyesi ile anonim şirket arasındaki ilişkinin hizmet akdi olduğu görüşü de savunulmaktadır. Bu görüşü savunanlar, kendilerine temsil ve idare hakkı verilmiş bulunan yönetim kurulu üyeleri, belirli işlerin yapılması için değil, yönetim kurulu ile şirket arasındaki ilişkiyi, uzun süre ve sürekli olduğu için hizmet akdi olarak benimsemektedir¹²⁷.

¹²⁵ Ansay, T., 1966, *Anonim Şirketlerin Ehliyeti, İdare Meclisinin İbrası, İdare Meclisi Aleyhine Mesuliyet Davası Ve Yargıtay Hukuk Genel Kurulu Kararı*, C.3, S.3, s.123.

¹²⁶ Bozkurt, N., 2012, *Muhasebe Denetimi*, 6. Bası, İstanbul, s.156.

¹²⁷ Akdağ Güney, N., 2010, *Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu*, 2. Bası, İstanbul, Vedat Yayıncılık, s.102; (Burgi, Wieland ve Schucany) naklen Ansay, T., 1966, *Anonim Şirketlerin Ehliyeti, İdare Meclisinin İbrası, İdare Meclisi Aleyhine Mesuliyet Davası Ve Yargıtay Hukuk Genel Kurulu Kararı*, C.3, S.3, s.77.

Alman hukukunda, anonim şirketle, yönetim kurulu arasındaki ilişki, sözleşme şartlarına göre, vekalet yada hizmet akdi olarak nitelendirilmektedir. Ancak daha çok hizmet akdi görüşü hakimdir¹²⁸.

Doktrinde Tekinalp¹²⁹, yönetim kurulu üyesine TTK. m.364/2’de tanınan tazminat hakkından dolayı şirket ile yönetim kurulu üyesi arasındaki ilişkinin hizmet sözleşmesi niteliğinde olduğunu ileri sürmektedir. Akdağ Güney’e göre¹³⁰, yönetim kurulu üyesine tazminat hakkı tanınmış olması, aradaki ilişkiyi hizmet sözleşmesi yapmaz. Zira yazara göre azledilen yöneticiye tanınan tazminat hakkı aradaki sözleşmenin vekalet veya hizmet sözleşmesi olmasına bakılmaksızın tanınmıştır.

Hizmet sözleşmesinde ücret, sözleşmenin esaslı unsurlarından olmasına rağmen, işveren olarak kabul edilen yönetim kurulu üyelerine ödenecek ücretin sözleşmenin zorunlu unsuru olarak gözükmemesinden dolayı bize göre yönetim kurulu ile şirket arasındaki ilişki hizmet sözleşmesi değildir.

3. Nevi şahsına münhasır sözleşme görüşü

Bazı yazarlar bu ilişkiyi vekalet ve hizmet sözleşmelerine ait unsurları içinde barındıran kendine özgü isimsiz bir özel hukuk sözleşmesi olduğu görüşündedirler¹³¹. Sözleşme nevi şahsına münhasırdır ve şartları ana sözleşme ile tespit edilir. Bu görüşü savunanlara göre; kısmen vekalet sözleşmesinin kısmen sui generis bir sözleşmenin unsurlarını içeren bu hukuki ilişkiye karma sözleşme niteliğine istinaden öncelikle, kanun ve ana sözleşme hükümleri, bunlarla sorun çözümlenemiyorsa, vekalet sözleşmesi hükümleri kıyasen uygulanmalıdır.

¹²⁸ Arslanlı, H.,1960, *Anonim Şirketler, C.II-III, Umumi Hükümler*, 3. Bası, İstanbul, s.108.

¹²⁹ Tekinalp, Ü, 2011, *Tek Kişilik Ortaklık*, s.122.

¹³⁰ Güney Akdağ, N., 2012, *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulu*, İstanbul, s.177.

¹³¹ (WERNLI, Basler Kommentar zum schweizerischen Privatrecht, Obligationenrecht II, 2. Aufl., Basel Genf München 2002 (BSK-OR II), Art.710 Anm. 9; DUBS/ TRUFFER, BSK-OR II, Art. 705 Anm. 12; aradaki hukuki ilişkinin bütününe bakıldığında bunun sui generis bir sözleşme olabileceği ancak borçlar hukuku açısından değerlendirildiğinde vekalet ve hizmet sözleşmesi söz konusudur) naklen Akdağ, s.104.

4. Şirketler ve borçlar hukukuna ilişkin unsurları birlikte barındıran sözleşme görüşü

Bu görüşe göre, yönetim kurulu üyesi ile anonim şirket arasındaki ilişki, hem borçlar hukukuna hem de şirketler hukukuna özgü birtakım unsurları içerisinde bulunduran bir sözleşme ilişkisidir. Bu görüş İsviçre’de çoğunluk tarafından kabul edilen görüştür. Bu görüşü savunanlara göre, yönetim kurulu üyesi ile anonim şirket arasındaki ilişkiye, duruma göre hem borçlar hukuku hem de şirketler hukukuna ilişkin hükümler uygulanmaktadır. Şirketin hukuki bir bütün olarak işleyişini ve onun temel işleyişini düzenleyen kurallar, şirketler hukuku alanına girmektedir. Yönetim kurulunun işleyişine katılan ve yükümlülükler üstlenen ve kendisine bu işlerin görülmesinde karar verme hakkı verilen yönetim kurulu üyesinin, şirketin işleyiş içinde önemli yer tutmaktadır. Bu bakımdan organ sıfatına sahip yönetim kurulu üyesi ile şirket arasında şirketler hukuku ilişkisi mevcuttur. Diğer taraftan yönetim kurulu üyesi ile şirket arasında karşılıklı edim yükümlülüğü mevcuttur ve ihlali durumunda tazminat yükümlülüğü mevcuttur. Hukuki ilişkinin bu kısmı borçlar hukukunun düzenleme alanına girmektedir¹³². Bu ilişkinin kendine özgü isimsiz bir sözleşme mi¹³³ yoksa organ ilişkisi mi¹³⁴ olarak nitelendirilmesi gerektiği konusunda tartışmalar mevcuttur.

Yargıtay da yönetim kurulu üyesi ile şirket arasında hizmet ilişkisi olduğu durumda, uyumsuzluğun iş akdinden mi yoksa ortaklık ilişkisinden mi kaynaklandığına bakarak hangi kanunun uygulanacağını tespit edilmesini gerektiğini belirtmektedir¹³⁵.

Bize göre, TTK.’da anonim şirket ile yönetim kurulu üyeleri arasındaki ilişki hakkında hüküm mevcut değildir. Sorumluluğun nedeni vekalet akdindeki vekilin özen borcunu

¹³² BÖCKLİ, Schweizer Aktienrecht, 13 Anm. 88; WERNLİ, BSK-OR II, Art. 710 Anm. 9; FORSTMOSER/ MEIER- HAYOZ/ NOBEL, 28 Anm. 5 naklen Akdağ Güney, N., 2010, *Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu*, 2. Bası, İstanbul, Vedat Yayıncılık. s.104.

¹³³ FORSTMOSER/ MEIER- HAYOZ/ NOBEL, 28 Anm. 5; BAUEN/ VENTURI, Anm. 77 naklen Akdağ Güney, N., 2010, *Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu*, 2. Bası, İstanbul, Vedat Yayıncılık.s.105.

¹³⁴ WERNLİ, BSK-OR II, Art. 710 Anm. 9. naklen Akdağ Güney, N., 2010, *Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu*, 2. Bası, İstanbul, Vedat Yayıncılık.s.105.

¹³⁵ HGK 05.02.2003 T., 2003/9-82 E., 2003/65 K (www. kazancı.com.tr)

gereği gibi yerine getirmemesinden kaynaklandığı için, Ticaret Kanununun 126. maddesi uygulanmalıdır. Ticaret Kanununun 126. maddesi gereğince Borçlar Kanununun 630. maddesinin uygulanması gerekir. Bu durumda, yönetim kurulu üyeleri ile şirket arasındaki ilişkinin vekalet akdine tabi olduğu kabul edilmelidir.

IV. PAY SAHİPLERİNİN DAVA HAKKI

Ticaret Kanununun 555. maddesi ile tanınan dava hakkı, pay sahiplerine, kuruluş işlemlerine aykırılıktan dolayı zarara uğrayan şirket ile ilişki içinde bulunan ile pay sahiplerinin, ortaklıktan dolayı uğradıkları zararın giderimi için bir dava hakkıdır.

6102 sayılı TTK. ise, ETTK. 309. maddesinin aksine, şirket alacaklısına bu dava hakkını tanınmamıştır. Şirket alacaklısı ancak 556. maddesine göre şirketin iflası durumunda, tazminatın şirkete ödenmesini talep hakkına sahiptir. TTK m. 555 ve 556'nın hükümlerinin ortakları alacaklılara göre daha avantajlı hale getirdiği söylenebilir. Kanun şirketin borçlarını ödediği sürece alacaklının zarara uğramadığı varsayımını kabul etmiştir.

Alacaklıların dava hakkı şirketin iflas sürecine girmesiyle ve iflas dairesi davacı olmadığı zaman alacaklıların dolaylı zarara dayanarak tazminat talebinde bulunmasıyla söz konusu olur. TTK. 556. maddeye göre iflas halinde şirketin zararı kural olarak iflas idaresince talep olunur. Ancak iflas idaresi sorumluluk davası açmadığı takdirde bu davayı şirket alacaklıları ve pay sahipleri de açabilirler. Bu durumda elde edilen miktar önce dava açan alacaklının alacağına tahsis olunur; geriye kalırsa şirkete verilir.

TTK. ile pay sahibi dava açabilme yetkisi yönünden anonim şirket ile aynı düzeyde kabul edilmiştir. Böylece alacaklıdan ayrılmıştır.

TTK.'da, ETTK. 309. maddesinden farklı olarak doğrudan ve dolaylı zarar ayrımı yapılmamıştır. Şirket doğrudan zararının varlığında tazminat davasını ikame edebilir; çünkü şirketin 553 ve devamındaki hükümler çerçevesinde dolayısıyla zarara uğraması olanağı yoktur. Pay sahibi ise hem doğrudan hem de dolayısıyla zararının varlığında bunun tazminini isteyebilir. Pay sahibi dolayısıyla zarara uğradığı takdirde, tazminatın

şirkete verilmesi suretiyle payındaki değer düşüklüğünü gidermek amacıyla dava açabilir. Paysahibi dolayısıyla zarara uğradığı takdirde, tazminatın şirkete verilmesini isteyecek, bu durumda da kendi payındaki değer düşüklüğünü gidermiş olacaktır.

555/2'de uğradığı zarar karşısında hareketsiz kalıp dava açmayan şirketin yerine pay sahibinin sorumluluk davası açabileceğine yer verilmiştir. Açılacak bu davada dava giderleri davalılara (kurucular, yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler, tasfiye memurları ve denetçi) yükletilemediği takdirde davacı pay sahibinin mağdur olması önlenmek istenmiştir. Bu sebeple pay sahibi açtığı davada kendini haklı göstermesi durumunda dava giderleri hakkaniyete göre paylaşılır.

İsviçre hukukunda ise pay sahibinin dava hakkının niteliği tartışmalıdır. Bu dava pay sahibine ait alacak hakkı olarak düşünülmektedir. Bunun aksine bu dava şirketin zararının giderilebilmesi için pay sahibine tanınan bir hak olarak da tanımlanmaktadır¹³⁶.

V. ŞİRKET ALACAKLILARININ DAVA HAKKI

Şirket alacaklıları, kurucuların, yönetim kurulu üyelerinin, yönetimle görevli diğer kişilerin, tasfiye memurlarının veya kuruluştaki etkili kişilerin, kanundan ve esas sözleşmeden doğan yükümlerini kusurlu olarak ihlal etmeleri sonucunda doğrudan zarara uğramaları durumunda, bu kişileri dava edebilir ve tazminatın kendilerine ödenmesini isteyebilirler.

Bir alacaklının, anonim şirketler hukukuna ilişkin bir hakkın doğrudan ihlaline ilişkin davasında, alacaklının korunması kuralına ve bununla korunan kişi varlığı hakkına hukuka aykırı olarak zarar verilmiş olması gerekir. İflas hariç, şirket yönetiminde veya denetiminde göreve aykırı bir özensizlik, alacaklının doğrudan davası için yeterli değildir. Ayrıca zararın meydana gelmiş olması gerekmektedir¹³⁷.

¹³⁶ Poroy R./ Tekinalp, Ü./ Çamoğlu, E., 2010, *Ortaklıklar Ve Kooperatifler Hukuku*, 12. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, s. 375.

¹³⁷ Pulaşlı, H., 2011, *6102 Sayılı Kanuna Göre Şirketler Hukuku Şerhi*, C.2, Ankara, s.1962.

A. Dolayısıyla Zarar Gören Şahıs Sıfatı ile Pay Sahiplerinin ve Alacaklıların Dava Hakları

Yönetim kurulu üyelerinin şirket malvarlığını kötüleştiren fiilleri, pay sahiplerinin ve alacaklıların dolayısıyla zarar görmelerine yol açar. Bu fiiller neticesinde alacakları artık tam olarak karşılanamıyorsa bu durumdan birinci derecede alacaklılar etkilenir. Şirketin malvarlığında azalma oluşturacak bütün işlemler pay sahipleri ve şirket alacaklıları açısından dolayısıyla zarar teşkil etmektedir¹³⁸. Dolayısıyla zarardan kasıt pay sahibi ve şirket alacaklısı için somutlaşmamış zarardır. Örneğin, yöneticilerin yetkilerini kötüye kullanmaları, gerçek olmayan kar dağıtımı, şirket araçlarının şirket amacı dışında kullanılması dolayısıyla zarar doğurabilecek fiillerdir.

Alacaklıların ve pay sahiplerinin dolayısıyla zarar gören sıfatı ile yönetim kurulu üyelerine karşı açacakları dava, kuruluştan doğan sorumluluk ile ilgili 309. maddeye atıf yapan 340. maddeye dayanmaktadır. Maddeye göre pay sahiplerinin ve alacaklıların açacakları davada tazminat şirkete verilmelidir.

Dolayısıyla zarar sebebi ile dava açan pay sahipleri ile şirket alacaklılarının sıfatı zararın doğumu ve davanın açıldığı sırada bulunmalı ve dava sonuna kadar muhafaza edilmelidir. Bu sıfatın dava sırasında kaybedilmesi, davanın düşmesine sebebiyet verecektir¹³⁹.

B. Yönetim Kurulu Üyelerinin Pay Sahipleri ve Alacaklılara Karşı Sorumluluğunun Hukuki Mahiyeti

Yönetim kurulu üyelerinin şirket malvarlığına verdiği zarar, pay sahiplerine ve alacaklılara da yansır. Bu yansıma sonucu bu kişiler dolayısı ile zarar görmüş olurlar. Yönetim kurulu üyelerinin, anonim şirketin malvarlığına zarar vermeden sadece pay sahiplerine ve alacaklılara doğrudan zarar vermesi de mümkündür.

¹³⁸ Çamoğlu, s.128; Helvacı, M., 2001, *Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu*, 2. Bası, İstanbul, s.128; Tandoğan, H., 1963, *Üçüncü Şahsın Zararını Tazmin*, Ankara, Ajans- Türk Matbaası, s.10.

¹³⁹ Çamoğlu, s.122; Arslanlı, H.,1960, *Anonim Şirketler, C. II-III, Umumi Hükümler*, 3. Bası, İstanbul, s.187; Helvacı, M., 2001, *Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu*, 2. Bası, İstanbul, s.129-130.

Doğrudan ve dolayısı ile zarar kavramları sadece pay sahiplerinin ve alacaklıların zararı halinde kullanılır. Anonim şirket için ise sadece doğrudan zarar söz konusudur.

1. Doğrudan zararlardan sorumluluk

a. Tanımı

Doğrudan zarar, pay sahipleri ve şirket alacaklılarının bizzat ve doğrudan doğruya, yönetim kurulu üyeleri ve yöneticilerin veya kuruluştaki belgeleri düzenleyenler ve buna katılanların, kanun ve ana sözleşmeden doğan sorumluluklarına aykırı olarak, kendi kusurlu eylem ve işlemleri sonucunda zarara uğramalarıdır¹⁴⁰. Doğrudan zarar, hem şirketin menfaatlerini hem de alacaklıları korumayı sağlayan hükümlerin şirket yöneticileri ve diğer ilgililer tarafından ihlal edilmesi durumunda ortaya çıkar. Böyle bir durumda, kusurlu hareket eden organa karşı, Borçlar Kanunundaki haksız fiillere ilişkin genel hükümlere (BK.m.49) veya TTK. m.553-555 özel sorumluluk hükümlerine ilişkin dava açılabilir.

İmtiyaz hariç olmak üzere sermaye payına uygun olarak pay sahibine kar payı verilmemesi veya bir pay sahibinin paylarının haksız yere iptal edilmesi halleri¹⁴¹ veya pay sahibinin genel kurul toplantısında oy kullanmasına haksız olarak engel olunması¹⁴² durumu doğrudan zarara örnek olarak verilebilir.

b. Davanın özelliği

Alacaklıların ve pay sahiplerinin doğrudan zarar görmeleri sebebi ile zararının tazminini talep etmeleri, sorumluluğun bir sonucudur. Pay sahipleri ve şirket alacaklılarının açacakları davada, bizzat ve bireysel olarak zarara uğradıklarından, tazminatın

¹⁴⁰ Pulaşlı, H., 2011, *6102 Sayılı Kanuna Göre Şirketler Hukuku Şerhi*, C.2, Ankara, s.1869; Tekinalp, Ü., 2011, *Tek Kişilik Ortaklık*, İstanbul, Vedat Kitapçılık, s.285; Akdağ Güney, N., 2010, *Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu*, 2. Bası, İstanbul, Vedat Yayıncılık, s.52.

¹⁴¹ Pulaşlı, H., 2009, *Şirketler Hukuku*, 8. Bası, Adana, Karahan Kitapevi, s.490; Poroy R./ Tekinalp, Ü./ Çamoğlu, E., 2010, *Ortaklıklar Ve Kooperatifler Hukuku*, 12. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, s.609.

¹⁴² Akdağ Güney, N., 2010, *Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu*, 2. Bası, İstanbul, Vedat Yayıncılık, s.52.

kendilerine verilmesini isterler¹⁴³. Bu dava, TTK. m.553/1 hükmüne tabidir. Zararın dayanağı, şirket ile yönetim kurulu arasında sözleşme ilişkisinin varlığına dayanmaktadır.

c. Davanın hukuki mahiyeti

Pay sahipleri ve alacaklıların doğrudan doğruya uğradıkları zarar sebebi ile açtıkları sorumluluk davasında sözleşmeye aykırılığa mı haksız fiile mi dayanılması gerektiği konusunda tartışmalar mevcuttur.

Bize göre yönetim kurulu ile pay sahipleri ve alacaklılar arasında sözleşmesel bir ilişki mevcut olduğundan koşullarının gerçekleşmesi durumunda sözleşmeye aykırılığa dayanarak dava açabilmelidirler.

2. Dolayısı ile zararlardan sorumluluk

a. Tanımı

Dolayısı ile zarar, anonim şirketin doğrudan zararı, pay sahiplerine ve alacaklılara dolaylı olarak etki etmesidir¹⁴⁴. Dolayısı ile zarar, zarar verici fiilin doğrudan doğruya sonucu olan zarardan doğan fakat sorumlu şahsın doğrudan uğranılan zarardan daha uzak olan sonuçlardan da sorumlu olması için getirilen bir kavramdır¹⁴⁵.

Dolayısıyla zarar kavramı, TTK'da da yer almaktadır. Anonim şirket doğrudan zararın varlığı halinde TTK. m.553-554 maddelerinde öngörülen kişilere karşı tazminat davası

¹⁴³ Akdağ Güney, N., 2010, *Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu*, 2. Bası, İstanbul, Vedat Yayıncılık, s.111; 11. HD. 11.03.2002, 2001/9498 E., 2002/2079 K., 11.HD. 17.05.1994, 1993/4314 E., 1994/4368K. www.kazanci.com (19.04.2012)

¹⁴⁴ Akdağ Güney, N., 2010, *Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu*, 2. Bası, İstanbul, Vedat Yayıncılık, s.53; Pulaşlı, H., 2011, *6102 Sayılı Kanuna Göre Şirketler Hukuku Şerhi*, C.2, Ankara, s.1872.

¹⁴⁵ Helvacı, AO.,s.128; Pulaşlı, H., 2011, *6102 Sayılı Kanuna Göre Şirketler Hukuku Şerhi*, C.2, Ankara, s.1872.

açabilir. Pay sahibi ise hem doğrudan hem de dolayısı ile zararının varlığı durumunda tazminat davası açabilir.

Yönetim kurulunun şirketin malvarlığını kötü duruma sokan her türlü fiil ve işlemleri, pay sahiplerinin ve şirket alacaklılarının dolayısıyla zararına sebep olur.

Yönetim kurulunun, şirket malvarlığını azaltan bütün işlemleri pay sahipleri bakımından dolayısı ile uğranılan zarardır. Örneğin; şirketin uğradığı bir zarar sebebi ile alacaklılar, alacaklarının tamamını elde edememesi pay sahipleri ise temettü alamama ve tasfiye paylarının azalması durumunda söz konusu olabilir. Bu durumda, şirketin zararı giderildiği takdirde şirketin ve alacaklıların da uğradıkları dolaylı zarar giderilmiş olacaktır¹⁴⁶.

b. Davanın niteliği

Pay sahipleri söz konusu davada kendi adlarına fakat şirket hesabına hareket ederler. Bu sebeple kendi adlarına açacakları dava sonunda hüküm olunacak tazminat da şirkete verilir (TTK. m.555/1). Pay sahipleri, dava sonunda hükmedilecek tazminatın şirkete verilmesini istediğinde, kendisinin de dolaylı zararı tazmin edilmiş olacaktır¹⁴⁷.

Şirket, hüküm olunan tazminatı resen talep hakkına sahiptir (Borçlar Kanunu m.129/2).

Doktrindeki baskın görüşe göre ise; davacı şirketin zararının bütününe talep edebilecektir. Bu görüşe göre, pay sahiplerinden her birinin dolayısıyla uğramış oldukları zararın miktarı şirket tasfiye edilmedikçe tespiti güç olduğundan, tespit edilse bile her pay sahibinin ve alacaklının ayrı ayrı dava açması gerekecektir. Tüm pay

¹⁴⁶ Helvacı, M., 2001, *Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu*, 2. Bası, İstanbul, s. 128; Çevik, O. N., 2002, *Anonim Şirketler*, 4.Bası, Ankara, Seçkin Kitapevi, 4.Bası, s.509; Pulaşlı, H., 2009, *Şirketler Hukuku*, 8. Bası, Adana, Karahan Kitapevi, s.488; Akdağ Güney, N., 2010, *Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu*, 2. Bası, İstanbul, Vedat Yayıncılık, s.53,54.

¹⁴⁷ Helvacı, M., 2001, *Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu*, 2. Bası, İstanbul, s.130; Çelik, A.,2007, *Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Üyelerinin İbrası*, Ankara, Adalet Yayınevi, s.373.

sahiplerinin dava açması güç olduğu için açılan davada şirketin zararının tamamının telafisi gereklidir¹⁴⁸.

Dolayısıyla zararlar sebebi ile açılan davanın dayanağının ne olduğu konusunda 6762 sayılı eski kanun döneminde doktrinde tartışmalar mevcuttu. Ancak bu belirsizlik TTK. ile ortadan kaldırılmıştır. “Kanundan ve esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerini ihlal ettikleri” ibaresi getirilmiştir. TTK. 553/1 hükmünde, yönetim kurulu üyelerinin bireysel ve müteselsil sorumluluğu kabul edilmiştir (TTK. m.557/1).

TTK 553. maddesindeki hüküm 6762 sayılı ETTK. m.336’dan farklı olarak kasten ve ihmal kavramları yerine kusur yeterli görülmüştür. Kusur kavramının hafif ihmali de içine alacak şekilde yorumlanacağı 553. maddenin gerekçesinden anlaşılmaktadır¹⁴⁹.

TTK. m.553/1’de belirtilen kişiler kusursuzluklarını ispatlayamadıkları takdirde şirkete, pay sahiplerine ve alacaklılara karşı verdikleri zararlardan dolayı sorumlu olacaklardır. Bu nedenle kusursuzluklarını yönetim kurulu üyeleri ispatlamalıdır¹⁵⁰.

VI. YETKİLİ MAHKEME

Şirketin pay sahiplerine veya pay sahiplerinin birbirlerine karşı açacakları davalarda yetkili mahkeme şirket merkezinin bulunduğu yer mahkemesidir (HMK. m.14). Bu nedenle, ister kurucu olsun ister olmasın, sorumlu olan kimseler aleyhine, 6762 sayılı eski kanunda olduğu gibi şirket merkezinin bulunduğu yer mahkemesinde dava açılabilir. Yetkili mahkeme şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki ticaret mahkemesidir (ETTK m. 309/3; TTK. m.561). Ticaret mahkemesi bulunmayan yerlerde, asliye hukuk mahkemeleri, ticaret mahkemesi sıfatı ile davaya bakar.

¹⁴⁸ Domaniç, H., 1964, *Türk Ticaret Hukukuna Göre Anonim Şirketlerin Kuruluşundan Doğan Hukuki Mesuliyet*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Yayınları, s.55; Çamoğlu, s.184; Tandoğan, H., 1963, *Üçüncü Şahsın Zararını Tazmin*, Ankara, Ajans- Türk Matbaası, s.106.

¹⁴⁹ Gerekçe m.553. www.ticaretkanunu.net/yeni-turk-ticaret-kanunu/

¹⁵⁰ Akdağ Güney, N., 2010, *Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu*, 2. Bası, İstanbul, Vedat Yayıncılık, s.89,90; Pulaşlı, H., 2011, *6102 Sayılı Kanuna Göre Şirketler Hukuku Şerhi*, C.2, Ankara, s.1874.

Yetki ile ilgili hüküm 6762 sayılı ETTK. m.309/3'teki gibi mutlak olmayıp sadece davacıya şirket merkezinin bulunduğu yerde de dava açma hakkı vermektedir. Bu durumda taraflar HMK. m.17'ye uygun olmak şartı ile yetki sözleşmesi yapmalarına engel yoktur.

Ayrıca TTK. m. 561'de 6762 sayılı ETTK. m.309/3'ten farklı olarak sorumluluk davasının asliye ticaret mahkemesinde açılacağı hükme bağlanmıştır. Maddenin kenar başlığı yetkili mahkeme iken maddenin içeriğinde hem yetki hem de görevden bahsedilmiş olması isabetsiz olmuştur.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SORUMLULUĞUN SONA ERMESİ

Anonim şirketlerin kuruluş işlemlerinden dolayı hukuki sorumluluğunun sona ermesi için, kusursuzluğun ispatı, sulh, ibra veya zamanaşımı ile mümkündür.

I. KUSURSUZLUĞUN İSPATI

Haksız fiil veya akde aykırılık sebebi ile doğan bir zararda, kusursuzluğun ispatı ve sorumluluktan kurtulabilmek için, zararda kusur unsurunun aranması ve bu unsurun karine olarak kabul edilmiş olmaması gerekir¹⁵¹.

Kusursuzluğu ispat herhangi bir şekilde tabi değildir; çünkü bu bir hukuki işlem değildir (HMK m. 200).

Kurucuların hukuki sorumluluğuna ilişkin 6762 sayılı ETTK.'nın 305 ve 306. maddelerinde, sonuç sorumluluğu, 307 ve 308. maddelerinde ise, sorumluluk için hile ve ihmal gibi kusur unsurlarının ispatı gerektiğinden, kusursuzluğun ispatı yolu ile sorumluluktan kurtulmaya olanak yoktu.

TTK. m. 553/1'e göre¹⁵² kurucular, yönetim kurulu üyeleri ve yöneticiler kusurlarının bulunmadığını ispat etmeleri durumunda anonim şirkete, pay sahiplerine ve şirket alacaklılarına verdikleri zarardan sorumlu olmayacaklardır. Yeni hüküm ile yönetim kurulu üyelerini özen ve bağlılık yükümlülüklerine ilişkin 6762 sayılı kanunun 369.

¹⁵¹ Domaniç, H., 1964, *Türk Ticaret Hukukuna Göre Anonim Şirketlerin Kuruluşundan Doğan Hukuki Mesuliyet*, İstanbul Üniversitesi Yayınları, s.295; Pulaşlı, H., 2011, *6102 Sayılı Kanuna Göre Şirketler Hukuku Şerhi*, C.2, Ankara, s.1930.

¹⁵² ETTK. m.338'e göre; yönetici ve denetçiler, kusurları olmadığını ispat ederek sorumluluktan kurtulabilirlerdi. ETTK. m.338'e göre, yönetim kurulunun, kusur karinesini çürütebilmek için yönetim kurulu üyesinin karara olumsuz oy vermiş ve bunu zapta geçirtmiş olduğunu ve durumdan denetçileri yazılı olarak haberdar etmiş olduğunu ispat etmesi gerekli idi. Geçerli bir mazerete dayanarak o toplantıya katılmamış olan üye de sorumlu tutulamaz idi.

maddesi kaldırılmıştır. Böylece yeni hüküm ile ispat yükü yönetim kurulu üyelerine yüklenmiştir¹⁵³.

II. SULH

Sulh, mevcut bir uyuşmazlığın resmi merciin müdahalesi olmadan, tarafların karşılıklı rıza ve fedakarlığı ile ortadan kaldırılmasıdır. Sulh, maddi hukuk açısından uyuşmazlığı, usul hukuku açısından davayı ortadan kaldırır.

TTK. sulh sözleşmelerine ilişkin yeni bir düzenleme getirmemektedir. 6762 sayılı ETTK. m.310'nun tekrarıdır.

Ticaret Kanunu, yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğunu sona erdirebilecek sulh müessesesine ilişkin açık bir düzenleme mevcut değildir. Kurucuların ve yönetim kurulu üyelerinin sorumluluklarından dolayı dört yıl geçmeden sulh ve ibra yoluna gidilemeyeceğine ilişkin düzenleme, sadece kuruluştan doğan sorumluluğa ilişkin olup, yönetim kurulu üyelerinin, kuruluş dışındaki sorumluluklarına kıyas yolu ile uygulanmaz. Zira 6102 sayılı TTK. m.559'un kıyasen uygulanması durumunda şirketin kuruluş dışında yönetim kurulu üyesi ile sulh sözleşmesi yapma imkanı sınırlandırılmış olacaktır. Şirket kuruluş dışında sorumluluk hallerinde, bu hükümden dolayı dört yıl geçmedikçe yönetim kurulu ile sulh sözleşmesi yapamayacaktır. Oysaki bir kimsenin sözleşme özgürlüğü ancak kanunda açık bir hüküm olması halinde kısıtlanabilir. Ayrıca 6102 sayılı TTK. m.559'un kuruluş dışındaki sulh sözleşmesine kıyasen uygulanması durumunda, sözleşmenin geçerliliği yalnızca dört yıl geçmesi şartına değil, genel kurul onayı ve azlığın muhalefet etmeme şartına da bağlı olacaktır. Bu sakıncalar ve herhangi bir açık hüküm olmaması da dikkate alınarak anonim şirketin genel hükümler çerçevesinde (kuruluştan doğan sorumluluk hariç olmak üzere) sulh veya feragat ile alacağını istediği zaman sona erdirebilir¹⁵⁴.

A. Sulh Sözleşmesinin Pay Sahiplerinin Dava Hakkına Etkisi

¹⁵³ Çamoğlu, s.19; Poroy R./ Tekinalp, Ü./ Çamoğlu, E., 2010, *Ortaklıklar Ve Kooperatifler Hukuku*, 12. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, s.590.

¹⁵⁴ Akdağ Güney, N., 2012, *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulu*, İstanbul, s.320.

Pay sahiplerinin dava hakkı açısından sulh sözleşmelerine ibra sözleşmelerine ilişkin hüküm kıyas yoluyla uygulanmalıdır. Bu görüş, ibranın genel kurul kararı olmasına karşın, sulh sözleşmesinin şirketin yetkili organınca yapılabilmesi açısından Forstmoser tarafından eleştirilmiştir¹⁵⁵.

Sulh sözleşmesinde, ibradan farklı olarak sorumlu tutulan yönetim kurulu üyesi, şirketi idare ve temsile yetkili organ ile bir anlaşma yaparak sadece şirketin kendisine dava açmasına engel olabilmektedir. Sulh sözleşmesi genel kurulun onayına sunulmuş ise, burada olumlu oy kullanan pay sahibinin dolayısıyla zararı sebebi ile dava açmaması gerekir. Aksi taktirde bu durum hakkın kötüye kullanımını teşkil etmiş olur (TMK. m.2)

Sulh sözleşmesi, yönetim kurulu üyelerini ancak bütün pay sahiplerinin bu sözleşmeye onay vermesi veya pay sahipleri haklarını korumaları için kanun tarafından üç aylık iptal davası açma süresinin geçmesi durumunda koruyabilir (TTK. m.445). Yani ibranın genel kurul tarafından onaylanması durumunda, pay sahibi, genel kurul kararlarının iptali için öngörülen üç aylık sürede iptal davası açabilir.

Sulh sözleşmesine onay vermeyen pay sahibi için dolayısıyla zarara istinaden açılacak sorumluluk davası 6102 sayılı TTK. m. 558/2'nin kıyasen uygulanması halinde 6 aylık hak düşürücü süreye tabi olur.

Genel kurulda, sulh sözleşmesine onay veren pay sahibi, sonradan dolayısı ile zararı sebebi ile dava açamayacaktır. Sulh sözleşmesi genel kurul tarafından onaylanırken oy kullanmayan pay sahibi ise, dava açabilecek ancak, talep edilecek tazminat, sulh olunan miktar şirkete ödenmekle zarar bu oranda azalacağından, şirketin geriye kalan zararı ile sınırlı olacaktır¹⁵⁶.

¹⁵⁵ Forstmoser, *Verantwortlichkeit*, Anm.490 naklen Akdağ Güney, N., 2012, *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulu*, İstanbul, s.324.

¹⁵⁶ FEHR, s.158 naklen Akdağ Güney, N., 2012, *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulu*, İstanbul, s.324.

B. Sulh Sözleşmesinin Alacaklıların Dava Haklarına Etkisi

Alacaklıların doğrudan zarar uğradıkları durumlarda, sulh sözleşmesi onların dava hakkını etkilemeyecektir. Yeni düzenlemeye göre alacaklılar sadece iflas halinde dolayısıyla uğradıkları zararlarının tazmini için dava açma hakkına sahiptirler. Bu dava hakkı da iflas idaresi tarafından kullanılmadığı takdirde söz konusu olabilir.

Dolayısıyla zarar gören pay sahipleri ve alacaklılar da yönetim kurulu üyeleri ile sulh sözleşmesi yapmaları mümkündür. Bu durumda yapılan sözleşme tarafları bağlar ve açılan sorumluluk davasında ona karşı defî olarak ileri sürülebilir¹⁵⁷.

III. İBRA

Şirketler hukukundaki ibra kurumu, borçlar hukukundaki ibra sözleşmesinden farklıdır. Borçlar hukuku anlamında ibra, alacaklı ile borçlu arasında yapılan sözleşme ile sonuç doğurur. Bu nedenle alacaklı, borçlunun rızası olmadan tek taraflı beyanı ile alacak hakkından vazgeçemez¹⁵⁸. Şirketler hukuku anlamındaki ibra ise, tek taraflı yenilik doğurucu bir hukuki işlemdir. İbra, tüzel kişinin yetkili organının, sorumlu organının üyelerine karşı, yaptıkları işlemlerin hukuka ve mevzuata uygun olduğunun karar şeklindeki bir irade açıklamasıdır¹⁵⁹.

Yeni düzenlemede ibra ile ilgili hükümlerin kapsamı genişletilmiş ve sorumluluğa ilişkin kısma aktarılmış (Ticaret Kanununun m.559)¹⁶⁰. Ayrıca İsviçre hukukundan gelen ibra ile ilgili yeni bir hüküm eklenmiştir (Ticaret Kanununun m.558).

¹⁵⁷ Akdağ Güney, N., 2012, *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulu*, İstanbul, s.325.

¹⁵⁸ Eren, F., *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 8. Bası, İstanbul 2003, s.1222; Ulusoy, E., *Şirketler Hukukunda İbranın Hukuki Niteliği*, Turgut Kapsüz'e Armağan, Ankara 2003, s.253.

¹⁵⁹ Aytaç, s.7; Pulaşlı, 2006, *Tuğrul Ansay'a Armağan*, Ankara, s.261.

¹⁶⁰ Şirketin kuruluş işlemleri, tescil tarihinden itibaren dört yıl geçtikten sonra şirket genel kurul kararı ile sulh ve ibra olur. Esas sermayenin 1/10'ini temsil eden pay sahipleri, kurucular ve kurucu gibi sorumlu olanlar ile onlara katılanları ibra etmeye veya sulh olmaya karşı iseler ve bunu genel kurulda beyan ve oylarını da bu yönde kullanıp tutanağa geçirtmişler ise, sulh ve ibra genel kurulca onanamaz (ETTK. m.310).

Ticaret Kanununun 424. maddesinde ibra kararı düzenlenmemiştir. Bu maddede de sadece, genel kurulun bilançonun onaylanmasına ilişkin kararının, kararda aksine bir düzenleme bulunmadığı takdirde, bu durumun yönetim kurulu üyelerinin, yöneticilerin ve denetçilerin ibrası anlamına gelecektir.

Ticaret Kanununun 558. maddesindeki ibra, TTK. m.424'den farklı olarak sadece bilançoya yansıyan hukuki işlemler ve olgular bakımından değil, bir faaliyet dönemi içinde hesap vermesi gereken tüm sorumluların, tüm sorumlulukları ile ilgili olumsuz borç ikrarı niteliğindedir.

TTK. m.558/2, yönetim kurulu üyeleri, yönetici ve denetçilerin ibrası yeniden düzenlenmiş ve genel kurulun ibra kararının şirkete karşı da etkili olduğu belirtilmiş ve “sadece açıklanan maddi olaylar” ile sınırlandırılmıştır.

TTK. m.558/2 iki yeniliği içermektedir. Birincisi, ibraya olumlu oy veren pay sahipleri ve ibra kararını bilerek payı iktisap eden kişilerin dava haklarına ilişkindir. İkinci yenilik, diğer pay sahiplerinin dava haklarının ibra kararının alınmasından altı ay sonra düşeceği.

TTK. m. 558/2'ye göre, bilançodaki bilgilerin eksik veya gereği gibi açıklanmamış olması veya şirketin gerçek mali durumunun anlaşılmasına engel olmak amacıyla yanlış bilgilere bilinçli olarak yer verilmiş ise, genel kurulun bilanço tasdik etmesi, bu kişilerin ibrası sonucunu doğurmaz.

TTK. m. 558, ETTK. m.380'in tekrarıdır. Ancak “bu hususta bilinçli hareket edilmişse” ibaresi eklenmiştir. Gerekçede, bilinç kelimesinin kast kelimesinden kaçınmak amacıyla konduğu belirtilmiştir¹⁶¹.

İbrayı talep edenlerin, ibra için gerekli şartları yerine getirmiş olmaları gerekir¹⁶². Bu şartları da taraflar arasındaki sözleşme belirler. Sözleşmeden doğan sorumluluk

¹⁶¹ Ticaret Kanunu m 424 gerekçe; www.ticaretkanunu.net

açısından, kusur şartı esas olduğu için ibra edilecek yönetim kurulu üyelerinin de kusurlu olup olmadıkları ibra edilip edilmemeleri açısından önemlidir¹⁶³. İbrayı talep ve dava hakkının tanınması için ilgililerin sadece kusursuz olduklarını ispat etmeleri yeterli olacaktır, ayrıca zararın doğmadığını ispat zorunlulukları yoktur¹⁶⁴.

İbra davası, niteliği gereği eda davası değil¹⁶⁵, Yargıtay'ın da belirttiği gibi¹⁶⁶, tespit davası niteliğindedir¹⁶⁷. Bunun nedeni de ibra kararının genel kurulun serbest takdirine bağlı olduğundan, yönetim kurulunu ibra etmeye zorlanması mümkün değildir. Ayrıca tespit davası sonucu alınan ilam herkese karşı ileri sürülebileceğinden ve ilamın uygulanması gerekmediğinden yönetim kurulu üyeleri için daha uygundur¹⁶⁸.

İbra kararının, Borçlar Hukukundaki anlamı ile borcu sona erdirip erdirmediği tartışmalıdır. Doktrindeki bir görüşe göre¹⁶⁹; ibra kararı sadece şirketin iddialarını ortadan kaldırır, sorumluluğu ortadan kaldırmaz. Yönetim kurulu üyeleri şirketçe kendileri aleyhine açılan davada ibra edilmiş olduklarını ileri sürerek sorumluluktan kurtulacaklardır. Bu görüşe göre, ibra, alacağa etki etmemekte, aynı alacak pay sahipleri

¹⁶² Hirş, E., *Ticaret Hukuku Dersleri*, C.II., 3. Bası, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul 1948, s.320; Domaniç, H., 1978, *Anonim Şirketler*, İstanbul, Eğitim Yayınları, s.543; Aytaç, s.156; Tekil, s.297. Vekalet akdi görüşünü savunan TANDOĞAN'a göre, vekil, müvekkilin hesabı onaylayıp kendisini ibra etmekten kaçınması durumunda, gördüğü iş başarılı ve verdiği hesap tamamen doğru olsa bile, müvekkilden onay ve ibrada bulunmasını talep veya dava edemez; ancak müvekkilin kendisine karşı gösterdiği güvensizlik nedeniyle vekaletten istifa edebilir (Tandoğan, H., *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*, C.2, İstanbul 1989, s.267).

¹⁶³ Çelik, A., *Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Üyelerinin İbrası*, Ankara 2007, s.236.

¹⁶⁴ Aytaç, s.160; Pulaşlı, H., 2011, *6102 Sayılı Kanuna Göre Şirketler Hukuku Şerhi*, C.2, Ankara, s.1966.

¹⁶⁵ İbra davasının eda davası olduğu yönünde Arslanlı, H., *Anonim Şirketler II-III*, Anonim Şirketin Organizasyonu ve Tahviller, İstanbul 1960, s.201.

¹⁶⁶ 11. HD. 1.6.1984,1984/2845 E.,1984/3199K. www.kazanci.com.tr (17.02.2012)

¹⁶⁷ Aytaç, s.176; Çamoğlu, s.215; Helvacı, M., 2001, *Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu*, 2. Bası, İstanbul, s.145.

¹⁶⁸ Helvacı, M., 2001, *Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu*, 2. Bası, İstanbul, s.145.

¹⁶⁹ Tekil, s.227.

ve alacaklılar tarafından talep edilebilmekte ve davanın kazanılmadığı durumunda tazminat şirkete ödenmektedir.

Doktrindeki diğer görüşe göre¹⁷⁰; ibra, yönetim kurulu üyelerinin şirkete karşı sorumluluğunu ortadan kaldırır. Buradaki sorumluluk tazminat alacağına ilişkin olduğundan ibra kararının tazminat alacağına bağlı borcu sona erdirdiğinin de kabul edilmesi gerekir. Bizim de katıldığımız bu görüşe göre ibra kararı şirketin iddialarını kaldırmakla kalmayacak, borç sona erdiğinden aynı zamanda sorumluluğu da ortadan kaldıracaktır.

Sulh ve ibra ile ilgililerin hukuki sorumluluğu düşmesine rağmen, cezai sorumlulukları devam eder¹⁷¹.

Şimdi de ibranın sorumluluk davaları üzerindeki etkisini inceleyelim.

A. İbranın Sorumluluk Davasına Etkisi

Yönetim kurulu üyelerinin bilinçli hareket etme şartı getirilmiştir. Bilinçli hareket etme şartı şirketin dava açma hakkına engel olacak, pay sahiplerinin ve alacaklıların dava hakkına etkisi olmayacaktır.

Genel kurul tarafından verilen ibra kararı, ibranın kapsamına giren maddi olaylara ilişkin şirketin ya da ibraya olumlu oy veren veya ibra kararından sonra, bu kararı bilerek pay sahibi olmuş pay sahiplerinin sorumluluk davası açma hakkını ortadan kaldıracaktır. Ayrıca pay sahibi dava hakkını ibra tarihinden itibaren altı ay geçmesi ile düşmektedir. Bu hak düşürücü süre ibra kararının alındığı tarihten itibaren işleyecektir (TTK. m. 558/2). İbranın oylandığı genel kurula katılmayan veya katılıp da olumsuz oy kullanan pay sahipleri altı aylık hak düşürücü süre içerisinde sorumluluk davasını açmak zorundadırlar. Alacaklılar bu altı aylık süre ile bağlı değildirler (TTK. m.424)

¹⁷⁰ İmregün, O., 1989, *Anonim Ortaklıklar*, 4. Bası, İstanbul, Yasa Yayıncılık, s.245; Domaniç, H., 1978, *Anonim Şirketler*, İstanbul, Eğitim Yayınları, s.539; Ansay, AŞ., s.20; Ansay, s.423.

¹⁷¹ Eriş, G., 2007, *Açıklamalı- İçtihatlı Ticari İşletme Ve Şirketler*, Cilt II, 4. Bası, Ankara Seçkin Yayınları, s.1668.

B. İbra Kararının Şirketin Dava Hakkına Etkisi

İbranın hukuki niteliği menfi borç ikrarı olduğu için, ibra kararının genel kurul tarafından geçerli olarak verilmesi ile, şirketin sorumluluk davası açma hakkını ortadan kaldırır¹⁷².

İbra, borcu sona erdiren sebeplerden birisi olarak bankalar da dahil olmak üzere anonim şirketlerde yönetim kurulu üyeleri aleyhine sorumluluk davası açma hakkını ortadan kaldırır¹⁷³.

C. İbranın Pay Sahiplerinin ve Alacaklıların Dava Haklarına Etkisi

Pay sahiplerinin ve alacaklıların yönetim kurulu üyelerine karşı açacakları sorumluluk davaları iki tiptir. Pay sahipleri ve alacaklılar, dolaylı zarar gören kişi sıfatı ile veya doğrudan doğruya gördükleri zararlar sebebi ile dava açabilirler. Bu iki davanın hukuki niteliği ve şartları birbirinden tamamen farklı olduğu için sorumluluk davaları pay sahipleri ve alacaklılar yönünden farklı şartlara tabidir. Bu nedenle ibra kararının dava hakları üzerindeki etkileri, pay sahipleri ve alacaklılar bakımından her iki dava ayrı ayrı ele alınarak incelenecektir.

1. İbranın dolayısıyla zararlar sebebiyle açılacak davalarda etkisi

Pay sahiplerinin dava hakları açısından, Ticaret Kanununda bir hüküm mevcut değildir.

Arslanlı'ya göre¹⁷⁴; pay sahiplerinin dolayısı ile zarar gören şahıs sıfatı ile açacakları davalar genel kurul kararına tabidir. Eğer genel kurul kararı vermiş ise, pay sahibi dolayısı ile zarar gören kişi sıfatı ile dava açıp tazminatın şirkete verilmesini isteyemeyecektir. Eğer azınlık dava açılması yönünde oy kullanırsa şirket bu davayı açmaya mecbur olduğundan pay sahiplerinin dava hakkı da devam edecektir. İmregün'e

¹⁷² Hirş, s.319; Çamoğlu, s.248; Aytaç, s.206-207; İmregün, O., 1989, *Anonim Ortaklıklar*, 4. Bası, İstanbul, Yasa Yayıncılık, s.245; Tekil, s.227; Helvacı, M., 2001, *Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu*, 2. Bası, İstanbul, s.145; Ansay, s.422.

¹⁷³ Çamoğlu, İbranın Sorumluluk Davalarına Etkisi, s.329; İmregün, s.246; Ansay, s.423.

¹⁷⁴ Arslanlı, H.,1960, *Anonim Şirketler, C. II, Umumi Hükümler*, 3. Bası, İstanbul, s.185.

göre¹⁷⁵; genel kurul kararı pay sahiplerine karşı etkili olduğundan genel kurulun ibra kararı vermesi durumunda, pay sahibi sıfatı ile tazminat davası açabilmek için, öncelikle ibra kararının iptalini dava ve kararı iptal ettirmek gerekmektedir. Ansay'a göre¹⁷⁶; ibra kararı, şirketin ve pay sahiplerinin idareciler aleyhine dava açmasına engeldir. Ancak yazara göre, sulh, feragat ve ibra şirketin bu dava haklarından vazgeçmesinin pay sahiplerinin davasını etkilemesi doğru değildir. Çamoğlu ve Aytaç'a göre¹⁷⁷; İsviçre BK. m.757'nin bizde de kıyasen uygulanması gerekmektedir. Yazarlara göre, alınan ibra kararı ortağın dava hakkını düşürmez. Sadece şirketin dava hakkını ortadan kaldırır, pay sahiplerinin dava hakkı etkilenmez. Çamoğlu'na göre şirketin, pay sahipleri ve alacaklıların dava hakkı aynı amaca yöneliktir. Amaç, şirketin zararının telafisi, dolayısıyla pay sahipleri ve alacaklıların tatmin olmasıdır. Her birinin dava hakkı birbirinden bağımsızdır. Borçlu, ancak şirkete ödeme yaparak borcundan kurtulabilir. Ayrıca yazara göre, TTK. m.423'e göre, ibraya ilişkin genel kurul kararının olumsuz oy verenler ve toplantıya katılmayanlar da dahil bütün pay sahipleri açısından bağlayıcı olduğu kuralı pay sahiplerinin dava hakkına engel değildir. İbra kararı, şirketin kendi dava hakkı üzerinde tasarruf etmesini sağlar. Pay sahiplerinin sorumluluk davası açabilmeleri müktesep hak niteliğinde olduğundan, genel kurulun oybirliği ile alacağı bir kararla ortadan kaldırılabilir. Yazara göre diğer bir sebep ise, ortağın öncelikle, genel kurul kararının iptalini sağlayıp daha sonra sorumluluk davası açması zor ve uzun bir iş olarak ortaya çıkacak ve bu dava hakkı ibra engeli ile iyice zorlaşarak cazibesiz hale gelecektir. Son olarak Çamoğlu'na göre, ibra kararının genel kurulda adi çoğunluk ile alınmasının olanaklı olması ve kolaylıkla ibra kararı çıkarmak mümkün olduğundan ibra kararında olumsuz oy kullananlar veya toplantıya katılmayan üyelerin dava hakkı ibraya rağmen devam eder. Ancak ibra kararını onaylayan ortağın sonradan sorumluluk davası açması TMK. m. 2 açısından aykırı düşmektedir.

Bize göre de, Çamoğlu'nun görüşüne belirttiği gerekçelerden dolayı katılıyoruz. Ayrıca, pay sahiplerinin yönetim kurulu üyeleri aleyhine sorumluluk davası açabilmeleri

¹⁷⁵ İmregün, O., 1989, *Anonim Ortaklıklar*, 4. Bası, İstanbul, Yasa Yayıncılık, s. 250.

¹⁷⁶ Ansay, s.423; Ansay AŞ, s.130.

¹⁷⁷ Çamoğlu, E., 2010, *Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu (Kamu Borçlarından Sorumluluk İle)*, 3. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, s.252; Aytaç, Z., 1982, *Anonim Ortaklıklarda İbra*, Ankara., s.212.

müktesesep hak niteliğinde olduğu için, genel kurulu toplantısında bulunmayan veya bulunup da ibraya olumsuz oy vermiş olan pay sahiplerinin uğradıkları dolayısıyla zararlar da dava açma haklarının bulunduğunu kabul etmek gerekir. Ancak, ibra lehine oy veren veya ibra kararını bilerek payı devralan pay sahiplerinin dava hakları yoktur (TTK. m.558/2).

İbra kararının alacaklıların dava hakkına etkisi bulunmadığı doktrinde büyük çoğunluk tarafından savunulmaktadır¹⁷⁸. Bu görüşe göre, dolayısı ile ve doğrudan doğruya zararlar arasında bir ayırım yapılmaksızın alacaklıların dava hakkı ibra kararından etkilenmez. Buna karşın Arslanlı ve Mimaroglu'na göre¹⁷⁹, alacaklıların dava hakkını da pay sahiplerinin dava hakkı gibi genel kurul kararına tabidir. Yazarlara göre asıl dava hakkı sahibi olan şirketin, sorumluları ibra etmesi halinde alacaklıların şirket lehine dava açma hakları da sona erer.

2. İbranın doğrudan zararlar sebebiyle açılacak davalarda etkisi

Pay sahipleri ve alacaklıların, yönetim kurulu üyelerinin işlemleri ile uğradıkları zararlarla şirketin zararı arasında bir bağlantı yoktur. Bu sebeple pay sahiplerinin ve alacaklıların hakları şirketin dava hakkından bağımsızdır¹⁸⁰. Doktrinde pay sahiplerinin ve alacaklıların ibra kararından etkilenmeyeceği görüşü çoğunluk tarafından kabul edilmektedir.

D. Kuruluşta İbra

Kuruluş ve sermaye artırımında ibra, Ticaret Kanunu m.559'da düzenlenmiştir. Gereğede hükmün 6762 sayılı ETTK. m.310'nun tekrarı olduğu belirtilmiştir.

¹⁷⁸ Çamoğlu, s.235; Aytaç, s.220; Helvacı, s.145; İmregün, O., 1989, *Anonim Ortaklıklar*, 4. Bası, İstanbul, Yasa Yayıncılık, s.250; Bilgili, F./ Demirkapı, E., *Ticaret Hukuku Dersleri*, Bursa 2011, s.305.

¹⁷⁹ Arslanlı, H.,1960, *Anonim Şirketler*, C. II, Umumi Hükümler, 3. Bası, İstanbul, s.189; Mimaroglu, S. K.,1967, *Anonim Şirketlerde İdare Meclisi Azalarının Hukuki Mes'uliyeti*, Ankara, s.119.

¹⁸⁰ Arslanlı, H.,1960, *Anonim Şirketler*, C. II, Umumi Hükümler, 3. Bası, İstanbul, s.186; Çamoğlu, İbranın Sorumluluk Davalarına Etkisi, s.346.

Kendigelen'e göre¹⁸¹; bu tespit yerinde değildir. Bunun nedenide ETTK.m.310 sadece kuruluştan doğan sorumluluğun ibrasına ilişkin iken, yeni kanunda sermaye artırımından doğan sorumluluk da açıkça aynı ibra usulüne tabidir.

TTK. m.559'a göre, kuruluştaki kurucular, yönetim kurulu üyeleri ve denetçilerin sorumlulukları dört yıl geçmeden ibra ve sulh yoluyla ortadan kaldırılamayacaktır. Ayrıca daha önemlisi azınlık pay sahiplerinin ibraya engel olabilme olanağı düzenlenmektedir. Dört yıllık süre geçmeden genel kurulda anılan kişiler ibra edilse bile, bu karar, kanunun emredici hükmüne aykırılık nedeni ile geçersizdir (TTK. m.447/1).

E. İbra Kararının Geri Alınma Sorunu

Genel kurulun sorumlu kişilere ilişkin olarak önceden vermiş olduğu ibra kararının geri alınıp alınmayacağı ile ilgili 6762 sayılı ETTK.'da açık bir hüküm yoktu. Genel kurul verdiği bir kararı sonradan değiştirmeye veya geri almaya yetkili ise de, bu yetkisi mutlak değildir. Özellikle genel kurul verdiği bir karar ile üçüncü kişilerin kazanılmış haklarını ihlal edemez¹⁸². Yargıtay da bir kararında genel kurulun daha önce verdiği ibra kararından cayamayacağını şu şekilde belirtmiştir:

“Ancak, Yüksek Planlama Kurulu kararı aksine belirtilen tavan üzerinde kapsam dışı personele ücret zammı uygulayan davalı yöneticilerin bu işlem ve kararının 20.06.1996 tarihinde yapılan genel kurulda, genel kurulun bilgisine sunulduğu halde, ibra edildiği anlaşılmaktadır. Bu şartlarda ve buna rağmen genel kurul ibra kararı vermiş ise, artık daha sonra böyle bir ibradan cayılması mümkün değildir”¹⁸³.

İbra kararının geri alınması konusu yeni kanun ile sonuca bağlanmıştır. Yargıtay kararları doğrultusunda kesin bir çözüm getirilmek istenmiş ve genel kurul tarafından verilen ibra kararının sonradan yeni bir genel kurul kararı ile kaldırılamayacağı açık

¹⁸¹ Kendigelen, A., 2011, *Yeni Türk Ticaret Kanunu: Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler: Genel Açıklamalar, Başlangıç Hükümleri, Ticari İşletme, Ticaret Şirketleri, Kıymetli Evrak, Son (Ve Geçici) Hükümler*, İstanbul, On İki Levha Yayın, s.409

¹⁸² Pulaşlı, H., 2011, *6102 Sayılı Kanuna Göre Şirketler Hukuku Şerhi*, C.2, Ankara, s.1976.

¹⁸³ 11. HD. 30.05.2002 T., 2002/2400 E., 2002/5404 K. (www.kazanci.com)

hükme bağlanmıştır; ancak TTK. m.445 hükmü saklıdır (Ticaret Kanununun m.558). TTK. m.445’de anonim şirket genel kurul kararlarının iptalini düzenlemektedir. İbra kararı bir genel kurul kararı olduğundan, hukuka aykırı olması durumunda mahkeme kararı ile ve ibra kararının kanuna, ana sözleşmeye veya dürüstlük kurallarına aykırı olması durumunda iptal edilebilir. İptal kararı şirket içi ilişkiler bakımından geriye yürür.

F. Haklarında Sorumluluk Davası Açılmış Kişilerin Genel Kurulun İbra Etmeme Kararının İptalini Dava Edip Edemeyeceği Sorunu

6102 sayılı TTK. ile, yönetim kurulu üyeliği için artık pay sahibi olma şartı kaldırılmıştır (TTK. m.359). Bu durumda, yeni düzenlemeye göre, pay sahibi olmayan yönetim kurulu üyeleri ibra edilmemeleri ve yeniden seçilmemeleri durumunda, yönetim kurulu üyesi sıfatını kaybedeceğinden, genel kurulun ibra etmem kararının iptalini dava edemeyeceklerdir.

6102 sayılı TTK. m.446, kimlerin iptal davası açabileceğini açıkça belirtmiştir. Bunlar, pay sahipleri, yönetim kurulu ve yönetim kurulu üyelerinin kişisel sorumluluğuna sebep olacak ise yönetim kurulu üyelerinin her biridir. Ancak genel kurulun yönetim kurulu üyelerini ibra etmemesi üzerine açılan ibra davasında, davacının gerek genel kurul kararının alındığı tarihte ve gerek ise ibra davası açıldığı tarihte yönetim kurulu üyesi, hatta pay sahibi olup olmaması önemli değildir. Zira genel kurulun ibrayı reddetme kararı davacının yönetim kurulu üyesi sıfatına sahip olması ve karar alındığı tarihten önceki onun faaliyet dönemindeki iş ve işlemlerine ilişkin olarak alındığından, onun kişilik ve malvarlığı haklarını ihlal eden bir genel kurul kararının varlığı söz konusudur. Bu nedenle, dava tarihinde yönetim kurulu üyesi ve aynı zamanda pay sahibi de olmayan kimseye böyle bir dava açma hakkının tanınması gerekmektedir¹⁸⁴.

TTK’nın yeni düzenlemesinde, yönetim kurulu üyeleri aleyhine dava açılabilmesi için genel kurulun iznini gerektiren ETTK. m. 341 kaldırıldığından, yönetim kurulu

¹⁸⁴ Pulaşlı, H., 2011, *6102 Sayılı Kanuna Göre Şirketler Hukuku Şerhi*, C.2, Ankara, s.1986.

üyelerinin ibra edilmemelerine ilişkin genel kurul kararı, uygulanabilir nitelikte bir karardır. Ancak sorumluluk davasının açılıp açılmaması şirkete kalmıştır.

IV. ZAMANAŞIMI

Anonim şirketin kuruluş işlemlerinden dolayı sorumluluktan kurtulmanın yollarından biri de zamanaşımıdır.

Anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğuna uygulanacak zamanaşımı bağlamında ETTK. ve TTK. arasında bir fark yoktur. TTK.'nın gerekçesinde, 560. maddenin ETTK. 309/4'ün tekrarı olduğu belirtilmiştir.

Kanun koyucu alacaklılara dava açmak için yeterli süreyi sağlamak ve özgürce karar vermelerine engel olan baskıyı ortadan kaldırarak yönetim kurulu üyelerinin görevlerini huzur ve güven içinde yapmalarına olanak sağlamak için kısa zamanaşımı süreleri koyma eğilimindedirler¹⁸⁵.

Tazminat davasında zamanaşımı, davacının zararı ve sorumlu olan kimseyi öğrendiği tarihten itibaren iki yıldır (TTK. m.560). TTK 560. madde, özel hükümdür. BK. 147/4 ile aralarında konu yönünden uyuşma olan hallerde TTK 560. madde uygulanır; BK 147/4 ancak TTK 560. maddenin kapsamı dışında kalan hallerde uygulama alanı bulur.

TK 560. madde uyarınca sorumlu olanlara karşı açılacak tazminat davası, davacının zararı ve sorumluyu öğrendiği tarihten itibaren iki (ve her halde zararı doğuran eylemin meydana geldiği günden itibaren) beş yıl geçmekle zamanaşımına uğrar. Kanun koyucu bu maddedeki sorumlularla öncelikle 553. maddede sayılan “kurucular, yönetim kurulu üyeleri, yöneticileri ve tasfiye memurları” ile “Hukuki Sorumluluk” başlığını taşıyan Onbirinci Bölümdeki 549, 550, 551 ve 552. maddelerde düzenlenen özel sorumluluk hallerinin sorumlularını kastetmektedir¹⁸⁶.

¹⁸⁵ TÜRK, Hikmet Sami, “Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerine Karşı Açılacak Sorumluluk Davalarında Zamanaşımı ve Başlangıcı”, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, VI. (Nisan 1989), Ankara 1989, s. 40.

¹⁸⁶ Çamoğlu E., Yeni Türk Ticaret Kanunu’nda Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerine Karşı Açılacak Sorumluluk Davalarında Zamanaşımı, www.ticaretkanunu.net/yeni-turk-ticaret-kanunu/

BK. 147/4 hükmü ile TTK 560. madde sadece müdürler, temsilciler ve denetçiler açısından örtüşmektedir. Bu kişiler aleyhine TTK 549 vd. hükümlerine göre açılacak sorumluluk davaları 560. maddedeki özel sürelerle tabidir. Buna karşılık pay sahiplerinin birbirlerine karşı açacakları veya şirketle aralarındaki davalara BK 126/4'ün beş yıllık zamanaşımı süresi uygulanır.

Buna karşılık yönetim kurulu üyelerinin (şirketin diğer yöneticilerinin ve denetçilerinin) şirkete karşı açacakları tazminat davaları ise BK. m. 147/4 uyarınca beş yıllık zamanaşımı süresine tabidirler.

6102 sayılı Kanunun, 6762 sayılı ETTK. m.309/4'den tek farkı sorumluluğa sebep olan fiilin cezayı gerektirmesi durumunda tazminat davası bakımından uygulanacak daha uzun zamanaşımı süresi, ceza hukukundaki dava zamanaşımıdır.

ETTK. m.309'a göre, fiil veya işlem aynı zamanda cezayı gerektiren bir suç olup, Ceza Kanununda daha uzun bir zamanaşımına tabi ise, tazminat davasına da bu uzun süre uygulanır. Özellikle belgede sahtecilik ve aynı sermayeye değer biçilmesinde hile, aynı zamanda cezayı gerektirdiğinden, sürenin belirlenmesi önemlidir¹⁸⁷.

İki senelik zamanaşımı zararın ve zarar verenin bilinmesi tarihinden itibaren başlar (Borçlar Kanunu m.72).

Beş senelik zamanaşımının başlangıcı, zarar neden olan fiilin oluş tarihidir.

6102 sayılı TTK. ile hukuki sorumluluğun dışında, suçlar ve cezalar başlığı altında cezai sorumluluk halleri de düzenlenmiştir (TTK. m.562).

¹⁸⁷ Bilgili F. / Demirkapı E., 2011, *Ticaret Hukuku Dersleri*, Bursa, Dora Yayınları, s.305; Mimaroglu, S. K., 1967, *Anonim Şirketlerde İdare Meclisi Azalarının Hukuki Mes'uliyeti*, Ankara, s.120.

Doktrinde zamaşımı düzenlemesinin değitirilmesinden yana olan yazarlar vardır¹⁸⁸. Bu düşünceyi savunan yazarlara göre büyük anonim şirketlerin çok ortaklı olması zararların ortaya çıkmasını engelleyebilir. Şirketin zararını tespit etmek bu süreler içinde mümkün olmayabilir. Mahkemeler tarafından sorumluluk davalarının kısa sürede sonuçlandırılmaması da söz konusu olabilir. Oysaki Mimaroglu'na göre ticari muamele ve tasarruflarda hız esastır. Bu sebeple özel bir zamaşımı gerekir. Bu özel zamaşımı süresi kısa olmalıdır¹⁸⁹. Güney'e göre ise, ticari işlem ve tasarruflara kısa zamaşımı süresinin uygulanması doğrudur ancak sorumluluk davalarında ise kısa zamaşımı düzenlemesi ticari işlem ve tasarruflardaki zamaşımı düzenlemesi gibi olamaz. Çünkü sorumluluk davalarına kısa zamaşımı sürelerinin uygulanması ticari işlem ve tasarruflara hız kazandırmayacak sadece sorumlularını daha kısa sürede sorumluluktan kurtulmalarını sağlayacaktır¹⁹⁰. ETTK'nın gerekçesinde sürenin kısa tutulmasının gerekçesi, ticari hayatın hızlılığı ve ülke koşullarıdır¹⁹¹.

Sorumluları daha dikkatli olmaya sevk edeceği düşüncesiyle zamaşımı sürelerinin 6102 sayılı TTK. düzenlemesinde kaynak teşkil eden İBK m.760'daki beş ve on yıllık zamaşımı süresi düzenlemesi paralelinde olmalıdır.

¹⁸⁸ Akdağ Güney, N., 2010, *Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu*, 2. Bası, İstanbul, Vedat Yayıncılık, s. 268; Tandoğan, H., 1963, *Üçüncü Şahsın Zararını Tazmin*, Ankara, Ajans-Türk Matbaası, s. 125; Çamoğlu, E., 2010, *Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu (Kamu Borçlarından Sorumluluk İle)*, 3. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, s. 252; Atan, T., 1967, *Türk Ticaret Kanuna Göre Anonim Şirketlerde İdare Meclisi Azalarının Hukuki Mesuliyeti*, Ankara, Banka Ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, s.75.

¹⁸⁹ Mimaroglu, S. K., 1967, *Anonim Şirketlerde İdare Meclisi Azalarının Hukuki Mes'uliyeti*, Ankara, s.125.

¹⁹⁰ Akdağ Güney, N., 2010, *Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu*, 2. Bası, İstanbul, Vedat Yayıncılık, s.268.

¹⁹¹ Tandoğan, H., 1963, *Üçüncü Şahsın Zararını Tazmin*, Ankara, Ajans- Türk Matbaası, s.125.

ALTINCI BÖLÜM

ŞİRKETİN ZARARI

I. GENEL OLARAK

Sorumluluk hukukunun genel hükümlerine göre bir tazminat yükümlülüğünün doğabilmesi için zararın varlığı gereklidir. Şirketin uğradığı zararın tazmini konusunda şirkete ve pay sahiplerine TTK. m.555 dava hakkı tanımıştır. Bu maddenin kaynağı İsviçre BK m.756'dır. 6762 sayılı ETTK m. 309 ve m. 336'da şirket alacaklılarına tanınan sorumluluk davası açma hakkına yeni kanunda şarta bağlanmıştır. Alacaklılar bakımından sadece şirketin iflası halinde TTK. m. 556 kapsamında sorumluluk davası açma hakkı mevcuttur.

Pay sahipleri açısından dolayısı ile zarar söz konusu olduğu için, pay sahipleri açılacak sorumluluk davasında tazminatın şirkete ödenmesini istemek zorundadırlar (TTK. m.555/1).

TTK. m.555/2'de yargılama giderleri bakımından pay sahibi tarafından açılan sorumluluk davasını hukuki ve maddi sebepler haklı gösterdiği durumda yargılama giderlerinin davacı pay sahibi ile şirket arasında hakkaniyete göre paylaşılacağı hükme bağlanmıştır. İsviçre hukukunda ise, masrafların paylaşılmasının ilişkin bu madde 01.01.2011 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere kaldırılmıştır¹⁹².

II. İFLAS HALİNDE

Anonim şirketin iflası durumunda, şirket ve pay sahiplerinin yanında şirket alacaklılarının da dava açma hakkı vardır. Ancak 6102 sayılı TTK. m. m.556/1'e göre, 6762 sayılı ETTK. m. 309/2 hükmüne benzer şekilde pay sahipleri ve alacaklıların bu

¹⁹² Kendigelen, A., 2011, *Yeni Türk Ticaret Kanunu: Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler: Genel Açıklamalar, Başlangıç Hükümleri, Ticari İşletme, Ticaret Şirketleri, Kıymetli Evrak, Son (Ve Geçici) Hükümler*, İstanbul, On İki Levha Yayın, s.404.

hakkının öncelikle iflas idaresi tarafından ileri sürülmesi gerektiği hüküm altına alınmıştır.

Şirketin uğradığı zararları talep hakkı öncelikle iflas idaresine, tanınmaktadır. Şirket alacaklıları ve pay sahipleri ancak iflas idaresi tarafından sorumlular hakkında tazminat davası açılmaması durumunda davayı açabileceklerdir. Bu durumdan dolayı kanun koyucu davayı açan şirket alacaklısı ve pay sahibi için özel bir düzenleme öngörmüştür. Dava sonunda elde edilen tazminattan önce dava açan alacaklının alacağı ödenecek, sonra davacı pay sahipleri sermaye payları oranında kendi paylarına düşen kısmı alacak, geriye kalırsa da kalan miktar iflas masasına ödenecektir (TTK. m.556/2).

TTK. m.556/2’de öngörülen düzenleme yeni bir düzenleme olarak görülmekte ise de Kendigelen’e göre¹⁹³; 6762 sayılı ETTK. m. 309/2’nin yollama yaptığı İİK. m. 245’e göre de aynı sonuca varılmaktadır.

TTK. m. 556/3’te, 6762 sayılı TTK. m. 309/2 de olduğu gibi, şirketin sahip olduğu tazminat talebinin devrine ilişkin İİK. m.245 hükmünü saklı tutmuştur.

Dava sonunda kesin hüküm ile hükmedilen tazminat şirkete verilir. Dava hakkına asıl sahip olan şirket iflas etmiş ise, dava açma hakkını iflas idaresince kullanabilir. Şirket tasfiye haline girmiş ise, davayı tasfiye memuru açar (İcra-İflas Kanunu m.245).

İflas idaresinin yönetim kurulu üyelerine karşı sorumluluk davası açılıp açılmamasına karar verme yetkisi ikinci alacaklılar masasına aittir. İkinci alacaklılar masası davaların açılmasına gerek göremez ise, dava hakkı şirket alacaklılarına devredilir (İcra-İflas Kanunu m.245).

İflas masasına pay sahipleri dahil değildir. Doktrinde¹⁹⁴; pay sahiplerinin İcra –İflas Kanunu m.245’e göre dava haklarının devrini isteyemeyecekleri görüşü benimsenmiştir.

¹⁹³ Kendigelen, A., 2011, *Yeni Türk Ticaret Kanunu: Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler: Genel Açıklamalar, Başlangıç Hükümleri, Ticari İşletme, Ticaret Şirketleri, Kıymetli Evrak, Son (Ve Geçici) Hükümler*, İstanbul, On İki Levha Yayın, s.405.

Bunun nedeni, ETTK. m.309/2'deki İcra-İflas Kanunu m.245'e yaptığı göndermenin sadece şirket alacaklılarını kapsamasıdır. İcra-İflas Kanunu m.245'e göre açılan tazminat davasında şirket alacaklısının önce tatmin edileceği, daha sonra geriye kalanın masaya verileceği, fakat pay sahibinin alacaklı sıfatı olmadığı için bu davayı açmada hakkı olsa bile bütün tazminat masaya verilecektir. Bu durumda da pay sahibinin hiçbir menfaati yoktur.

Bu davayı açmada pay sahibinin de menfaati bulunmaktadır. Pay sahibinin elde edeceği tasfiye bakiyesi ile maddi menfaate sahip olan pay sahibi, şirketin alacaklılarının tatmin edilmesi ile de manevi menfaati vardır. Örneğin, İbra, şirketin dava hakkını ortadan kaldırıldığı halde şirketin zararı sebebi ile zarara uğrayan pay sahibinin dava hakkını ortadan kaldırmamaktadır¹⁹⁵.

TTK. m.555'e örnek vermek gerekirse yönetim kurulunun kötü ve kusurlu davranışları sebebi ile şirketi kazanç kaybına neden olmaları ve bu yüzden ileride kar payının azalacağını öngören pay sahiplerinin açacakları davalar veya şirketin arabası kendi kişisel işlerinde özensiz olarak kullanan yöneticinin şirkete ve dolayısı ile ortağa verilen zarar yüzünden açılacak davalardır¹⁹⁶.

III. FARKLILAŞTIRILMIŞ TESELSÜL VE BAŞVURU

Zarar gören kişi zararının tazmin edilmesini talep ederken zararını, usul hukukuna göre rakam ile belirtmesi gerekir. Mahkemeden her bir sorumluya düşen tazminat miktarının belirlenmesini isteyemeyecektir. Belirtilen rakamın tümü davalıların müteselsilen sorumlu oldukları miktardır. Zarar gören bu miktar için istediği davalıya veya davalılara başvurabilir.

¹⁹⁴ Pekcanitez, H., *Anonim Ortaklıkların İflası*, Ankara, 1991, s.85-86; Çamoğlu, E., 2010, *Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu (Kamu Borçlarından Sorumluluk İle)*, 3. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, s.127

¹⁹⁵ Helvacı, M., 2001, *Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu*, 2. Bası, İstanbul, s.135; Pulaşlı, H., 2011, *6102 Sayılı Kanuna Göre Şirketler Hukuku Şerhi*, C.2, Ankara, s.1964.

¹⁹⁶ Çelik, A.,2007, *Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Üyelerinin İbrası*, Ankara, Adalet Yayınevi, s.509; Uçar, S., 1994, *Hukukumuzda Yönetim Kurulu Ve Denetçiler İle Sorumluluk Halleri*, İstanbul, Alfa Yayınları, s.139.

TTK ile sorumluluk bakımından, teselsül kuralı aynen benimsenmiş ancak gerekçede de belirtildiği gibi “mutlak teselsül” yerine, İsviçre hukukundaki düzenlemeye (İsvBK m. 759) paralel olarak “farklılaştırılmış teselsül” kavramı benimsenmiştir. Farklılaştırılmış teselsül kavramına geçmeden önce konunun daha iyi anlaşılması için müteselsil sorumluluktan bahsetmek gerekir.

Müteselsil sorumluluk ağırlaştırılmış sorumluluk demek değildir. Bu tür sorumluluk, birden çok kişinin birlikte verdikleri zarardan zarar görene karşı birlikte sorumlu olmalarıdır. Yoksa, müteselsil sorumluluk, sorumluların tek başlarına sorumlu tutulsalardı bağlı olacakları sorumluluk rejiminden daha ağır şartlar içeren bir rejimle karşı karşıya bırakılmaları değildir. Başka bir deyişle, müteselsil sorumluluk birden çok kişinin, bu arada anonim şirketlere ilişkin hükümler çerçevesinde şirket yönetim kurulu üyelerinin, mevcut zarardan, bu zararın birlikte verilen zarar olup olmadığına dikkate alınmaksızın sorumlu tutulmalarını haklı göstermez¹⁹⁷. Ayrıca, BK m. 51/1. maddesi, hakimin, tazminatın türünü ve kapsamını durumun gereğine ve kusurun ağırlığına göre belirlemesini öngörmüştür. BK m. 52 uyarınca zarar gören, zarara razı olmuşsa, eylemi zararın doğmasına veya çoğalmasına yardım etmiş ve zarar verenin durumunu ağırlaştırmışsa, hakim tazminat tutarını indirebilir veya tazminatı vermektan tamamen vazgeçebilir.

Ayrıca anonim şirketin yönetim kurulu üyelerinin şirkete birlikte değil de tek başlarına verdikleri zarardan, müteselsilen değil, tek başlarına sorumlu olmaları gerekir. Zarardan sorumlu olmayan, yani uygun nedensellik bağının dışında kalan kişinin alacaklıının korunması uğruna sorumlu tutulması, müteselsil sorumluluk kavramına açıkça aykırı olduğu gibi hukuka ve adalete de aykırıdır.

Farklılaştırılmış teselsül ise Ticaret Kanununun 557. maddesinde düzenlemiştir. TTK. m. 557/1. fıkrası, farklılaştırılmış teselsül, birlikte zarar verenlerin dış ilişkideki sorumluluklarını düzenlemektedir. TTK. m. 557/1. fıkrasında yer alan "aynı zarar" ibaresi ile "birlikte verilen zarar" kastedilmiştir. Birinci fıkrada sorumluların "tek başına verdikleri zarar"dan söz edilmemiştir. Ancak hükümde yer alan "bu zarardan" ve "aynı

¹⁹⁷ Gereke m.557. www.ticaretkanunu.net/yeni-turk-ticaret-kanunu/

zarardan" ibareleri bu farkı vurgular. Mahkemenin, talep edilen şirket zararında önce "aynı zarar" ve "tek başına verilen zarar" ayrımı yapması gerekliliğini ortaya koyar. Zararın tümü davacı tarafından "aynı zarar" diye nitelendirilerek talep edilmiş olsa bile mahkeme bu araştırmayı yapacak, ondan sonra teselsülde farklılaştırmaya gidilecektir.

Davacı açısından bakıldığında "aynı zarar", "tek başına verilmiş zarar" ayrımı davacının aleyhinde değildir. Yeni durum davacıyı kayba uğratmamış, onun zararı kanuna aykırı olarak başkalarına yüklemesine engel olmuştur.

Farklılaştırılmış teselsül, müteselsilen sorumlu farklı tazminat yükümlüsü gruplarının ortaya çıkması sonucunu da doğurabilir. Aynı zarar yada tek başına verilen zarar belirlenirken mahkeme BK m. 51 ve 52’i de uygular. Bu gereklilik birinci fıkradaki "bunlardan her biri, kusuruna ve durumun gereklerine göre" hükmünde belirtilmiştir. Ayrıca, 553/2-3 fıkraları da dikkate alınır. BK m. 51 ve 52. maddeleri ayrıca iç ilişkide rücu dolayısıyla da uygulanabilir. Örneğin, kot bezi üreten bir anonim şirkette genel kurul yönetim kurulunun, kot pantolon ve ceket üretimi için yatırım yapması talimatını vermiştir. Yönetim kurulu, kot pantolon ve ceket iç pazarına girmemiş ve ihracatın zorluğuna, pazarda büyük oranda kapasite fazlası mal bulunduğu işaret etmiş olmasına rağmen, genel kurul talimata ilişkin kararı almıştır. Şirket iki yıl sonra bu yatırımdan zarara uğramıştır. Yönetim kurulu üyeleri aleyhine alınan teknolojinin eski olduğu ve pazarlama kanallarının kurulamadığı gerekçesiyle sorumluluk davası açıldığında mahkeme BK m. 52/1’de yer alan şirketin "zarara razı olduğu" veya "zararın doğmasına" yardım ettiği olgularını dikkate alacağı gibi, eski teknolojinin alınmasında üyeler arasında kusur yönünden farklılaştırma yapacaktır.

Ticaret Kanunumuza göre aynı zararı birlikte tazmin etmekle yükümlü olan kişiler arasında müteselsil sorumluluk ilkesi kabul edilmiştir. Bu kişilerle her birinin müteselsil sorumluluğu ise “kusuruna ve durumun gereklerine göre” zararın kendisine yükletilebildiği kadarla sınırlandırılmıştır (TTK. m.557/1). Böylece hiç kimseye kendisine isnat edilemeyen daha ağır bir sorumluluk yüklenemeyecektir.

Anonim şirketin veya kendisine dava hakkı tanınan pay sahipleri ve alacaklıların müteselsil sorumlulardan talep edecekleri tazminat bakımından bir ayrım yapmaları ve

buna göre talepte bulunmaları güç olduğu için kanun koyucu davacıya, sorumlu kişileri “zararın tamamı” için birlikte dava etme hakkı tanımıştır. Böylece her bir davalının borcunun belirlenmesi görevi de mahkemeye verilmiştir (TTK. m.557/2).

“Zararın tamamı” kavramının tanımı öğretiyeye ve yargı kararlarına bırakılmıştır. Bu kavram, Ticaret Kanununun 553 ve devamı hükümlerine göre sorumlu olan kişilerin tek başlarına veya birlikte şirkete verdikleri "zararlar" bulunduğu varsayımına dayanır. Bu durumda her sorumlu bir zarar kaynağıdır. Bunların verdikleri zararların toplamı, zararın tamamını oluşturur. Zararın tamamı içinde birlikte veya tek başlarına verilmiş zararlar vardır. Bu kavram, şirketin malvarlığındaki eksilmelerden doğan veya artmaların engellenmesinden oluşan zarardan farklı olabilir. Çünkü, şirket, sorumluların 553. madde anlamında kanunda ve sözleşmede öngörülen yükümlerini kusurları ile ihlal etmemiş olmalarına rağmen zarar etmiş olabilir ve zararın bir kısmı hiçbir sorumluya yüklenemeyebilir. Ayrıca, "zararın tamamı" iç ilişkide rücu hakları dikkate alınarak bulunan her tazminle yükümlü kişinin taşıyacağı tutarların toplamından da farklıdır.

Farklılaştırılmış teselsülün, alacaklı ve borçlu arasındaki menfaat dengesi bakımından hakkaniyete daha uygun olmasına rağmen bizim sistemimize pek uygun olmadığı görüşündeyiz. Birlikte verilen zararda herbir tazminat yükümlüsüne isnat edilebilen zarar da belirlenmelidir ancak bu ayrımı ve teselsül farklılaştırmasını zarara uğrayan yapamaz. Bu sebeple, davacının zararın tamamını dava etmesine ve her bir davalının müteselsilen veya tek başına ödemesi gereken tazminat borcunu belirlemesini mahkemeden talep etmesine izin verilmelidir. Aksi durumda, davacı hem davayı açarken hem de dava sonrasında, aşamayacağı güçlükler ve çözemeyeceği sorunlarla karşılaşacaktır.

TTK. m.557/2'nin madde metninde kullanılan “birlikte dava” kavramı maddenin gerekçesine göre özel bir anlamı mevcuttur. TTK. m.557/2'nin gerekçesine göre¹⁹⁸ “birlikte” dava edilen birden fazla kişi, tek davalı olarak kabul edilmiş ve böylece davacının talebinin sadece bazı davalılar bakımından reddedilmesi durumunda, sorumlu tutulmayan davalılar bakımından davacının yargılama giderlerine mahkum

¹⁹⁸ Gerekçe m.557. www.ticaretkanunu.net/yeni-turk-ticaret-kanunu/

edilmeyeceği kabul edilmiştir. Bu hüküm usul hukukumuzun kuralları çerçevesinde yorumlanacak ve anlam kazanacaktır.

İkinci fıkra ayrıca hakimin aynı davada her bir davalının tazminat borcunu belirlemesini de hükme bağlamıştır. Bu iç ilişkiye ilişkin bir belirleme olmayıp, sadece davalıların davacıya karşı sorumluluk miktarının gösterilmesidir¹⁹⁹.

Eski Ticaret Kanunumuzda anonim şirketteki sorumluluk davasında müteselsil sorumlular arasındaki rücu düzenleyen bir hüküm bulunmuyordu. Yargıtay da ilkesel nitelikte herhangi bir karar vermemiştir. Sorunun genel hükümler, yani BK'nın müteselsil sorumluluğa ilişkin 61.maddesi çerçevesinde çözülmesi gerekiyordu. Bu eksikliğin giderilmesi için Ticaret Kanununun 557/3. fıkrasında müteselsil sorumlularda rücu düzenlenmiştir, düzenlenirken de birden çok sorumlunun birbirine rücu edeceği miktarın, durum göz önüne alınarak mahkeme tarafından belirleneceği hüküm altına alınmıştır (TTK.557/3). Hükümün özelliği rücuun sorumlular arasında belirleneceğidir. Hükümün bu özelliğinin önemi, rücu sorumluluk davasının davalıları ile sınırlandırılmamıştır. Yani yedi üyeli bir anonim şirket yönetim kurulunda sorumluluk davası üç üyeye karşı açılmış olsa bile rücu kararı yedi üyeyi yargılayarak verilebilir; bağımsız rücu davası da üç üye hakkında değil de daha fazla üyeyi kapsayacak şekilde açılabilir. Bu olanak hükümde "birden çok sorumlu" denilerek belirtilmiştir.

Uygulamada sorumluluk davası açılırken, çeşitli sebeplerle bazı üyeler, dava dışı bırakılabilmekteydi. Bu şekilde bazı üyelerin dava dışı bırakılarak rücu davasını davalılara özgülemek hem haksızlığı artırır hem de davacıya adil olmayan bir güç sağlar. Bunun için 557/3. fıkrası, rücu davasının sorumluluk davasının davalılarına değil, müteselsil sorumlular aleyhinde açılabileceğini öngörmüştür.

Hükme uygun olarak hakim rücu davasında rücu tüm sorumlular yönünden durumun gereklerini dikkate alarak belirler, kusurun ağırlığını ve BK m. 51 ile 52'yi dikkate alır.

¹⁹⁹ Gerekçe m.557. www.ticaretkanunu.net/yeni-turk-ticaret-kanunu/

Kendigelen'e göre²⁰⁰; sorumluluk davasına ilişkin taleplerin sorumluluk davasında tartışılması güç olduğundan, tazminat davasının tüm sorumlulara karşı açılmadığı durumunda ise böyle bir talebin gündeme getirilmesinin imkansız olacaktır. Ayrıca usul hukuku açısından ise, davalılar arasındaki iç ilişkinin çözümüne yönelik talebin sorumluluk davası içinde gündeme getirilmesinin de mümkün olmadığından hükmün sorumluluk davası karara bağlandıktan sonra açılacak rücu davasında uygulanması yazara göre daha mümkündür.

²⁰⁰ Kendigelen, A., 2011, *Yeni Türk Ticaret Kanunu: Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler: Genel Açıklamalar, Başlangıç Hükümleri, Ticari İşletme, Ticaret Şirketleri, Kıymetli Evrak, Son (Ve Geçici) Hükümler*, İstanbul, On İki Levha Yayın, s. 407.

SONUÇ

Ülkemizde Avrupa Birliği uyum süreci içinde özellikle kanunlarda değişiklikler yapılmaktadır. Bu amaçla değişen kanunlardan biri de 1957 yılında yürürlüğe giren 6762 sayılı Eski Türk Ticaret Kanunudur. 6102 sayılı Ticaret Kanunu 13.01.2011'de TBMM tarafından kabul edilmiş, 14.02.2011 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanmıştır. 01.07.2012 tarihinde de yürürlüğe girmiştir.

Türk Ticaret Kanununda özellikle anonim şirketler ile ilgili yenilikler getirilmiştir. 6762 sayılı Eski Türk Ticaret Kanununda kuruluştan doğan sorumluluk ile yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu ayrı yerlerde düzenlemiş ve konularda da kuruluştan doğan sorumluluğa ilişkin ortak hükümlere yollama yapılmıştır (6762 sayılı ETTK. m.340). Müdürlerin sorumluluğunda ise, anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğuna ilişkin hükümlerin uygulanacağı hüküm altına alınmıştır (6762 sayılı ETTK. m.342). Denetçilerin sorumluluğu için ise 6762 sayılı ETTK. m.359 uygulanmaktadır. Tasfiye memurlarının sorumluluğunda ise kollektif şirkete ilişkin hükümler uygulanmaktadır (6762 sayılı ETTK. m. 450/1, 224).

6102 sayılı TTK. ile düzenlenen sorumluluk hükümleri İBK' dan aynen alınmıştır. Bu anlamda 6102 sayılı TTK., 6762 sayılı ETTK sisteminden tamamen ayrılmıştır. TTK'ya göre; sermaye hakkında yanlış beyanda bulunulması ve ödeme yetersizliğinin bilinmesi, değer biçilmesinde yolsuzluk yapılması, halktan para toplanması kuruluştan sorumlu olmalarına sebep olacak hallerdir.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile bu dağınıklığı gidermek amaçlanmış ve İsviçre hukukuna paralel olarak Ticaret Kanununda "Sorumluluk" başlığı altında tek bir bölüm olarak düzenlenmiştir. Bu şekilde uygulamada kolaylık sağlamak hedeflenmiştir.

Sorumluluk hallerinden sonra "Şirketin Zararı" başlığı altında tazminat davası ile ilgili konular hükme bağlanmıştır. Dolayısı ile zarar sebebi ile alacaklılara tanınan dava hakkı konusunda 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile farklılık getirilmiştir. 6762 sayılı eski kanunda anonim şirket ayakta iken anonim şirketin zararını, şirketin yanında kendi dolayısıyla zararlarını hem pay sahibi hem de alacaklı dava edebilir. Oysa 6102 sayılı

Türk Ticaret Kanununda şirket doğrudan zararını, pay sahibi de dolayısıyla zararını talep eder. 6102 sayılı kanundaki ana düşünce alacaklıların, alacaklarının güvencesi anonim şirketin varlığıdır. Bu nedenle de alacaklının alacağı dolayısıyla zarar davası ile korunmasına gerek yoktur.

Anonim şirketin iflası durumunda da iflas idaresi aracılığı ile dava etmektedir. 6762 sayılı Eski Türk Ticaret Kanunu m.309'a göre anonim şirketin iflas ettiği durumda pay sahibi ve alacaklı, dolayısıyla zararlarını talep etme hakları yoktur. Ancak 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile pay sahibi ve alacaklı kendi dolayısıyla zararını talep edebilecektir. Ancak pay sahibine ve alacaklıya anonim şirketin doğrudan zararını talep etme hakkı iflas durumunda da tanınmamıştır. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 553 ve 555. maddelerinde bu durum açık bir şekilde düzenlenmiştir.

Dolayısıyla uğranılan zararlarda ibra kararına muhalefet eden veya karara iştirak ettirilmeyen pay sahiplerinin üyeler aleyhine sorumluluk davası açabileceklerine ilişkin İBK md 757'de düzenlenen hükümler paralelinde 6102 sayılı TTK. 'da düzenlemeler yapılmıştır. Zamanaşımı süresi konusunda 6102 sayılı TTK.'da iki ve beş yıllık süreleri kabul ederek İBK düzenlemesinden farklılık göstermiştir. Oysaki zamanaşımı süresinin beş ve on yıllık sürelerden ibaret olması yapılması daha uygun olabilecek bir düzenlemedir.

6335 sayılı kanun ile 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun özellikle sorumluluk ile ilgili bölümünde değişiklikler yapılmıştır. Bu değişiklikler de çalışmamızda incelenmiştir.

6102 sayılı TTK ihtiyaç duyulan bir çok düzenlemeyi getirmiş, uygulaması bulunmayan ve hükümler arası karışıklığa yol açan kısımları çıkarmış, Avrupa Birliği mevzuatı ile uyumlaştırma çalışmalarını dikkate almıştır. Bu kapsamda getirilen hükümler ve düzenlemeler çalışmamızın ilgili bölümlerinde açıklanmıştır.

KAYNAKÇA

Kitaplar

Akdağ Güney, N., 2010, *Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu*, 2. Bası, İstanbul.

Akdağ Güney, N., 2012, *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulu*, İstanbul.

Ansay, T., 1982, *Anonim Şirketler Hukuku*, 6. Bası, Ankara, Banka Ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, (AŞ).

Ansay, T., 1982, *Yargıtay Uygulamasında Anonim Şirketler Hukuku, Yargıtay'ın 1975-1980 Yılları Arasında Verdiği Kararlar*, 6. Bası, Ankara, Banka Ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, (Yargıtay Uygulaması).

Ansay, T., 1966, *Anonim Şirketlerin Ehliyeti, İdare Meclisinin İbrası, İdare Meclisi Aleyhine Mesuliyet Davası Ve Yargıtay Hukuk Genel Kurulu Kararı*, C.3, S.3.

Aslan, İ. Y. / Ergün M., 2010, *Ticaret Hukuku*, 5. Bası, Bursa.

Arpacı, A., 2000, *Kişiler Hukuku*, 2. Bası, İstanbul.

Arslanlı, H.,1960, *Anonim Şirketler, C. I, Umumi Hükümler*, 3. Bası, İstanbul.

Arslanlı, H.,1960, *Anonim Şirketler, C. II-III, Umumi Hükümler*, 2. Bası, İstanbul.

Atan, T., 1967, *Türk Ticaret Kanuna Göre Anonim Şirketlerde İdare Meclisi Azalarının Hukuki Mesuliyeti*, Ankara, Banka Ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları.

Ayan M. / Ayan N., 2011, *Kişiler Hukuku*, Konya.

Aytaç, Z., 1982, *Anonim Ortaklıklarda İbra*, Ankara.

Bahtiyar, M., 2012, *Ortaklıklar Hukuku*, 7. Bası, İstanbul.

Baştuğ, İ., 1974, *Şirketler Hukukunun Temel İlkeleri*, İzmir.

Bilgili F. / Demirkapı E., 2011, *Ticaret Hukuku Dersleri*, Bursa.

Bozkurt, T., 2009, TTK Ve Tasarısı Çerçevesinde Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu: Üyelerin Özellikle Doğrudan Doğruya Verdikleri Zararlardan Doğan Sorumlulukları Ve Yargı Uygulaması, *TBB Dergisi*, S.83.

Bozkurt, N., 2012, *Muhasebe Denetimi*, 6. Bası, İstanbul.

Çamoğlu, E., 2010, *Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu (Kamu Borçlarından Sorumluluk İle)*, 3. Bası, İstanbul.

Çelik, A.,2007, *Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Üyelerinin İbrası*, Ankara.

Çevik, O. N., 2002, *Anonim Şirketler*, 4.Bası, Ankara.

Çevik, O. N., 2002, *Uygulamada Şirketler Hukuku*, 3. Bası, Ankara.

Dizdar, A. M., 1983, Sermaye Piyasası Kanununun Anonim Ortaklıklarda Kurucu Kavramında Yaptığı Değişiklik Sorunu, *İktisat Ve Maliye Dergisi*, C.30, S.7

Dural, M./ Öğüz T., 2012, *Türk Özel Hukuk*, C. II, İstanbul.

Doğrusöz, B. / Somer M., 1992, *Anonim Şirketler, Ticaret Şirketlerinin Uygulama Rehberi*, C. 1, İstanbul, İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Yayınları.

- Doğrusöz, A. B. / Onat Ö. / Töralp F. T., 2011, *Gerekçe, Karşılaştırmalı Maddeler, Komisyon Raporları, Önergeler Ve Karşılaştırma Tabloları İle Türk Ticaret Kanunu*, İstanbul.
- Domaniç H., 1978, *Anonim Şirketler*, İstanbul.
- Domaniç, H., 1964, *Türk Ticaret Hukukuna Göre Anonim Şirketlerin Kuruluşundan Doğan Hukuki Mesuliyet*, İstanbul.
- Eren, F.,2003, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 8. Bası, İstanbul.
- Eriş, G., 2007, *Açıklamalı- İctihatlı Ticari İşletme Ve Şirketler*, Cilt II, 4. Bası, Ankara.
- Eriş , G., 1995, *Uygulamalı Anonim Şirketler Hukuku*, Ankara.
- Hatemi, H., 2005, *Gerçek Kişiler Hukuku (Kısa Ders Kitabı)*, İstanbul.
- Helvacı, İ., 1997, Temyiz Kudretinden Yoksun Şahısların Hukuki Sorumluluğu Üzerine, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, C.LV, S.4.
- Helvacı, M., 2001, *Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu*, 2. Bası, İstanbul.
- Hirş, E., 1948, *Türk Ticaret Hukuku Dersleri*, C. II, 3. Bası, İstanbul, İsmail Akgün Matbaası.
- İmregün, O., 1989, *Anonim Ortaklıklar*, 4. Bası, İstanbul.
- İmregün, O., 1962, *Anonim Şirketlerde Pay Sahipleri Arasında Umumi Heyet Kararlarından Doğan Menfaat İhtilafları Ve Bunları Telif Çareleri*, İstanbul.

- İpekçi, N., 2002, *Açıklamalı-İçtihatlı TTK Şerhi Ticaret Şirketleri Tatbikatı*, 1. Cilt, 3.Bası, İstanbul.
- Karahan, S., 2012, *Şirketler Hukuku*, İstanbul.
- Kendigelen, A., 2011, *Yeni Türk Ticaret Kanunu: Değişiklikler, Yenilikler Ve İlk Tespitler: Genel Açıklamalar, Başlangıç Hükümleri, Ticari İşletme, Ticaret Şirketleri, Kıymetli Evrak, Son (Ve Geçici) Hükümleri, Yürürlük Hükümleri*, İstanbul.
- Kumkale, R., 2004, *Şirketin Kuruluşu Ve İşleyiş Rehberi*, 5. Bası, Ankara.
- Mimaroğlu, S. K., 1967, *Anonim Şirketlerde İdare Meclisi Azalarının Hukuki Mes'uliyeti*, Ankara.
- Moroğlu, E., 2009, *Türk Ticaret Kanunu İle Yürürlük Ve Uygulama Kanunu Tasarıları Değerlendirme Ve Öneriler*, Genişletilmiş 6. Bası, İstanbul.
- Moroğlu, E., 2012, *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununu Değerlendirme Ve Öneriler*, 7. Baskı, İstanbul.
- Oğuzman, M.K. / Seliçi, Ö. / Oktay Özdemir, S., 2012, *Kişiler Hukuku (Gerçek Ve Tüzel Kişiler)*, 12.Bası, İstanbul.
- Onsun, K. Ş., 1949, *Ticaret Şirketleri: Mahiyetleri, Kuruluş, İşleyiş, İnfisah Ve Tavsiyeler Ve Organlar*, Ankara.
- Özkorkut, K., 2005, *Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Anonim Şirketlerin Denetiminde Yeni Bir Dönem:Bağımsız Denetleme Kuruluşları, Serbest Mali Müşavirler Ve Yeminli Mali Müşavirler*, *Banka Ve Ticaret Hukuku Dergisi*, XXII.

- Özsunay, E., 1979, *Gerçek Kişilerin Hukuki Durumu*, Gözden Geçirilmiş 4. Bası, İstanbul.
- Pekcanitez, H., 1991, *Anonim Ortaklıkların İflası*, Ankara.
- Poroy, R./ Tekinalp, Ü./ Çamoğlu, E., 2010, *Ortaklıklar Ve Kooperatifler Hukuku*, 12. Bası, İstanbul.
- Postacıoğlu, İ. E., 1970, *Medeni Usul Hukuku Dersleri*, 5. Bası, İstanbul.
- Pulaşlı, H., 2013, *Bakanlığın İkincil Mevzuat Çerçevesinde Çıkardığı Yönetmelik Ve Tebliğler İle 6362 Sayılı Sermaye Piyasası Kanuna Göre Hazırlanmış Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, 2. Bası.
- Pulaşlı, H., 2011, *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Şirketler Hukuku Şerhi*, C.1, Ankara.
- Pulaşlı, H., 2011, *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Şirketler Hukuku Şerhi*, C.2, Ankara.
- Pulaşlı, H., 2009, *Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Anonim Şirketlerde Yöneticilerin Hukuki Sorumluluğu*, Ali Naim İnan'a Armağan, Ankara.
- Pulaşlı, H., 2009, *Şirketler Hukuku*, 8. Bası, Adana.
- Pulaşlı, 2006, *Tuğrul Ansay'a Armağan*, Ankara.
- Saymen, F. /Elbir, H., 1958, *Türk Borçlar Hukuku, 1.Umumi Hükümler*, Cilt 1-2, İstanbul.
- Tandoğan, H., 1963, *Üçüncü Şahsın Zararını Tazmin*, Ankara, Ajans- Türk Matbaası.

Tandoğan, H., 1989, *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*, C.2, İstanbul.

Tekil, F., 1978, *Şirketler Hukuku: Anonim Şirketler*, C.II, 2. Bası, İstanbul.

Tekinalp, Ü., 2011, *Tek Kişilik Ortaklık*, İstanbul.

Tekinalp, Ü., 2012, *Yeni Anonim Ve Limited Ortaklıklar Hukuku İle Tek Kişi Ortaklığının Esasları*, İstanbul.

Tekinay, S. S., 1992, *Medeni Hukukun Genel Esasları Ve Gerçek Kişiler Hukuku*, Gözden Geçirilmiş İlaveli 6. Bası, İstanbul.

Tüzün, N., 1983, *Şirketler Hukuku Dersleri*, 3. Bası, Ankara, Ankara İktisadi Ve Ticari İlimler Akademisi Yayını.

Uçar, S., 1994, *Hukukumuzda Yönetim Kurulu Ve Denetçiler İle Sorumluluk Halleri*, İstanbul.

Ulusoy, E., 2003, *Şirketler Hukukunda İbranın Hukuki Niteliği*, Turgut Kapsüz'e Armağan, Ankara.

Diğer Yayınlar

Arslan, İbrahim, 6102 Sayılı Ticaret Kanununa Göre Tek Kişilik Şirket,

<http://www.marmaraticaretabd.com/wp-content/uploads/2012/05/6102-say%c4%b1%b1-t%c3%bcrk-ticaret-kanununa-g%c3%b6re-tek-ki%c5%9filik-%c5%9eirket.pdf>

Atlas, Soner, Türk Ticaret Kanuna Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulunun Yapısı Ve Üyelerinin Nitelikleri

<http://archive.İsmmmo.Org.Tr/Docs/Malicozum/104malicozum/5%20soner%20altas.Pdf>

Çamoğlu E., Yeni Türk Ticaret Kanunu'nda Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerine Karşı Açılacak Sorumluluk Davalarında Zamanaşımı, www.ticaretkanunu.net/yeni-turk-ticaret-kanunu/

Çolakoğlu, Mustafa Hilmi, Şirket Yöneticileri Sorumluluk Sigortası,

<http://www.dunya.com/sirket-yoneticileri-sorumluluk-sigortasi-163382h.htm>

[20.02.2013]

Kubilay, H. / Mutluel, D., Yönetici Hukuku Sorumluluk Sigortası Hakkında Genel Bilgi, http://ww.ito.og.t/Portals/0/yonetici_sorumluluk_sigortasi.pdf [20.02.2013].

Yıldız, Ş., Devlet Memurlarının Anonim Şirkete Kurucu Ortak Olup Olamayacağı

Sorunu Üzerine Düşünceler, http://www.turkhukusitesi.com/makale_52.Htm

[08.07.2012]

www.kazanci.com.tr

<http://www.ticaretkanunu.net/makale-20/>